

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI ÇALIŞMA RAPORU

2020 | 2021
Haziran | Mayıs

11. Dönem 32. Olağan Kurucular Kurulu

2021, Ankara

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI ÇALIŞMA RAPORU

2020 | 2021
Haziran | Mayıs

■ TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI HAKKINDA	3
TİHV Kurucuları	3
Aramızdan Ayrılan Kurucularımız	4
TİHV Çalışma Ekibi	5
■ SON ÇALIŞMA DÖNEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	7
■ ÇALIŞMALAR	21
1. Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmaları	21
1.1. Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmalarına Genel Bir Bakış.....	21
1.2. Temsilciliklerin Olmadığı Yerlerde Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmaları	22
1.3. Özel İhtiyaç Sahibi Gruplara Erişim	25
1.4. Sosyal Destek Çalışmaları	25
1.5. Tedavi ve Rehabilitasyonun Değerlendirilmesine Yönelik Çalışmalar	25
1.6. Araştırma Çalışmaları	26
1.7. Tedavi ve Rehabilitasyon Ekiplerinin ve TİHV Çalışanlarının Güçlendirilmesine Yönelik Faaliyetler.....	26
2. İşkencede Hesap Verilebilirliğin Artırılmasına Yönelik Çalışmalar	27
2.1. Hukuki Destek Çalışmaları	27
2.2. (Alternatif) Tıbbi Değerlendirme Çalışmaları	27
2.3. İstanbul Protokolü Eğitim Çalışmaları	27
2.4. İstanbul Protokolü'ne İlişkin Çalışmalar.....	27
3. İşkencenin ve Diğer İnsan Hakları İhlallerinin Önlenmesine Yönelik Çalışmalar	29
3.1. TİHV Dokümantasyon Çalışmaları, Yayınlar ve Basın Açıklamaları	29
3.2. Farkındalık ve Savunuculuk Çalışmaları	36
3.3. Uluslararası Mekanizmalar, Ağlar ve İlişkilerin Etkin Kullanılması.....	38
3.4. İletişim Çalışmaları	39
4. Özel Projeler ve Diğer Çalışmalar	41
4.1. “İnsan Hakları Ortamının Yeniden İnşası İçin İfade, Medya, Örgütlenme ve Toplanma Özgürlüklerini Savunmak” Projesi	41
4.2. İşkence ve Ağır Ciddi İnsan Hakları İhlallerine karşı Toplumsal Farkındalık ve Mücadeleyi Güçlendirme Projesi.....	43
4.3. İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi	44
4.4. TİHV Temsilcilik ve Merkezlerinin Çalışmaları	51

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI HAKKINDA

TİHV KURUCULARI

Vakfedenler (1990)

İHD Genel Merkezi	Nevzat Helvacı	İhsan Atar
Akın Birdal	Okan Akhan	(29 Ekim 2010 tarihinde kaybettik)
Alpaslan Berktaş	Ömer Faruk Yenigün	Leman Fırtına
(17 Mart 1996 tarihinde istifa etmiştir)	Şükran İrençin	(02 Nisan 2015 tarihinde kaybettik)
Aziz Gürsoy	Veli Lök	Mahmut Tali Öngören
Bekir Doğanay	Yavuz Önen	(13 Ekim 1999 tarihinde kaybettik)
Doğan Taşdelen	Zeki Tavşancıl	Mustafa Ekmekçi
Fevzi Bahattin Argun	Ata Soyer	(21 Mayıs 1997 tarihinde kaybettik)
Gencay Gürsoy	(19 Mart 2013 tarihinde kaybettik)	Nusret Fişek
Haşim Aydınçak	İbrahim Emil Çelik Sandalcı	(03 Kasım 1990 tarihinde kaybettik)
Hüsnü Öndül	(10 Mart 1993 tarihinde kaybettik)	Veli Devocioğlu
Lalezar Mürşitpınar	Ergin Atasü	(09 Haziran 2015 tarihinde kaybettik)
Mehmet Selim Ölçer	(09 Mart 1998 tarihinde kaybettik)	Muzaffer Erdost
Mehmet Vural	Haldun Özen	(25 Şubat 2020 tarihinde kaybettik)
Murat Yetkin	(05 Mayıs 2002 tarihinde kaybettik)	Mehmet Doğan Taşdelen
Nart Bozkurt	Halit Çelenk	(11 Temmuz 2020 tarihinde kaybettik)
	(05 Mayıs 2011 tarihinde kaybettik)	

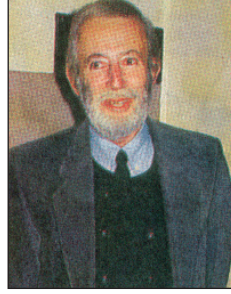
Kurucular Kurulu Tarafından Seçilen Kurucular

Şahika Yüksel	(12 Şubat 1991)	Metin Aksoy	(30 Mart 2002)
Sabri Dokuzoğuz	(17 Mart 1996)	Muhsin Bilal	(30 Mart 2002)
Ümit Erkol	(29 Mart 1998)	Hürriyet Şener	(04 Nisan 2004)
Türkcan Baykal	(29 Mart 1998)	Turgut Tarhanlı	(04 Nisan 2004)
Şebnem Korur Fincancı	(29 Mart 1998)	Necmi Erdoğan	(04 Nisan 2004)
Necdet İpekyüz	(29 Mart 1998)	Emirali Türkmen	(04 Nisan 2004)
Mustafa Çinkılıç	(29 Mart 1998)	Levent Kutlu	(04 Nisan 2004)
Yusuf Alataş	(29 Mart 1998)	Coşkun Üsterci	(26 Mart 2005)
Günseli Kaya	(17 Ekim 1999)	Mehmet Antmen	(26 Mart 2005)
Tanıl Bora	(17 Ekim 1999)	Nejat Taştan	(26 Mart 2005)
Sezai Berber	(17 Ekim 1999)	Selahattin Demirtaş	(26 Mart 2005)
M. Sezgin Tanrıku	(17 Ekim 1999)	Ülkü Özen	(26 Mart 2005)
Cem Kaptanoğlu	(17 Ekim 1999)	Bariş Yavuz	(15 Mart 2014)
Sedat Aslantaş	(17 Ekim 1999)	Öztürk Tükdoğan	(15 Mart 2014)
Yücel Sayman	(26 Mart 2000)	Ümit Biçer	(15 Mart 2014)
Lütfi Demirkapı	(26 Mart 2000)	Özge Yenier Duman	(15 Mart 2014)
Nadire Mater	(26 Mart 2000)	Zeki Gül	(15 Mart 2014)
Mithat Sancar	(26 Mart 2000)	Eren Keskin	(28 Mart 2015)
Gül Erdost	(26 Mart 2000)	Feray Salman	(28 Mart 2015)
Osman Baydemir	(25 Mart 2001)	Mehmet Emin Yüksel	(28 Mart 2015)
Metin Bakkalcı	(25 Mart 2001)	Müge Yetener	(28 Mart 2015)
Berna Arda	(25 Mart 2001)	Nilgün Toker	(28 Mart 2015)
Tahir Elçi	(25 Mart 2001)	Alaz Erdost	(05 Eylül 2020)
(28 Kasım 2015 tarihinde kaybettik)		Feride Aksu Tanık	(05 Eylül 2020)
Nihat Bulut	(25 Mart 2001)	Gülseren Yoleri	(05 Eylül 2020)
İoanna Kuçuradi	(30 Mart 2002)	Kerem Altıparmak	(05 Eylül 2020)
Sabih Ataç	(30 Mart 2002)	Murat Aba	(05 Eylül 2020)
Önder Özkalıpçı	(30 Mart 2002)	Ümit Efe	(05 Eylül 2020)

ARAMIZDAN AYRILAN KURUCULARIMIZ

Dr. Nusret FİŞEK
1914 – 1990

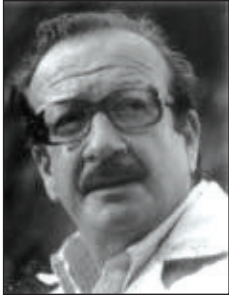
Emil Galip SANDALCI
1922-1993

Mustafa EKMEKÇİ
1924 – 1997

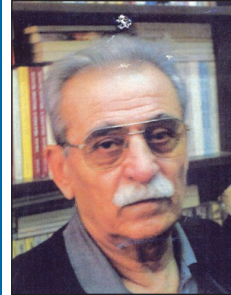
Ergin ATASÜ
1940 – 1998

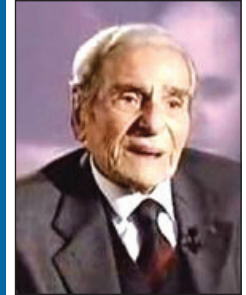
Mahmut Tali ÖNGÖREN
1931 – 1999

Haldun ÖZEN
1933 – 2002

İhsan ATAR
1929 – 2010

HALİT ÇELENK
1924 – 2011

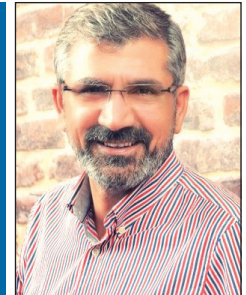
Ata SOYER
1955 -2013

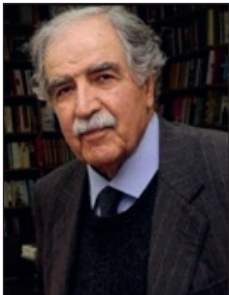
Leman FIRTINA
1926 - 2015

Veli DEVECİOĞLU
1928 - 2015

Tahir ELÇİ
1966 - 2015

Muzaffer İlhan ERDOST
1932 - 2020

Mehmet Doğan TAŞDELEN
1949 - 2020

■ Mart 2018-Mart 2021 Dönemi Asıl Yönetim Kurulu Üyeleri

Metin BAKKALCI (Başkan, 15 Kasım 2020 tarihinden itibaren), Coşkun ÜSTERCİ (Genel Sekreter, 15 Kasım 2020 tarihinden itibaren), Nihat BULUT (Sayman), Rasime Şebnem KORUR, Ümit BİÇER, Mehmet Sezai BERBER, Türkcan BAYKAL, Mehmet Emin YÜKSEL, Barış YAVUZ

■ Mart 2018-Mart 2021 Dönemi Yedek Yönetim Kurulu Üyeleri

Barış YAVUZ, Berna ARDA, Nilgün TOKER, Sabri DOKUZOOĞUZ, Sevim SALİHOĞLU

■ Mart 2018-Mart 2021 Dönemi Asıl Vakıf Denetçileri

Mehmet VURAL, Mustafa ÇİNKİLİÇ, Zeki Gül

■ Mart 2018-Mart 2021 Dönemi Yedek Vakıf Denetçileri

Haşim AYDINCAK, Mehmet ANTMEN

■ Genel Merkez

Metin BAKKALCI, Halil Onur İPEK, Yücel BAZO, Deniz YASİN, Handan TAZE, Melahat BÜYÜKTANIR, Hülya ARAS, Nihat BULUT, Hakkı Ünlü (20 Ocak 2021 tarihinden itibaren), Esra KILIÇ (10 Kasım 2020 tarihine kadar),

■ İstanbul Temsilciliği

Enver Baran GÖRSEL, Ümit EFE, Şükriye BİDER, Deniz AKYIL SOKULLU, Bilal YILDIZ, Ümit BİÇER, Pınar CEYLAN, Elif YILDIRIM, Gözde BAŞKOÇ, Ezgi GÜNEŞ, Cihan Deniz ZARAKOLU, Saliha BAYKARA (23 Eylül 2020 tarihinden itibaren), Süheyla AĞKOÇ (01 Kasım 2020 tarihinden itibaren), Recep YAŞAR (18 Ocak 2021 tarihinden itibaren), Cihan KAPLAN (01 Mart 2021 tarihinden itibaren), Elçin DAYANIR (1 Mart 2021 tarihinden itibaren), İdil KARŞİT (10 Eylül 2020 tarihine kadar), Ezgi YILMAZ (31 Ağustos 2020 tarihine kadar), Ceren ARSLAN TAŞKIN (14 Aralık 2020 tarihine kadar)

■ İzmir Temsilciliği

Aytül UÇAR, Coşkun ÜSTERCİ, Zekiye AYATA, Habibe GÜNEŞ, Eylem YILDIZER KUZEY

■ Diyarbakır Temsilciliği

Zelal SADAK, Serkan DELİDERE, Azize EKER, Güldar ÖNERARI, İshak DAKAK, Elif TURAN, Gulan Çağın KALELİ, Mustafa ALTINTOP

■ Cizre Referans Merkezi

İdris ÖZEN, Serdar KÜNİ (14 Aralık 2020 tarihine kadar), Rıdvan İDİZ (31 Ağustos 2020 tarihine kadar)

■ Van Referans Merkezi

Ayfer HORASAN, Sevim ÇİÇEK, Ayfer ŞAHİN BİLİCİ, Fahriye Cengiz YILDIRIM, Emrah KERTİŞ (01 Şubat 2021 tarihinden itibaren)

■ İnsan Hakları Ortamının Yeniden İnşası İçin İfade, Medya, Dernek Ve Toplanma Özgürlüklerini Savunmak Projesi

Zeynep BARKOT, Nermin BİTER, Cansu AKBAŞ DEMİREL, Ali Serdar TEKİN, Hediye Aslı DAVAS, Hanifi KURT, Lülüfer KÖRÜKMEZ KURT, Güldem ÖZATAĞAN (31 Mayıs 2021 tarihine kadar)

■ İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi Projesi

Levent PİŞKİN (1 Ocak 2021 tarihinden itibaren), Hüseyin YAVIÇ (1 Ocak 2021 tarihinden itibaren), Elçin TÜRKDOĞAN (1 Mart 2021 tarihinden itibaren), Canan KORKMAZ (1 Mart 2021 tarihinden itibaren), Ayşe ÇETİNTAŞ YÜKSEL (01 Mart 2021 tarihinden itibaren), Sevim SALİHOĞLU (01 Mart 2021 tarihinden itibaren), Cem GURBETOĞLU (1 Mart 2021 tarihinden itibaren), Tülin KORKMAZ (1 Mart 2021 tarihinden itibaren), Fatma DEVRİM KILIÇER (01 Mart 2021 tarihinden itibaren), Dilan ATEŞ (01 Mart 2021 tarihinden itibaren), Hatice BUDAKLI MUTLU (08 Mart 2021 tarihinden itibaren), İsmail BOYRAZ (08 Mart 2021 tarihinden itibaren), Yasemin DORA ŞEKER (08 Mart 2021 tarihinden itibaren), Yusuf ERDOĞAN (08 Mart 2021 tarihinden itibaren), Davut ARSLAN (08 Mart 2021 tarihinden itibaren), Nehir BİLECE (08 Mart 2021 tarihinden itibaren), Jiyan ÖZKAPLAN (08 Mart 2021 tarihinden itibaren), Tuğçe İNCE (10 Mart 2021 tarihinden itibaren), İlham YILMAZ (06 Nisan 2021 tarihinden itibaren), Ece BİŞİRİR (19 Nisan 2021 tarihinden itibaren)

SON ÇALIŞMA DÖNEMİNİN (31 Mayıs 2020 – 31 Mayıs 2021) DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Genel Değerlendirme

Bütünüyle Covid-19 pandemi (küresel salgın) ortamında sürdürdüğümüz çalışmalarımızın raporu yine bu pandemi koşullarında hazırlanmıştır.

Pandemi sürecinde başta sağlık çalışanları olmak üzere yitirdiklerimizi saygıyla anarak, bu pandemi sürecini değerlendirirken öncelikle bu salgınla başetmek için çeşitli kısıtlılıklarına karşın olağanüstü özverili bir şekilde mesleklerinin gereğini yerine getiren sağlık çalışanları ile hayatın sürdürülmesi/yeniden üretilmesi amacına yönelik işlerde çalışanların/emekçilerin çabalarına bir kez daha özel olarak yer vermek isteriz.

1.1. İçinde yaşamakta olduğumuz pandemi süreci ile insan haklarının birbirine ne denli içkin olduğunu pek çok gerekçe ile hergün yeniden tanık olmaktayız. Zira;

- i. Her ne kadar bu pandemin etkeni olan SARS-CoV-2 bir biyolojik etken ise de pandeminin gerek sebepleri gerekse yol açtığı sonuçları açısından her düzeydeki toplumsal ilişkilerde ve insanın tüm canlı ve cansız bileşenleri ile doğa ile ilişkilerinde derin tahribat yaratmakta olan sistemlerin ve yönetimlerin başat sorumluluğu daha da anlaşılır hâle gelmiştir.
- ii. Temel haklar kapsamında başta sağlık, eğitim ve temiz bir çevre olmak üzere tüm kamusal alanların piyasaya terkedilmesi ve insanın doğaya vahşi müdahalesi giderek daha büyük yıkımlara ve salgınlara yol açmaktadır.
- iii. Gezegimizin varoluş sorununa dönüşen ve bağrında her düzeyde derinleşen eşitsizlikleri ve ayrımcılığa dayalı yaklaşımları içeren mevcut sistemleri ve bu sistemlere temel teşkil eden zihniyette köktenci dönüşümleri kısa sürede gerçekleştiremezsek içinde yaşadığımız çağın aynı zamanda bir PANDEMİLER ÇAĞI olması kaçınılmaz olacaktır.

Bir başka deyişle; eğer insanca yaşanabilecek bir dünya doğrultusunda radikal dönüşümleri gerçekleştirme konusunda daha da gecikirsek bir POST/SONRASI DÖNEME gerçek anlamda ulaşmakta zorlanacağımız gerçeğini de gözönünde tutmalıyız.

iv. Bu nedenledir ki insan hakları mücadelesi özünde tüm canlı ve cansız bileşenleri ile doğa ile barışık sürdürülebilir yaşam açısından İNSANLAŞMA mücadelesi olduğu gözönünde tutulduğunda bu yaklaşımı esas alan bir insan hakları mücadelesinin şimdi daha da yaşamsal öneme sahip olduğu aşîkardır.

v. Başta esas olarak önenebilir ölümler olduğu için her birinin yaşam hakkı kapsamında ele alınması gereken ve derin acılara yol açan kayıplar (Covid-19 nedeniyle doğrudan veya dolaylı ölümler) yaşıyoruz.

Yanısıra yine her biri aynı zamanda insan hakları ihlalleri kapsamında ele alınması gereken pek çok ağır sağlık sorunlarının ertelenmesine ya da artmasına yol açması anlamında sağlık hizmetlerine erişim hakkı kısıtlılıkların, sosyal ilişki kısıtlılıklarına dayalı yoksunlukların ve yorgunlukların, eğitim süreçlerindeki eşitsiz kısıtlılıkların, ekonomik hayattaki eşitsiz kısıtlılıkların yol açtıkları kayıplar başta olmak üzere pek çok hak ihlallerinin yaşandığı bir süreci yaşıyoruz.

vi. Pandemi tüm kesimleri etkisi altına almakla birlikte pandeminin ağır sonuçlarını esas olarak gittikçe derinleşen eşitsizliklerden doğrudan ya da dolaylı en olumsuz etkilenen kesimler yaşamaktadır (her düzeyde ayrımcılığa maruz kalanlar, emekçiler, yoksullar, yoksunlar, kadınlar, çocuklar, LGBTİQ+, özgürlüğünden alıkonanlar ve mülteciler başta olmak üzere).

Dahası var pandemi döneminde var olan eşitsizlikler her düzeyde daha da derinleşmektedir.

vii. Bu nedenledir ki bir yandan hemen ŞİMDİ insan hakları merkezli etkin bir pandemi mücadelesinin gereklerinin yerine getirilmesi öte yandan da bugünden başlayarak ve salgın sonrası döneminin de öncelikli gündemi olması gereken bütünlüklü ONARIM programlarının gereklerinin yerine getirilmesi gerekiyor.

viii. Pandemi ile mücadelede bilimsel yaklaşım ve etik değerlere, halk sağlığı yaklaşımına, epidemiyoloji biliminin (salgın yönetimi) temel ilkelerine özen gösterilmesi gereğinin yanısıra tüm toplumun etkin katılımının ve bilgiye erişebilme hakkı/bilgilenme hakkının da güvence altına alınması gerekmektedir.

Oysa pandemi ile mücadelede yukarıda yer verilen temel ilkelere hürmet edilmediği gibi hem katılımı hem müzakereyi hem de bilgiye erişebilme hakkı/bilgilenme hakkını engelleyen bir yalanın içerisinde siyasi iktidar odaklarınca açıklanan her sözün esas alınmasına zorlanılmaktadır. Böyle bir ortamın kendisi her türlü otoriter yönetimlerin daha da yaygınlaşabilmesine yol açabilmektedir.

- ix. Her ne kadar Birleşmiş Milletler tarafından 1984 yılında kabul edilen Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi Hükümlerinin İstisnalarına ve Kısıtlamalarına İlişkin Siracusa Prensipleri Sözleşmede belirtilen kısıtlamaların kapsamının ilgili hakkın özünü tehlikeye atacak şekilde yorumlanamayacağı; Sözleşme kapsamında güvence altına alınan bir hakka getirilen sınırlamaların gerekçelendirilmesinden doğacak sorumluluklar ve külfetlerin devlete ait olduğu gibi pek çok açıklayıcı ilkeyi içeriyor ise de ülkemizde koruyucu ve destekleyici önlemler alınmaksızın çalışma hayatı, eğitim hakkı, hareket özgürlüğü, özgürlüğünden alıkonanlar açısından gündeme getirilen kısıtlamaların/kapatmaların kendisinin insan hakları ihlallerine yol açıyor olması ve bu tür uygulamaların sıradanlaşarak kalıcılığa riskini taşıması bir başka önemli gündemi oluşturmaktadır.
- x. Pandemi ile birlikte iktidarların yönetme anlayış ve pratiğinde kalıcılığa riski de taşıyan dönüşümler yaşanmaktadır.
- Covid 19 salgını ile mücadele bir önleme ve koruma sorunu olarak değil de militarist bir zihniyetle esas olarak bir güvenlik sorunu hâline getirilerek, bu süreci siyasi erki daha da merkezileştirmenin ve toplum üzerindeki baskı ve kontrolünü daha da artırmanın bir fırsatı hâline dönüştürülmektedir.
- Bunun da sonucu olarak Covid-19 salgını vesile edilerek hemen hemen tüm temel hak ve özgürlükler alanında ihlaller sıradanlaştırılmaya çalışılmaktadır.
- xi. Korkunun da yaygınlaştığı böyle bir ortamda sağ kalmanın insanların nihai gerçeği hâline dönüştürülmesi ya da rıza ile dönüşmesi, insanın tarihsel, kültürel ve sosyal unsurlarından önemli ölçüde uzaklaşarak nerede ise salt bir biyolojik yaşama sıkıştırılması riskinin ortaya çıkması bugün ve gelecek için gerek toplumsal ilişkiler gerekse de her türlü otoriter yönetimlerin daha da yaygınlaşabilmesi açısından önemli bir sorun alanına dönüşmektedir.
- xii. Her ne kadar pandemi sonrasında hiçbir şey eskisi gibi olmayacak ifadesi yaygın olarak kullanılıyor ise de salgın sonrası yaşanacaklar yaşamakta olduğumuz pandemi sürecinde “insan hakları merkezli pandemi mücadelesi”nin gereklerini hep birlikte ne denli ama- ca yönelik gerçekleştiriyor olduğumuz ve de olacağımız ile doğrudan ilgili olduğunu paylaşmak isteriz.

1.2. Pandemi süreci ile ilgili tüm bu yaşananlar son yıllarda insan hakları ortamında giderek derinleşen derin tahribat ile birlikte ele alınmak durumundadır.

Bu derin tahribatın hem nedeni hem de sonucu olarak;

- Kalıcılık ve süreklilik kazandırılan bir OHAL rejimi sürdürülmekte (31 Temmuz 2018 tarihli resmi gazete de yayınlanarak yürürlüğe giren ve üç yıl süre ile kamuda çalışanların bütünüyle keyfi olarak kamu görevlerinden çıkarılabilmelerini düzenleyen 26. maddenin dışındaki maddelerin kalıcı olarak düzenlendiği “Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” da dâhil olarak),
- Siyasal iktidarın gücünü sınırlandıran anayasacılık ilkesinin terkedilmekte, böylece hem hukukun hem de kurumların baskıcı rejimin birer “aracı” hâline getirilerek hukuki ve siyasi öngörülemeslik, keyfiyet ve belirsizlik kamusal alana hâkim kılınmakta,
- Kürt sorununun barışçıl, demokratik ve adil çözümüne yönelik içtenlikli, bütünlüklü adımların atılmaması, yanı sıra Ortadoğu’daki gelişmelerin de etkisi ile 7 Haziran 2015 Genel Seçimlerinin hemen ardından başlayan silahlı çatışma ortamı hâlen sürmekte,
- Son genel seçimlerde 6.5 milyon yurttaşın oyunu almış olan meşru bir kitle partisi olan HDP’nin kapatılması girişimlerinin yanısıra özellikle HDP’li milletvekillerinin milletvekilliklerinin düşürülmesi, hem bir hekim hem de bir insan hakları savunucusu olarak her zaman hak ve özgürlüklerin korunması ve geliştirilmesi için mücadele eden, milletvekili seçilmesinin ardından da kararlı bir şekilde hak savunuculuğundan geri adım atmayan Ömer Faruk Gergerlioğlu’nun 2016 yılında sosyal medyada paylaştığı bir haber nedeniyle verilen hapis cezası gerekçe gösterilerek milletvekilliğinin düşürülmesi ve cezaevine konması sonucu, Türkiye toplumunun önemli bir bölümünün katılım ve temsil mekanizmalarının dışına itilerek toplumsal barışı ve bir arada yaşama iradesini tahrip edecek olmasından son derece kaygı verici gelişmeler yaşanmakta,
- Öte yandan gerek Kürt meselesinin gerekse uluslararası sorunların çözümünde çatışma ve savaşın tek yöntem hâline getirilmesi sonucu toplum içinde de militarizmin ve şiddet eğilimlerinin yaygınlaştığı, denetlenmeyen, yargılanmayan ve cezalandırılmayan, siyasi gücü elinde tutanların görmezden geldiği, hatta teşvik ettiği sistematik bir şiddetin dalga dalga tüm topluma yayıldığı bir durumda ise artık toplumumuzun toplum olma vasfının da yitirilmesi riski derinleşmekte,
- Tüm konuların çok sıklıkla ve kolaylıkla siyasi iktidar tarafından güvenlik sorunu/tehdidi olarak tarif edilip

güvenlik gündemi hâline dönüştürülmeye çalışılarak güvenleştirmeye pratiği yaşamın her alanında yaygınlaştırılmakta,

- Esas olarak tüm haklar kategorisinde bu hakların kullanılmasını bir istisnaya, hakların ihlali ise bir kural hâline dönüşmekte,
- Böylece toplumun çok geniş bir kesiminin en yakın tanıklığında, dahası toplumun çok geniş bir kesiminin doğrudan maruz kaldığı sistematik insan hakları ihlalleri yaşanmakta,
- Sivil ve kamusal alan önemli ölçüde kapatılmakta,
- Devlet ile insan hakları örgütleri arasındaki ara ortamlar (müzakere ortamı, hukuk, uluslararası mekanizmalar gibi) esas olarak ortadan kalkmaktadır.

1.3. Böyle bir ortamda;

- i. Covid 19 salgını da vesile edilerek yaşam hakkı ihlalleri, işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları, düşünce, toplantı ve gösterilerde güvenlik güçlerinin “işkence” düzeyine ulaşan şiddet uygulamaları başta olmak üzere hemen hemen tüm temel hak ve özgürlükler alanında ihlaller artarak devam etmektedir.
- ii. Dahası insan haklarının sistematik ihlalden öte, kişilerin hak taşıyıcı özne olmaktan çıkarılmasına yol açan hak temelli bir rejim fikrinin terk edilmekte olduğunun, “insan hakları krizinin” bir göstergesi anlamına da gelen insan hakları değerlerinin ve normlarının derin tahribatına da tanık oluyoruz.
- iii. Bir önceki dönemde zaten katılım ve müzakere olanaklarının sınırlandırıldığı yasa yapma süreçlerinin yanı sıra son dönemde esas olarak Cumhurbaşkanı Kararı, çeşitli yönetmelik ve genelgeler dahası “ben devletim” ya da “gönlümüz razı olmadı” ya da “bana göre suçtur” gibi sözel ifadeler şeklindeki keyfi yönetme pratikleri rejimin karakteristik özelliğine dönüşmektedir.

Sadece son dönemdeki kimi örnekler;

- Katılım ve müzakere olanaklarının sınırlandırıldığı yasa yapma sürecinin sonunda başta Anayasa olmak üzere bağlı olduğumuz uluslararası insan hakları sözleşmelerine ve edinilmiş müktesep haklara aykırı olduğunun pek çok ulusal ve uluslararası kurum tarafından dile getirilen ve 6 kanunda değişiklik öngören 44 maddelik “Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin KANUN” 31 Aralık 2020 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Son iki maddenin yürürlük ve yürütme olduğu ve amaca yönelik yalnızca altı maddenin düzenlendiği, geriye kalan 36 maddenin de esas olarak temel gerekçe ile doğrudan ilgisi olmayan bu yasa ile örgütlenme özgürlüğünün ciddi şekilde kısıtlanması girişiminde bulunulabilecektir. Özel olarak Türkiye’de terör suç-

larının belirsizliği ve keyfiliği sorununa dayalı olarak insan hakları alanında faaliyet gösteren derneklerin yöneticilerinin büyük bir bölümü hakkında asılsız birtakım suçlamalarla davalar açıldığı dikkate alındığında neredeyse tüm muhalif dernekler hedef alınabilecektir.

- Siyasal iktidar, kadına yönelik şiddet konusunda bağlayıcılığa sahip ilk uluslararası sözleşme olan Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi’ni (İstanbul Sözleşmesi) 2011 yılında İstanbul’da imzaya açılmasında on yıl sonra 20 Mart 2021 tarihinde dört buçuk satırlık bir **CUMHURBAŞKANI KARARI** ile tek taraflı olarak feshetmiştir.
- 21 Ağustos 2020 tarihinde gerekçesiz, kapsamı belirli olmayan, görev ve yetkilerinin ne olduğu konusunda hiçbir bilgi içermeyen bir buçuk satırlık bir **CUMHURBAŞKANI KARARI** ile “güvenlik devleti”nin fiili uygulamaların resmiyete dönüşmesi anlamına gelebilecek şekilde İstanbul ilinde Emniyet Genel Müdürlüğü’nün doğrudan merkeze bağlı taşra teşkilatı takviye hazır kuvvet müdürlüğü kurulmuştur.
- Kolluk güçlerine bir dış tehlike anında kullanılması gereken ağır silahları toplumsal olaylarda kullanma yetkisini veren “Türk Silahlı Kuvvetleri, Millî İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) Taşınır Mal Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair **YÖNETMELİK**” 6 Ocak 2021 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik aracılığı ile sadece TSK’de olması gereken ağır silahların ülke içindeki yerleşim birimlerinde kullanılması hâlinde bunun yurttaşlar, diğer canlılar, doğal ve kültürel mekânlar üzerinde kaçınılmaz olarak yol açabileceği tahrip edici etki ve sonuçlarını tahayyül etmek bile son derece kaygı vericidir.
- Anayasa’da güvence altına alınan barışçıl toplantı ve gösteri yapma özgürlüğüne yönelik kolluk güçlerinin keyfi ve yasa/hukuk dışı müdahaleleri sırasında başta işkence ve kötü muamele olmak üzere işlenen suçların üstünün örtülmesine ve görünmez kılınmasına yol açacak olan Emniyet Genel Müdürlüğü’nün 27 Nisan 2021 tarihli “Ses ve Görüntü Kaydı Alınması” başlıklı **GENELGENİN** yayınlanmış olduğu bilgisi, her ne kadar İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü’nün resmi sitelerinde ulaşılamamış ise, 30 Nisan 2021 tarihli basın organlarında yer almıştır. (Bu genelgenin iptali için kimi kurumların yanı sıra Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) tarafından da hukuki süreç başlatılmıştır)
- Son dönemde kamu görevlisi sıfatı taşıyan pek çok görevlinin “**BEN DEVLETİM**” ifadesini kullanarak çok çeşitli ihlallere yol açan uygulamaları yaygınlaşmaktadır.

- Covid-19 salgını sürecinde çeşitli bakanlıkların ne olduğu anlaşılabilir genelge ve duyuruların yanısıra Sağlık Bakanı ile İçişleri Bakanının hafta sonu kısıtlamaları konusunda farklı uygulama duyurularından sonra 5 Haziran 2020 tarihinde Cumhurbaşkanının “**GÖNLÜMÜZ RAZI OLMADI**, sokağa çıkma kısıtlamasını kaldırıyorum” ifadesi bir yandan Covid-19 salgını ile mücadelenin bilimsel yaklaşımlara dayalı olarak değil de bir gönül meselesi olarak ele alındığını gösterdiği gibi öte yandan ülkedeki yönetim pratiği konusundaki keyfiyetin ulaştığı boyut konusunda özel bir örnek oluşturmaktadır.

- 7 Mayıs 2021 tarihinde kolluk kuvvetlerinin amiri pozisyonunda olan İçişleri Bakanının bir durum ile ilgili olarak “**BANA GÖRE SUÇTUR**” ifadesini kullanması hukuk devletinden dahası kanun devletinden ne denli uzaklaştığını gösterdiği gibi keyfi yönetme pratiğinin ulaştığı düzeyi göstermesi açısından bir başka özel bir örnek oluşturmaktadır.

- iv. Derin bir tahribatın yaşandığı böyle bir insan hakları ortamında insan hakları örgütlerine ve savunucularına yönelik başta yargı yolu ile olmak üzere baskı ve tehdit politikaları artarak sürmektedir. Ayrıca iktidar kontrolünü ve baskısını artırmak, dehşet ve korku yaymak amacı ile avukatlara, gazetecilere, sosyal medya kullanıcılarına yönelik gözaltı ve tutuklamalarla şiddet rejimini daha da güçlendirmeye çalışmaktadır.

Sadece son çalışma yılında ve insan hakları savunuculuğu bağlamında vakfımızla ilgili kimi örnekleri paylaşmak isteriz: (her ne kadar tüm raporlarımızda yer veriyor isek de bu çalışma raporunda isimlerine yer veremediğimiz çok sayıda insan hakları savunucusundan özer dileyerek)

- Hakkında bir kısmı daha sonra birleştirilen toplam 143 dava açılmış olan TİHV kurucu üyesi ve İHD Eş Genel Başkanı Eren Keskin 16 Şubat 2021 tarihinde 6 yıl 3 ay hapis ile cezalandırıldı.
- TİHV Cizre Referans Merkezi önceki başvuru hekimimiz ve Şırnak Tabip Odası başkanı Dr. Serdar Kuni 19 Ekim 2016 tarihinde 4 yıl 2 ay hapis ile cezalandırıldı.
- TİHV kurucu üyesi ve İHD Eş Genel Başkanı Öztürk Türkoğlu 19 Mart 2021 tarihinde gözaltına alındıktan sonra aynı günün akşamı serbest bırakıldı.
- Vakfımızın bir önceki başkanı ve hâlen yönetim kurulu üyemiz aynı zamanda TTB Konsey Başkanı Şebnem Korur Fincancı Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü (RSF) Türkiye Temsilcisi Erol Önderoğlu ve Gazeteci-Yazar Ahmet Nesin ile birlikte Özgür Gündem gazetesinin maruz bırakıldığı yargısal tacize ve baskılara karşı gazeteyle dayanışma amacıyla 2016 yılının Mayıs ayında başlatılan ‘Nöbetçi Yazı İşleri

Müdürü’ kampanyasına değişik tarihlerde katıldıkları davada yerel mahkemeye verilen beraat kararının İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi tarafından bozulması üzerine 3 Şubat 2021 tarihinde yerel mahkemede yargılama süreci yeniden başlatılmıştır. Ayrıca kendisi ile ilgili bir başka davada sosyal medya paylaşımı ile Cumhurbaşkanına hakaret ettiği gerekçesiyle “kamu görevlisine hakaret suçundan” 16 Şubat 2021 tarihinde yerel mahkemeye 7 bin 80 lira para cezası verildi.

- TİHV Diyarbakır Temsilciliği çalışanı Sosyal Hizmet Uzmanı Serkan Delidere ve gönüllümüz TTB eski Merkez Konseyi Üyesi ve hâlen Onur kurulu üyesi Dr. Şeyhmus Gökalg Diyarbakır ve çevre illerinden çok sayıda hak savunucusu, avukat ve sivil kurum temsilcisi ile birlikte 20 Kasım 2020 tarihinde gözaltına alındılar. Tutuklanan Şeyhmus Gökalg yaklaşık üç aylık tutukluluk sürecinden sonra salındı. Boğaziçi Üniversitesi’ne kayyum atanması ile ilgili İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri’nin 3 Şubat 2021 tarihinde düzenlemek istediği protesto basın açıklamasına yapılan orantısız polis şiddeti sonrası TİHV İzmir çalışanı Aytül Uçar dâhil 51 kişi gözaltına alınıp aynı gün serbest bırakıldı ardından arkadaşımız dâhil 3 kadın Cumhurbaşkanına hakaret suçlamasıyla ifadeye çağrıldı.
- Ayrıca TİHV kurucu üyesi İHD’nin yönetici ve üyeleri ile ilgili toplamda yüzlerce soruşturma ve dava devam etmektedir.
- v. İnsan hakları alanında böyle bir süreç yaşanır iken 2 Mart 2021 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından 9 amaç, 50 hedef, 393 faaliyeti içeren 128 sayfalık İnsan Hakları Eylem Planı açıklanmıştır. 30 Nisan 2021 tarihinde ise bir Genelge ile İnsan Hakları Eylem Planı ve Uygulama Takvimi yayınlanmıştır.
“Mevzuatta İşkence ve Diğer Kötü Muamele Yasağı ve Usul Güvenceleri” başlığının da bulunduğu Eylem Planında yer alan 393 faaliyetin sadece yaklaşık 13’ünün nispi olarak somut bir içeriğe sahip olması, diğerlerin ise bütünüyle genel geçer cümleler olarak yer alması hele de Eylem Planının açıklanmasından sonra insan hakları ortamında yaşanan yaygın ve sistematik insan hakları ihlalleri ise siyasi iktidarın bu konudaki içtenliksizliğin kimi göstergeleridir.
- vi. Son dönemde uluslararası insan hakları mekanizmalarındaki derin tahribat da değişik biçimlerde daha da görünür hâle gelmektedir. Uluslararası insan hakları mekanizmaların gerek giderek daha belirgin olarak “bürokratik” mekanizmalara dönüşmesi, gerek pek çok mekanizmanın özellikle yükümlülüklerini yerine getirmeyen ya da getirmekte isteksiz olan devletlerin iznine bağlı olan süreçleri işletmemesi, gerekse de mekanizmalar tarafından ortaya konulan önerileri yerine getirmeyen ya da getirmekte isteksiz olan

devletlere yönelik yaptırımların uygulanması konusundaki isteksizlikleri ya da kısıtlılıkları sonucu olarak insan hakları alanındaki işlevlerindeki kısıtlılıkları ve sınırlılıkları daha da derinleşmektedir.

Bugün itibari ile uluslararası mekanizmalar esas olarak haklılığın bir tür onaylanması anlamında bir referans odağı olmaktan çıktığı gibi dahası fiili olarak baskıcı rejimlerin güçlenmesi için kullanılan araçlara dönüşebilmektedir.

1.4. Ancak kendini muktedir sananların tüm kötücüllüklerine karşın insanca yaşanabilecek bir ülke ve dünyaya ulaşabilmenin son derece mümkün olduğuna inanıyoruz.

Zira İŞKENCE ve diğer ağır insan hakları ihlalleri insan eliyle gerçekleşen en vahşi şiddet eylemlerinin başında geliyor. Ve insan eliyle gerçekleşen bir eylemden bahsediyorsak insan eliyle gerçekleşen her eylem/durum kural olarak **ÖNLENEBİLİR**.

Yine, önceki raporlarımızda da yer verdiğimiz gibi “*Her ne kadar bunca çabaya karşın derin tahribat yaratan bu süreç bugüne kadar önlenememiş ise de makul bir sürede bu sürecin önlenemeyeceği anlamına gelmemektedir.*” Doğal olarak, bu derin çürüme ortamından tüm unsurları ile insan hakları değerlerine dayalı ortak bir yaşama doğru yolculuğumuzun hızı, neticede bu hayatın öznelere olarak hepimizin çabasını gerektirmektedir. Kötücüllerin tüm “çırpınışları” karşısında sadece ve sadece insanca yaşanabilir bir dünya için gerçekleştirilen ve gerçekleştirilmekte olan olağanüstü tüm değerli çabalar ise bu konuda yol göstericidir.

Kaldı ki, Covid-19 pandemisi aynı zamanda Türkiye ve dünya açısından radikal dönüşümlerin olanaklarını da sunmaktadır. Zira bu süreç aynı zamanda pandemilere yol açan temel etmenin doğanın ve değerlerin bu denli tahrip edilmesi olduğu gerçeğinin çok daha geniş kesimlerce yüzleşmesi, esas ihtiyacımızın insan hakları değerlerine ve bilimsel yaklaşımlara dayalı kolektif bir hayat olduğu gerçeğinin daha güçlü kavranması, temel haklar kapsamında başta sağlık, eğitim ve temiz bir çevre olmak üzere tüm kamusal alanların piyasaya terk edilemeyeceği gerçeğinin de daha güçlü kavranması, hak ve adalet temelli bir yaklaşımla hayata etkin müdahil olma gereğinin olanaklarını sunuyor.

Bu nedenle;

- Mevcut çalışmaların nicelik ve niteliksel olarak daha da kuvvetlendirilmesi,
- İnsan haklarının “kurucu rolü”nü yeniden öne çıkaran bir yaklaşımla daraltılmakta olan dahası kapatılmış olan sivil ve kamusal alanın genişletilmesi ile yeniden inşasına yönelik çalışmaların kuvvetlendirilmesi,

- Hele de uluslararası mekanizmalardaki derin tahribatın yaşandığı bir ortamda, ulusal ve uluslararası ortamda dayanışma ve iş birliğinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi varoluşsal bir mesele hâline gelmiştir.

Bu nedenledir ki bu son dönemde TİHV olarak bir yandan mevcut çalışmaların nicelik ve niteliksel olarak daha da kuvvetlendirilmesine yönelik çabalarımızı artırırken öte yandan da kamusal hayatın insan haklarının kurucu rolünü temelinde tahkim edilmesine, zorlu bir ortamda insan hakları hareketinin dönüştürücü etki yaratabilme kapasitesinin geliştirilmesine ve insan hakları mücadelesinin tabanını genişletilmesine katkıda bulunmak amacı ile kimi özel programların geliştirilmesine özen göstermektedir.

2. Çalışma Raporuna Konu Olan Dönemde (1 Ocak 2020–Mayıs 2021) İşkence ve Diğer Kötü Muamele Başlığındaki Gelişmeler

Son dönemde tüm konuların çok sıklıkla ve kolaylıkla siyasi iktidar tarafından güvenlik sorunu/tehdidi olarak tarif edilip güvenlik gündemi hâline dönüştürülmeye çalışıldığı bir ortamda siyasal iktidarın baskı ve kontrole dayalı yönetim tarzı sonucu günümüzde tüm ülke adeta işkence mekânı hâline gelmiştir.

Ülkenin dört bir köşesinden gerek açık alan/sokak dâhil olmak üzere resmi olmayan gözaltı yerlerinden gerekse de hapishaneler dâhil resmi gözaltı yerlerinden her geçen gün daha da artarak gelen işkence görüntülerine, tanıklıklarına, kanıtlarına tanık olunmaktadır.

Türkiye’nin de bir parçası olduğu evrensel hukukun mutlak olarak yasaklamasına rağmen sistematik işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları toplumun çok geniş bir kesiminin yakın tanıklığında gerçekleştiği için bir yönü ile tüm topluma bir mesaj anlamında son derece **görünür** bir hâle dönüştürülmektedir. Öte yandan da hak temelli rejim fikrinden uzaklaşıldığı bir ortamda işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları “normalleştirilerek” aynı zamanda **görünmez** kılınmaya da çalışılmaktadır.

Sadece 2021 yılının başından itibaren Boğaziçi Üniversitesi’ne Cumhurbaşkanı tarafından Rektör atanmasına yönelik haklı ve demokratik itiraz sürecinde yaşanan barışçıl toplantı ve gösterilere kolluk güçleri tarafından evrensel hukukta ve ülke yasalarında tanımlanan zor kullanma yetkisinin çok ötesine geçen, kural dışı ve denetimsiz işkence düzeyine ulaşan bir şiddet kullanımından başlayarak, gözaltı yerlerinde, cezaevlerinde, keyfi “ev hapsi” süreçlerinde yaşanan işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları kendi başına işkence ve uygulamalarının ulaştığı düzey konusunda özel bir örnek oluşturmaktadır.

2.1. İşkence ve Diğer Kötü Muamele Uygulanmaları

2.1.1. Resmi Gözaltı Yerlerinde İşkence ve Diğer Kötü Muamele Uygulanmaları

Siyasal otoriterleşme ile orantılı olarak devlet erkinin çeşitli kademelerinde yaygınlaşan yasa, kural ve norm denetiminden kaçınma, keyfilik, bilinçli ihmal gibi sebeplerle usul güvencelerinin ihlal edilmesi, gözaltı sürelerinin uzunluğu, izleme ve önleme mekanizmalarının işlevsiz kılınması ya da bağımsız izleme ve önlemenin hiç olmaması vb. nedenlerle resmi gözaltı merkezlerinde işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarında ciddi bir artış görülmektedir.

Son çalışma yılında Antalya’da, Diyarbakır’da, Edirne’de, İstanbul’da, Nizip’te ya da Van’da olduğu gibi işkenceye maruz kalan insanların kendilerinin, yakınlarının ya da avukatlarının kimileri mahkeme tutanaklarına da yansıyan anlatımları, kendi kurumlarımız dâhil ilgili kurumların raporlarında belgelenen işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarının gündelik hayatın içinde herkes tarafından ne denli hissedilir ve ne denli yaygın bir pratik hâle getirildiğini ortaya koymaktadır.

2020 yılında TİHV’e başvuran 605 kişiden başvuru yakını 31 başvuru ile “Türkiye dışında işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarına maruz kalan” 12 başvuru dışında Türkiye’de doğrudan işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kalan 562 başvurunun 283’ü (%50) emniyet müdürlükleri, 73’ü (%13) ise polis karakolu gibi resmi gözaltı merkezlerinde işkenceye maruz kaldıkları gerekçesi ile başvurmuştur. Bunun yanı sıra 189 (%34) kişinin aynı zamanda güvenlik güçlerinin araçlarında işkenceye maruz kalmış olduğu da göz önünde tutulmalıdır. Her zaman ifade edildiği gibi TİHV tedavi merkezlerine başvuranların sayıları ve özellikleri ile ülke sathında işkenceye maruz kalanlar arasında doğrusal bir ilişki kurulması uygun değil ise de bu veriler resmi gözaltı yerlerdeki işkence uygulamalarının yaygınlığı ve ciddiyeti konusunda önemli göstergelerdir.

2.1.2. Resmi olmayan gözaltı yerlerinde ya da gözaltı dışındaki ortamlarda işkence ya da diğer kötü muamele uygulamaları

Kolluk güçlerinin barışçıl toplantı ve gösterilere müdahalesi sırasında, sokak ve açık alanlarda ya da ev ve iş yeri gibi mekânlarda, yani resmi olmayan gözaltı yerlerinde ya da gözaltı dışındaki ortamlarda yaşanan işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları da 2020 yılında başlayan

Covid-19 salgını koşullarında yeni bir boyut ve yoğunluk kazanmıştır. Kolluk güçlerinin, evrensel hukukta ve ülke yasalarında tanımlanan zor kullanma yetkisinin çok ötesine geçen kural dışı, denetlenmeyen, cezalandırılmayan, siyasi iktidar tarafından görmezden gelinen hatta teşvik edilen bu şiddeti yıl içinde artış göstermiş, sıradanlaşarak gündelik yaşamın bir parçası hâline gelmiştir.

İşkenceye maruz kaldıkları için TİHV rehabilitasyon merkezlerine başvuranların yakınmaları, tıbbi bulgu ve tanılarının da gösterdiği gibi toplantı ve gösterilerde kolluk güçlerinin “işkence ve diğer kötü muamele uygulaması” düzeyine ulaşan “aşırı ve orantısız güç kullanarak müdahalesinin” yaygınlaşması dahası “sıradan bir uygulama” hâline dönüştürülmeye çalışılması, son dönemin karakteristik bir özelliğine dönüşmüştür.¹

Özellikle de Covid-19 salgınıyla mücadele kapsamında alınan tedbirlere uymadıkları gerekçesiyle çok sayıda yurttaş, herkesin tanıklığında bekçiler dâhil kolluk güçlerinin işkence ve diğer kötü muamele uygulaması düzeyine ulaşan “aşırı ve orantısız güç” kullanımının gündelik hayatın yaygın bir unsuru hâline dönüşmesi bugün ve gelecek açısından son derece kaygı verici boyutlara ulaşmıştır.

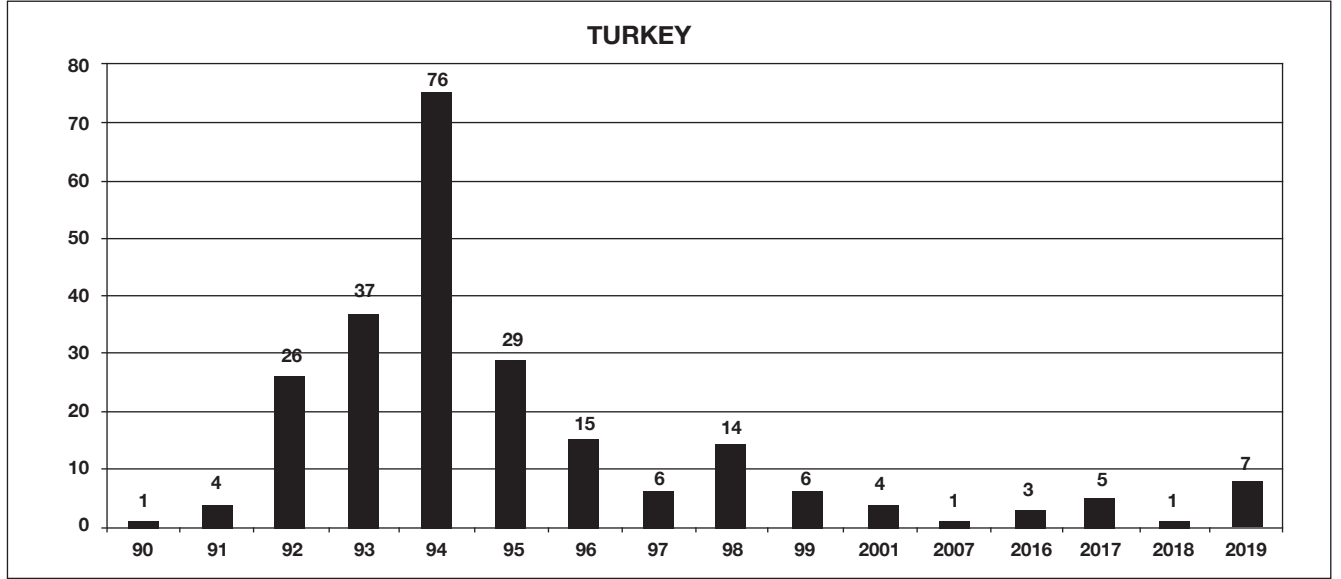
Sokak/açık alan gibi toplumsal mekânlar ile kişilerin yaşam alanları ve ulaşım amacıyla kullanılan araçlar işkence mekânlarına dönüşmekte, işkence yaygınlaşmakta ve gözaltına alınan kişiler götürüldüğü yerlerde de ardışık olarak işkenceye maruz kalmaktadır. Kolluğun uyguladığı şiddet “orantılı güç uygulandığı” iddialarıyla meşru kılınmaya çalışılmakta, sorumlular hakkında işlem yapılmamakta veya açılan karşı davalarla işkenceye maruz kalanların hukuki olarak sonuç almaları engellenmektedir.

İşkencenin sokağa inmesi, birden fazla mekânda devam etmesi ve cezasızlık uygulamalarının her aşamaya hâkim kılınması, işkencenin değişen yüzünün anlaşılmasına olanak sağlayan önemli bir veri olmaktadır.

Son dönemde “resmi gözaltı işlemi” henüz gerçekleşmeden gözaltına alınma süreçlerinde insanların evindeki uygulamalar işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları açısından bir başka önemli başlıktır.

2020 yılında TİHV başvurularının 229’unun (%41) açık alan ve gösteri sırasında, 110’unun (%20) ise ev ve iş yeri gibi mekânlarda işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kaldıkları göz önüne alındığında son yıllarda belirgin-

1 20 Temmuz 2017 tarihinde BM İşkence Özel Raportörü tarafından yayınlanan “Gözaltı dışı yerlerdeki zor kullanımı ve işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezalandırma yasağı” başlıklı özel raporunun, 47. paragrafında yer verilen “resmi olarak deklarasyonlarda yer alan ‘işkence’ tanımına uygunluk için gerekli olan ek koşullar mevcut olmasa bile, toplantı ve gösteri hakkının kullanmak isteyen kişiler dâhil belirli bir amaç doğrultusunda kaçma imkânı olmayan, ‘çaresiz’ bir kişiye yönelik acı veya ıstırap yaratma amaçlı kasti zor kullanımı, her zaman ağırlaştırılmış zalimane, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele veya cezalandırma (işkence) olarak kabul edilecektir.” cümlesi konu ile ilgili önemli bir değerlendirmedir.

leşen resmi olmayan gözaltı yerlerinde işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarının oldukça vahim bir boyuta ulaştığı görülebilmektedir.

2.1.3. Zorla Kaçırma/Kaybetme Girişimleri

Son döneminin bir diğer karakteristik özelliği ise hukukun, yargının ve adaletin suskun kaldığı, failin her şeye muktedir olduğu mesajının verilmek istendiği ve bu nedenle aslında “uygarlığımızın” bir karadeliliği olarak tanımlanabilecek zorla kaybetme ya da girişimlerinin 1990’lardan sonra yeniden 2016 yılında ilan edilmiş olan OHAL dönemi ile birlikte kaygı verici bir şekilde yoğun olarak yeniden yaşanmaya başlanmasıdır.

Bu kaygı verici gelişme BM Zorla veya İradedışı Kayıplar Üzerine Çalışma Grubu’nun en son 7 Ağustos 2020 tarihli raporuna da yansımıştır. Söz konusu raporda altta yer verilen tablodan görüleceği gibi 2001 yılındaki dört ve 2007 yılındaki bir zorla kaybedilen insanı göz ardı etmemek kaydı ile 2000’li yıllarda 2016 yılı ile yeniden başlayan bu süreç Çalışma Grubu tarafından izlemeye alınmıştır.

Özellikle 2019 yılında altısı Şubat ayında biri ise Ağustos ayında olmak üzere yedi zorla kaçırma/kaybetme vakası tespit edilmiş, bunlardan altısının aylar sonra gözaltında olduğu öğrenilmiştir. Hâlen tutuklu olan bu altı kişiden ikisi yargılandığı duruşmalarda kendilerinden haber alınamayan dönemde ağır tehdit, işkence ve taciz altında kaldığını ilk kez anlatmışlardır.

Diğer bir kişinin akıbeti ise 6 Ağustos 2019 tarihinden bu yana 22 ay geçmesine karşın hâlen bilinmemektedir.

29 Aralık 2020 tarihinden bu yana altı ay geçmesine karşın bir başka kişiden ise hâlen haber alınmamaktadır.

Ayrıca, gerek TİHV Dokümantasyon Merkezi gerekse de İHD Dokümantasyon Birimi’nin verilerine göre 2020

yılında başta üniversite öğrencileri, gazeteciler ve politik aktivistler olmak üzere çok sayıda kişinin kayıt dışı biçimde gözaltına alınarak baskı ve tehdit yöntemleriyle ajanlaştırılmaya çalışıldığı, bunu kabul etmeyenlerden bazılarının “örgüt üyeliği” iddiasıyla tutuklandığı ya da kaçırılarak bir süre çeşitli işkence ve kötü muamelelere maruz kaldıktan sonra serbest bırakıldığı öğrenilmiştir.

“Kaybedilenlerin” yakınları açısından “işkence ve zalimce, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele” yasağının ihlali anlamına da gelen bu konu başta Cumartesi Anneleri tarafından uzun yıllardır sürdürülmekte olan “Gözaltında Kayıplar Mücadele” çabalarının kıymetini daha da artırmaktadır. Bu konu kurumlarımız açısından da öncelikli niteliktedir.

2.1.4. Hapishanelerde İşkence ve Kötü Muamele

Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü verilerine göre 2005 yılında 55.870 olan tutuklu ve hükümlü sayısı, 30 Nisan 2021 tarihi itibarı ile toplam kapasitesi 250.576 olan 371 ceza infaz kurumunda toplam 283.516 tutuklu ve hükümlüye yükselmiştir. Bunlardan 37.551 tutuklu, 245.965’i ise hükümlü veya hükmen tutukludur. Uzunca bir zamandır hükmen tutuklu dediğimiz, yani cezası onanmamış kişilerin sayısı ayrıca verilmemektedir. Hapishanelerde 11.195 kadın 1.558 çocuk hükümlü ve tutuklu bulunmaktadır.

Yanısıra 15 Nisan 2020 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren, kamuoyunda “af yasası” olarak bilinen 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapan Kanuna dayalı olarak her ne kadar tarafımızca kesin rakam bilinmiyor ise de “infaz durdurma” gerekçesi dâhil yaklaşık 90 bin mahpusun salındığına ilişkin haberler de gözönünde tutulmalıdır.

On binlerce insanın salındığı bir ortamda ülkemiz tarihinde örneği olmayan bir şekilde sadece 15 yıl içinde tutuklu ve hükümlü sayısının yaklaşık beş misli artması, son yıllarda ülkemizde yaşanan gelişmelerin de bir açıdan özeti niteliğindedir.

Dahası bu aşırı artış rakamları Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) internet sitesinden son veri olarak yayınlanan 2019 yılına ait hapisane istatistiklerinde yer verildiği gibi hapisanelere her yıl giriş ve çıkış kaydı yapılan kişi sayıları ile birlikte düşünüldüğünde durumun vahameti daha da ortaya çıkmaktadır. 2019 yılı içinde ceza infaz kurumlarına 281.605 kişinin hükümlü statüsünde giriş kaydı yapılırken aynı dönemde 291.212 kişinin hükümlü statüsünde çıkış kaydı yapılmıştır.

Hapishanelere yönelik sivil kurumlar dâhil etkin izleme mekanizmalarının zaten söz konusu olmadığını bir ortamda özel olarak Covid-19 salgını gerekçesi ile açıklanan önlemlerin de sonucu olarak hapishanelerdeki insan hakları ihlallerinin iyice görünmez hâle getirilmesi son dönemin karakteristik bir başka özelliğine dönüşmüştür.

İçinde yaşadığımız salgın sürecinde risk gruplarından birisi de cezaevleri gibi özgürlüğünden alıkonulmuş kişilerin bulunduğu mekânlardır. Hapishaneler kişisel alan ve hijyenin en sınırlı olduğu kapalı kurumlardır. Yoğun ve hareketli nüfus, hapishanelerin özellikleri ve organizasyonu bu tür salgınların yayılması için oldukça elverişli ortamlardır.

Bu nedenle insan hakları alanında uluslararası düzeyde otorite olan kişi ve kuruluşlar acil çağrı ve açıklamalar yaparak devletleri/hükümetleri salgın koşullarında hapishaneler için çok daha özel önlemler almaya davet ettiler. 20 Mart 2020 tarihinde Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT) mahpuslara ilişkin bir dizi ilkeler yayınladı. 25 Mart 2020 tarihinde ise BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri bir çağrıda bulundu ve 6 Nisan 2020 tarihinde de Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komiseri yine bir çağrıda bulundu. Bu ilke ve çağrılarının ortak noktası hapishanelerde bulunan mahpusların sayısının azaltılması ve salgını önlemeye yönelik alınacak önlemlerin mevcut özgürlükleri kısıtlayacak nitelikte olmaması idi. Diğer yandan BM İnsan Hakları Komiseri Michelle Bachelet yaptığı çağrıda “Hükümetler şimdi siyasi mahpuslar ve sadece eleştirel veya muhalif görüşlerini ifade ettiği için alıkonulanlar da dâhil olmak üzere yeterli yasal dayanak olmadan alıkonulan herkesi serbest bırakmalı” diyerek çok önemli yol gösterici bir talepte bulundu. Yanı sıra, COVID-19’a karşı özellikle savunmasız olanların, yaşlı ve ağır hasta mahpusların da ivedilikle salıverilmesi gerekenler listesinde yer alması gerektiğini belirtti. Michelle Bachelet ayrıca “Bir sağlık krizinde alınan önlemler, alıkonulan kişilerin yeterli yiyecek ve su hakları da dâhil olmak üzere temel haklarını zayıflatmamalıdır. Bir avukata ve doktora erişim

de dâhil olmak üzere, alıkonulan kişilere yönelik kötü muameleye karşı önlemlere de tam olarak uyulmalıdır.” uyarısında bulundu.

Uluslararası standart ve normlara gönderme yapan tüm bu ilke ve çağrılara karşın Adalet Bakanlığı’nın Covid-19 salgını gerekçe gösterilerek aldığı önlemler kapsamında hapishanelerde mahpusların zaten kısıtlanmış olan hakları daha da kısıtlanarak yeni bir “normal” yaratılmak istenmektedir. Salgın gerekçesiyle aileleriyle görüşme hakkı nerede ise tamamen ortadan kaldırılmış, avukat görüşmeleri kısıtlanmıştır. Yanı sıra havalandırmadan yararlanma süreleri ve diğer sportif, sosyal, kültürel hakların kullanımında da ciddi kısıtlamalar söz konusudur. Buna karşın mahpusları gerçekten salgından koruyacak önlemlerin ise yeterince alınmadığı görülmektedir. Yukarıda belirtildiği gibi hapishanelerde kapasitenin üstünde mahpus bulunması zaten kendi başına büyük bir hak ihlali iken, Covid-19 salgını açısından ciddi bir risk oluşturmakta ve sağlık sorunlarına yol açmaktadır. Mahpuslara verilen maske, eldiven, dezenfektan ve diğer temizlik malzemelerinin yetersiz ve su kullanımında kısıtlamaların olduğuna, Covid-19 testlerinin düzenli ve yeterli yapılmadığına, infaz koruma memurlarının sayım ve aramalar sırasında fiziksel mesafe kuralına yeterince dikkat etmediğine dair yoğun şikayetler bulunmaktadır. Hastane sevkinin dönüşünde mahpusların karantina koşullarında tutulması da başlı başına bir sorun niteliğindedir. Kimi cezaevlerinde karantina koşullarına her yeni mahpus konulduğunda karantina süresinin baştan başlatılması nedeniyle mahpusların hastaneye gitmekten vazgeçmelerine ve sağlık hizmetlerine erişim hakkından mahrum kalmalarına yol açmaktadır.

Hapishanelerden kısıtlı olarak edinilen bilgi ve şikayetler BM İnsan Hakları Komiseri Michelle Bachelet’in yaptığı uyarılar ile birlikte değerlendirildiğinde salgın koşullarında mahpusların, sağlığa, yiyecek ve suya, hijyen malzemelerine erişimde yaşadıkları ihlallerin kötü muamele niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

Yine yukarıda değinilen Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi (CPT), BM İnsan Hakları Komiseri Michelle Bachelet gibi uluslararası insan hakları otoritelerinin evrensel standart ve normları hatırlatarak yaptığı uyarı ve çağrılara karşın 15 Nisan 2020 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’da yapılan değişiklikten sadece eleştirel veya muhalif görüşlerini ifade edenler de dâhil olmak üzere yeterli yasal dayanak olmadan alıkonulan gazeteciler, akademisyenler, insan hakları savunucuları, avukatlar, seçilmiş siyasiler ve özellikle Covid-19’a karşı savunmasız olan yaşlı ve ağır hasta mahpuslar yararlanmamıştır.

Öte yandan, yine son dönemde “ev hapsi” uygulamalarının son derece keyfi bir şekilde sıradanlaştırılması işkence ve

diğer kötü muamele kapsamında bir başka karakteristik gelişme olarak ele alınmak durumundadır.

Daha önceki raporlarımızda da yer verdiğimiz gibi Türkiye’de hapishaneler, her dönem işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarının yoğun olarak yaşandığı mekânlar olmuştur. Özellikle de 2015 Temmuz’unda Türkiye’nin yeniden çatışma ortamına girmesiyle başlayan, daha sonra askeri darbe girişiminin bastırılması ve ardından OHAL ilan edilmesiyle devam ederek günümüze varan süreçte hapishanelerde tutuklu ve hükümlülere yönelik işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarında olağanüstü düzeyde artışlar yaşanmaktadır.

- i. Hapishanelere girişten itibaren çeşitli nedenlerle (çıplak arama, kelepçeli muayene, ayakta tekmil verecek sayım gibi) uygulanan kaba dayak, her türden keyfi muamele ve keyfi disiplin cezaları, hücre cezaları, sürgün ve sevkler yakın tarihte görülmedik boyutlara ulaşmıştır.
- ii. Sağlık hizmetine erişimin kısıtlanması, cezaevi reviri ziyaret hakkının reddedilmesi, Adli Tıp Kurumu’na, adliyeye ve hastaneye götürülürken kelepçe takılması dâhil kötü muamele uygulamaları, mahpusların sağlık sorunlarının zamanında ve etkili bir şekilde çözülmemesi, uzun bir süredir devam eden bir başka sorun alanıdır. Özellikle son dönemde tedavilerini zorlukla sürdüren mahpusların büyük bir çoğunluğunun başka cezaevlerine sürgün edilmesi sağlık hizmetine erişim hakkına önemli ölçüde zarar vermiştir.
- iii. Covid-19 salgınına karşı alınan önlemlerin yetersizliği ile birlikte sağlığa erişim konusunda yaşanan kısıtlamalar hapishanelerin önemli bir sorunu olan hasta mahpuslarını durumunu daha da ağırlaştırmaktadır. Bu kişilerin karşı karşıya olduğu sağlık hizmetine yeterli erişim sağlayamama, Adli Tıp Kurumu’nun bağımsız olmaması dâhil, bağımsız ve nitelikli tıbbi değerlendirme raporu alamama gibi sorunların yanı sıra Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunu’nda 28 Haziran 2014 tarihli “toplum güvenliği bakımından ağır ve somut tehlike oluşturmayacağı değerlendirilen” şeklindeki değişiklikte yer alan “toplum güvenliği” ibaresi, hasta mahpuslar için “kesin hayati tehlike teşkil ettiği” yönünde raporlar verilmiş olsa bile, mahpusların salınmalarını bütünüyle keyfiyete bağlamıştır.

En son 1 Nisan 2021 tarihinde güncellenen İHD verilerine göre toplam 604’ü ağır olmak üzere 1605 hasta mahpus bulunmaktadır.

- iv. TİHV dokümantasyon biriminin tespit edebildiği kadarıyla 2020 yılında hapishanelerde en az 14 mahpus şüpheli bir şekilde yaşamını yitirmiştir. Bu şüpheli ölümlere ilişkin iddiaların mevcudiyetine rağmen bilimiz dâhilinde olan etkin soruşturma süreçleri bulunmamaktadır.

- v. 2000 yılından bu yana uygulanmakta olan ve tutuklu ve hükümlülerin fiziksel ve psikolojik bütünlüklerinin ciddi şekilde zarar görmesine neden olan tek kişi ya da küçük grup izolasyon/tecrit uygulamaları çözülemeyen kronik bir soruna dönüşmüştür. Adalet Bakanlığı’nın 10 tutuklu ve hükümlünün haftada 10 saat bir araya gelerek sosyalleşmesini öngören 22 Ocak 2007 tarihli genelgesi (45/1) bile yürürlükte olmakla birlikte uygulanmamaktadır. Bir kez daha Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelelerin Önlenmesi Komitesi’nin (CPT) “*Tutuklu mahkumların günün makul bir kısmını (sekiz saat veya daha fazla) hücreleri dışında, belirli amacı olan ve değişen faaliyetler yaparak geçirmeleri hedeflenmelidir. Doğal olarak, hüküm giymiş mahkumların bulunduğu kurumlardaki programlar daha da uygun olmalıdır.*” şeklinde ifade edilen standart ilkesini hatırlatmakta yarar olacaktır.
- iv. İzolasyon uygulamasının özel bir biçimi İmralı Cezaevi’nde yaşanmaktadır. 2011 yılından bu yana kesintisiz devam etmekte olan aile ve avukat görüş yasakları 2019 yılında üç kez, 2020 yılında bir kez (3 Mart 2020 tarihinde) yapılan aile ve 2019 yılında beş kez yapılan avukat görüşmelerine rağmen hâlen sürmektedir. CPT’nin Türkiye hapishanelerine 2017 ve 2019 yılı ziyaretleri sonucu açıkladığı raporlarındaki tavsiyelere uyulmadığı anlaşılmaktadır.
- v. Hapishanelerde her geçen gün daha da artan insan hakları ihlalleri de dâhil çeşitli gerekçeler ile 8 Kasım 2018 tarihinden bu yana yaşanan açlık grevleri ülkenin özel bir gündemi hâline gelmiştir. İnsan hakları bağlamında ele alınabilecek farklı sorunların çözümü talepleriyle, hapishanelerde farklı sürelerde açlık grevlerine başvurulması sorunların mahpuslar açısından ne denli dayanılmaz hâle geldiğinin bir göstergesidir. İnsanların açlık grevi yaparak yaşamlarını ortaya koymak zorunda bırakılmalarının sorumlusu esas olarak ülkeyi yönetenlerdir. Açlık grevlerinin insanı ve yaşamı esas alan bir şekilde çözüm yollarının bulunması son derece mümkün iken, siyasi iktidarın en hafif deyim ile duyarsızlığının sonucu, insanların yaşamlarını yitirmesi toplum vicdanında onulmaz yaralar açmaktadır.
- Özgürce müzik yapabilmek ve adil yargılanma hakkı için 17 Mayıs 2019 tarihinde Grup Yorum üyelerinin başlattığı, cezaevinden salındıktan sonra da sürdürdükleri açlık grevleri sonucu Helin Bölek 3 Nisan 2020 tarihinde (açlık grevinin 288. gününde), İbrahim Gökçek ise 7 Mayıs 2020 tarihinde (açlık grevinin 323. gününde) yaşamlarını yitirdiler.
- Adil yargılanma hakkını, keyfi ve yasadışı baskı ve yasakların önlenmesini de içeren temel hakların korunmasını sağlamak amacıyla 3 Temmuz 2019 tari-

hinde açlık grevine başlayan Mustafa Koçak 24 Nisan 2020 tarihinde (açlık grevinin 297. gününde) yaşamını yitirdi.

- Yine adil yargılanma hakkını, keyfi ve yasadışı baskı ve yasakların önlenmesini de içeren temel hakların korunmasını sağlamak amacıyla 3 Şubat 2020 tarihinde açlık grevine başlayan Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD) üyesi avukat Ebru Timtik, 27 Ağustos 2020 tarihinde (açlık grevinin 238. gününde) yaşamını yitirmiştir.

Hapishanelerde 27 Kasım 2020 günü İmralı Hapishanesinde tecridin kaldırılması için yeniden dönüşümlü ve süresiz açlık grevleri başlatılmıştır.

- vii. Bu dönemde açlık grevinde bulunanlara yönelik, tanım gereği kişinin onayı olmadığını ifade eden, “zorla müdahale ya da müdahale girişimleri” tüm belgelerde yer verildiği gibi tıbbi etik ilkelerine aykırı bir uygulama ve bir başka insan hakları ihlalidir. Bu tür “zorla müdahale ya da müdahale girişimleri” kurumlarımız dâhil olmak üzere duyarlı sağlık çalışanları ve avukatların girişimleri sonucu önlenmiştir.

Tüm bu yaşanan acıları unutmadan hak temelli taleplere dayalı olarak açlık grevlerini hâlen sürdürmekte olan mahpusların sağlık durumlarında kalıcı zararlar ortaya çıkmadan insanı esas alan çözüm yollarının bulunarak sona erdirilmesine yönelik çabaların yoğunlaştırılmasının önemi âşikardır.

2.2. Mevzuatta İşkence ve Diğer Kötü Muamele Yasağı ve Usul Güvenceleri *(ortak bir zaman dilimini de içerdği için bir önceki çalışma raporunun kimi bölümlerine bu raporda da yer verilmesi tercih edilmiştir)*

- i. İşkence ile mevzuatta 2005 yılından itibaren gözlenen olumsuz düzenlemeler, önceki raporlarımızda yer verildiği gibi, özellikle 2015 Temmuz ayında yeniden başlayan çatışma ortamında ve askeri darbe girişiminin bastırılma sürecinden itibaren ilan edilen OHAL süresince her düzeyde sistematik bir şekilde belirginleşmiştir. Gözaltı sürelerinin 12 gün olması dâhil olmak üzere bu düzenlemelerin sonuçları OHAL uygulamasına son verildikten sonra da tüm geçerliliğini koruyacak şekilde daha belirgin bir biçime bürünmüştür.
- ii. İşkencenin önlenmesinde önemli rolü olan ancak yıllardır uygulamada büyük ölçüde ihmal edilen usul güvenceleri, OHAL sürecinde KHK’lar ile yapılan yasal düzenlemeler sonucu önemli ölçüde tahrip olmuştur. Bu yasal düzenlemelere de dayalı olarak, kişiye gözaltı hakkında bilgilendirme, üçüncü taraflara bilgi verme, avukata erişim, hekime erişim, uygun ortamlarda uygun muayenelerin gerçekleştirilmesi ve usulüne uygun raporların düzenlenmesi, hukukilik denetimi

için süratle yargısal makama başvurulabilme, gözaltı kayıtlarının düzgün tutulması, bağımsız izlemelerin mümkün olması başlıklarında toplanabilecek usul güvencelerinin son dönemde büyük ölçüde ortadan kaldırıldığını ve bu konuda bütünüyle keyfi bir ortam yaratıldığını ifade etmek mümkündür.

- iii. Anayasa Mahkemesi’nin 29 Kasım 2019 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan 24.07.2019 tarihli 2018/73 E, 2019/65 K sayılı kararı ile, OHAL düzenlemeleri olarak kalıcı hâle getirilen tüm bu olumsuz düzenlemelerden sadece tutukluların avukatlarla görüşmelerindeki kimi kısıtlılıklar hakkında iptal kararı vermiş, diğerleri ise geçerliliği korumuştur. Bu karar ile, tutukluların avukatları ile görüşmelerine Cumhuriyet Savcısı’nın kararıyla kısıtlama getirilebileceği düzenlemelerden olan 5275 sayılı İnfaz Kanunu’nun 59. maddesinin (5) ve (10) numaralı fıkralarında düzenlenen, “Görüşmelerin teknik cihazla sesli veya görüntülü olarak kaydedilmesi, tutuklu ile avukatın yaptığı görüşmeleri izlemek amacıyla görevli bulundurulması, tutuklunun avukatına veya avukatın tutukluya verdiği belge veya belge örnekleri, dosyalar ve aralarındaki konuşmalara ilişkin tuttukları kayıtlara el konulması” hükümleri iptal edilmiş idi.

Ancak 29 Kasım 2019 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanan bu Anayasa Mahkemesi kararından sadece dört ay sonra 29 Mart 2020 tarihli resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik tüm bu konuda iptal edilen maddeler nerede ise aynı sözcüklerle yer verilmiştir.

Mevzuat düzenlemelerindeki hukuk dışı yaklaşımın ve keyfiyetin bir göstergesi olan bu kısa öykü aynı zamanda değerlerdeki tahribatının ulaştığı boyutu da göstermektedir.

- iv. Aslında 24 Eylül 2018 tarihinde Milliyetçi Hareket Partisi tarafından gündeme getirilen ve ancak Covid-19 küresel salgın tehdidinin yarattığı zorunluluk öne sürülerek hızlı bir şekilde Meclis’ten geçirilip 15 Nisan 2020 tarihli Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe giren, kamuoyunda “af yasası” olarak bilinen 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapan Kanun, Anayasa’ya ve insan haklarına aykırı içeriği nedeniyle sert eleştirilere konu oldu.

Çeşitli açıklamalarımızda yer verdiğimiz gibi koşullu salıverme ve denetimli serbestlik sürelerini yeniden düzenleyerek, her ne kadar 90 bin gibi bir rakam telaffuz edilmekteyse de yapılan değişikliklerden yararlananların sayısı yetkililer tarafından kamuoyu ile henüz paylaşılmamakla birlikte her halükârda on binlerce hükümlünün tahliyesinin yolunu açmıştır.

Siyasi muhalifler yasanın kapsamı dışında bırakılırken, infaz indiriminin kimleri kapsadığı ise bir diğer vahim tehlikeye işaret etmektedir. Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler'in tavsiye kararlarına ve hukukçuların tepkilerine rağmen "adaletsiz infazı" yasalaştıran düzenleme, böylece ifade özgürlüğünü kullanan gazetecileri, akademisyenleri, avukatları, insan hakları savunucularını, siyasetçileri, sendikacıları, belediye eş başkanlarını, politik mahpusları cezalandırmanın aracına dönüşmüştür.

Her ne kadar yasa teklifinde, yasanın amaçlarından birinin de cezasızlık algısının önüne geçmek olduğu ifade edilmişse de düzenleme hazırlanırken kamu görevlilerinin işlediği insan hakları ihlallerinin cezasız kalma ihtimali hiç dikkate alınmamış, istisna hükümlerinin hazırlanmasında da bu olasılık değerlendirilmemiştir. Bu şekilde çok sayıda insan hakları ihlalinin cezasız kalmasının yolu açılmıştır.

7242 sayılı yasanın geçici 6. maddesi ve geçici 9. maddesinin 6. fıkrası ile kapsam içine alınan özellikle "çete" diye tabir ettiğimiz adi suç örgütü lider ve üyeleri ile kamu görevlilerinin "kasten öldürme ve işkence" dışındaki suçlardan koşullu salıverme oranları indirilmiş ve bu kişilerin denetimli serbestlik hükümlerinden kolaylıkla yararlanmaları sağlanmıştır. Böylece cezasızlık iyice pekiştirilmiş ve yasa bu özelliği ile "özel af" niteliğini almıştır.

Kasten öldürme suçu kapsam dışında bırakılmış olmakla beraber, yeni infaz düzenlemesi, "kasten yaralama sonucunda ölüme sebebiyet verme" ve "taksirle ölüme sebebiyet verme" suçlarından hüküm giyenlerin infaz indiriminden yararlanabilmelerini öngörüyor. Bu ise, hukuka aykırı güç kullanarak yaşama hakkı ihlaline yol açtığı için hüküm giyen veya giyme ihtimali olan çok sayıda kolluk görevlisinin kısa süre içinde özgürlüğüne kavuşması anlamına geliyor.

Ceza indiriminden faydalanacaklar arasında; Gezi Parkı eylemlerinde orantısız ve hukuka aykırı güç kullanarak ölüme sebebiyet verdikleri için ceza alan failer ile Soma, Ermenek maden faciaları, Aladağ yurt yangını, Çorlu ve Ankara tren kazaları davalarında taksirle ölüme sebebiyet verme suçunda hüküm giyenler de bulunuyor.

İşkence suçu işleyen polislerin ekseriyetle, daha hafif ceza gerektiren "kasten yaralama" isnadıyla yargılandığı ve iyi ihtimalle hüküm giydiği Türkiye'de, bu yasa işkence suçunu kapsam dışı bırakmış olsa dahi işkenceci kolluk görevlilerine de bir nevi af sağlıyor.

İnfaz hâkimliğinin yetki ve görevleri genişletilmiş, yürürlükteki mevzuatın mahkemelerin yetki alanına bıraktığı "cezanın infazı, zamanaşımı, koşullu salı-

verme, denetimli serbestlik, açık ceza infaz kurumuna geçiş, disiplin cezalarına itiraz vb." birçok hususta karar alma, onay ve itiraz süreçleri gibi yetkiler İnfaz Hâkimliği'nin yetki alanına alınmıştır. Öte yandan mahpusların haklarının keyfi olarak engellenmesine yol açabilecek pek düzenleme de bu yasanın içine yerleştirilmiştir.

- vi. TBMM Genel Kurulu'nda kabul edildikten 18 Haziran 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7245 sayılı Çarşı ve Mahalle Bekçileri Kanunu ile bekçilere zor ve silah kullanma; kamu düzenini bozacak mahiyetteki gösteri, yürüyüş ve karışıklıkların önlenmesi amacıyla genel kolluk kuvvetleri gelinceye kadar önleyici tedbirleri alabilme; makul bir gerekçeyle durdurma; kimlik veya diğer belgeleri isteyebilme; kişinin şüphe uyandırması durumunda üst araması yapabilme; araçlarının görünmeyen bölümlerinin açılmasını isteyebilme vb. yetkilerin verilmesi "yaşam hakkı" ve "kişi güvenliği" ihlallerinde 2007 yılında Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu'nda yapılan değişiklikler sonrasında yaşanana benzer bir şekilde artış yaşanması ve "mutlak işkence yasağı" ihlallerin daha da yaygınlaşacağı kaygısına yol açmaktadır.

- vi. 2 Mart 2021 tarihinde Cumhurbaşkanı tarafından İnsan Hakları Eylem Planı açıklanmıştır.

9 amaç, 50 hedef, 393 faaliyeti içeren 128 sayfalık İnsan Hakları Eylem Planının tanıtıldığı toplantıda Cumhurbaşkanı'nın 37 sayfalık yazılı konuşmasında yer alan "Bir çiçeğe az su vermek onu kuruturken, fazla su vermek de soldurur" gerçeği, adaletin kuyumcu titizliğiyle uygulanmasını gerektiriyor. Ayrıca öyle her gördüğümüz çiçeğe de su vermeyeceğiz. Susuzluktan boynu bükülmüş bir çiçeğe su vermek adaleti yerine getirmek olurken, dikene su vermek zulüm anlamına gelebiliyor." cümleleri İnsan Hakları Eylem Planına hâkim olan insan haklarına bakışı yansıtan özel cümleler olduğu kanısındayız.

Çünkü bir insan hakları planının, kimlerin hak sahibi olacağını kimlerin haklardan dışlanacağını belirleme yetkisine sahip bir dille sunulması, daha baştan insan hakları kavramının temel ilkelerinden eşitlik ilkesini reddetmek anlamına gelmektedir. Bu nedenle insan hakları bakış açısına dayanmayan bir insan hakları eylem planı, insan hakları eylem planı olamaz.

Kaldı ki, bir önceki insan hakları eylem planı, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı" başlığında yedi yıl önce 1 Mart 2014 yılında yayınlanmış idi.

1 Mart 2014 yılında yayınlanmış olan bir önceki adı ile "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planı"ndan yedi yıl sonra

tekrar gündeme gelen İnsan Hakları Eylem Planını değerlendirmeden önce en uzun vadesi 5 yıl olarak belirlenmiş bir önceki Eylem Planının yayınlanmasından bugüne kadar geçen yedi yılın insan hakları açısından nesnel değerlendirilmesi yapılarak 2014 yılında açıklanan amaç ve hedeflere ne denli ulaşılabildiğinin somut ölçütlere dayalı olarak ortaya konulmasının öncelikle yapılması anlamlı olacaktır.

Örneğin; 2014 yılında yayınlanan eylem planının sunuş bölümünde; "AİHM istatistiklerine bakıldığında, 31 Aralık 2013 tarihi itibarıyla, Mahkeme önündeki derdest dosyaların %11,3'lük dilimini ülkemiz aleyhine yapılan başvuruların oluşturduğu, bu kapsamda Türkiye'nin; Rusya, İtalya, Ukrayna ve Sırbistan'dan sonra 5. sırada yer aldığı görülmektedir. Aynı tarih itibarıyla, AİHM'nin Türkiye hakkında vermiş olduğu toplam (1959-2013) ihlal kararı sayısı 2.639'a ulaşmış olup, Ülkemiz maalesef hakkında en çok ihlal kararı verilen ülke durumundadır." denilmektedir.

Oysa 28 Ocak 2021 tarihinde yayınlanan 2020 yılına ait AİHM raporunda ise "Toplam 62.000 vakanın 13 bin 650 vakasının (yüzde 22,4) Rusya Federasyonu, ardından ise 11 bin 750 vaka (yüzde 18,1) ile Türkiye, ardından 10 bin 400 vaka (yüzde 16,7) ile Ukrayna ve 7 bin 550 vaka (yüzde 12,5) ile Romanya" olduğu ve "Türkiye aleyhine yapılan başvurularda 2019'a göre yüzde 27 artış" olduğu ifade edilmiştir.

Bir başka anlamda, 2013 yılında Mahkeme önündeki derdest dosyaların %11,3'lük dilimi ile 5. sırada yer alan Türkiye 2020 yılında %18,1 lik oranla Rusya'dan sonra ikinci sıraya yükselmiş durumdadır. Yine 2020 yılına ait AİHM raporunda AİHM'nin Türkiye hakkında vermiş olduğu toplam (1959-2020) ihlal kararı sayısı 2013 yılındaki 2.639 karardan 2020 yılında 3.742 yükselmiş olup Türkiye en çok ihlal kararı verilen ülke konumunu korumuştur.

Sonuç olarak; nesnel ölçütler ışığında yedi yıl önce 1 Mart 2014 tarihinde yayınlanan AİHS İhlallerinin Önlenmesine İlişkin Eylem Planını değerlendirildiğinde söz konusu Eylem Planında yer verilen amaç ve hedeflere ulaşılmadığı, dahası insan hakları ortamında daha da derin tahribat yaşandığı aşikardır.

Bu süreçle yüzleşmeden dahası Eylem Planında yer alan "Cumhuriyet tarihimizin en güçlü demokratikleşme ve sivilleşme adımlarının atıldığı son 20 yıl, temel hak ve özgürlükler alanında yapılan reformlar kadar, bireylerin gündelik hayatını her alanda kolaylaştıran ve devlete güven duygusunu pekiştiren pek çok yeniliğe de sahne olmuştur." gibi tespitlerin gösterdiği gibi bugüne kadarki zihniyet ve uygulamaların süreceğinin itirafına dayalı bir yaklaşımla herhangi bir olumlu adım atılacağını öngörmek gerçekçi olma-

yacağı gibi böyle bir yaklaşımın dünün daha kötü bir tekrarına yol açması kaçınılmazdır.

Kaldı ki, Eylem Planında yer alan 393 faaliyetin sadece yaklaşık 13'ünün nispi olarak somut bir içeriğe sahip olması, diğerlerin ise bütünüyle genel geçer cümleler olarak yer alması hele de Eylem Planının açıklanmasından sonra insan hakları ortamında yaşanan yaygın ve sistematik insan hakları ihlalleri ise siyasi iktidarın bu konudaki içtenliksizliğini kimi göstergeleridir.

30 Nisan 2021 tarihinde ise bir Genelge ile İnsan Hakları Eylem Planı ve Uygulama Takvimi yayınlanmıştır.

- vii. Kolluk güçlerine bir dış tehlike anında kullanılması gereken ağır silahları toplumsal olaylarda kullanma yetkisini veren "Türk Silahlı Kuvvetleri, Millî İstihbarat Teşkilatı, Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) Taşınır Mal Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" 6 Ocak 2021 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu yönetmelik aracılığı ile sadece TSK'de olması gereken ağır silahların ülke içindeki yerleşim birimlerinde kullanılması hâlinde bunun yurttaşlar, diğer canlılar, doğal ve kültürel mekânlar üzerinde kaçınılmaz olarak yol açabileceği tahrip edici etki ve sonuçlarını tahayyül etmek bile son derece kaygı vericidir.
- viii. Anayasa'da güvence altına alınan barışçıl toplantı ve gösteri yapma özgürlüğüne yönelik kolluk güçlerinin keyfi ve yasa/hukuk dışı müdahaleleri sırasında başta işkence ve kötü muamele olmak üzere işlenen suçların üstünün örtülmesine ve görünmez kılınmasına yol açacak olan Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 27 Nisan 2021 tarihli "Ses ve Görüntü Kaydı Alınması" başlıklı Genelgenin yayınlanmış olduğu bilgisi, her ne kadar İçişleri Bakanlığı ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün resmi sitelerinde ulaşılamamış ise, 30 Nisan 2021 tarihli basın organlarında yer almıştır.

2.3. Ulusal Önleme Mekanizması işlevini de üstlendiği iddia edilen Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

2016 yılında kurulan ve işkencenin önlenmesinde etkili ve önemli bir araç olan 'Ulusal Önleme Mekanizması'nın işlevlerini de yerine getirmek üzere yetkilendirilmiş olan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu'na (TİHEK) yönelik eleştirilerimizin zeminini oluşturan sorunlarda 2020 yılı itibarı ile de hiçbir değişiklik olmamıştır. Yapısal, işlevsel ve mali açılarından bağımsızlığı olmayan TİHEK'i ülkemizdeki insan hakları kurumlarının raporlarında yanısıra 12 Aralık 2019 tarihinde yayınlanan Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Alt Komite'nin raporunda ve 28 - 30 Ocak 2020 tarihlerinde gerçekleşen Birleşmiş Milletler Evrensel Periyodik İnceleme Mekanizması çerçevesinde Türkiye'nin insan hakları karnesinin üçüncü tur incelemesinde yer alan tüm önerilere karşın OPCAT

ve Paris Prensipleri ilkelerine uyumlu hâle getirecek hiç bir adım atılmadığı gibi önceki yıllarda yasında yapılan değişiklik ile yürütmeye daha bağımlı hâle gelmiştir.

TİHEK tarafından 2020 yılında yayımlanan raporlar değerlendirildiğinde alıkoyma yerlerine yapılan önleyici ziyaretlerin, asgari standartlara sahip olmadığı, ziyaretlerin yalnızca şekli olarak yerine getirildiği anlaşılmaktadır.

Kurumun, özellikle 2015 yılı sonrasında Türkiye’de meydana gelen çatışmalı ortam sırasında ve askeri darbe teşebbüsü sonrası ilan edilen OHAL döneminde yaygın ve yoğun olarak yaşanan insan hakları ihlallerine karşı etkili bir izleme gerçekleştirilmemiş olması da işlevsizliği bakımından önemli bir göstergedir.

İşlevsizliğe dair bir başka önemli gösterge ise Covid-19 salgını sürecinde, Kurumun web sitesine BM organlarının bazı açıklamalarından özetler koymak dışında, her ne kadar 2020 yılı içinde raporları yayınlanmamış sekiz ziyaret gerçekleştirilmiş ise de salgın nedeniyle son derece büyük riskler barındıran cezaevlerine ve diğer alıkonulma mekânlarına dair esas olarak somut hiçbir girişimde bulunmamış olmasıdır.

2.4. Uluslararası Mekanizmaların Önerileri

Türkiye’nin işkence gerçekliği uluslararası mekanizma ve organlar tarafından hazırlanan raporlarda tüm çıplaklığı ile dile getirilmektedir. Ancak, Anayasa başta olmak üzere hiçbir yasa, kural ve normla kendini sınırlandırmak istemeyen siyasal iktidar, uluslararası önleme ve denetleme mekanizmaları tarafından yapılan eleştiri ve uyarıları da dikkate almamaktadır.

i. Evrensel Periyodik İnceleme Mekanizması (EPİM) BM Üyesi 193 ülkede insan haklarının durumunun periyodik olarak (beş yılda bir) BM İnsan Hakları Konseyi (İHK) bünyesinde incelendiği/gözden geçirildiği, hâlen en kapsamlı uluslararası insan hakları izleme mekanizmasıdır. Türkiye’nin bu kapsamdaki üçüncü tur incelemesi 28 - 30 Ocak 2020 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Periyodik inceleme kapsamında BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği’nce hazırlanan rapora dayalı olan konu başlıklarından biri de işkencedir. Raporda Türkiye’deki işkence gerçeği kapsamlı bir biçimde ele alınmış, yapılan eleştiri ve tavsiyeler yetkililere iletilmiştir.

İnceleme sonunda BM Genel Kurul Katılımcıları tarafından yapılan 321 tavsiyeden 216’sı hükümet temsilcileri tarafından destekleyici bulunmuş iken diğer 105 tavsiyenin ise yeniden gözden geçirilmek üzere sadece not edilmesi, bir başka deyişle uygun görülmemesi dikkat çekicidir. Not edilen tavsiyelerdeki temaların AİHM kararlarında da ihlal edildiği belirtilen işkence yasağı ve temel hak ve özgürlükler ile hemen hemen benzer olması bir başka dikkat çekici husustur.

(‘düşünce, ifade ve inanç özgürlüğü’, ‘kişi güvenliği ve özgürlüğü’, ‘barışçıl toplantı yapma hakkı’, ‘adalet ve adil yargılanma’, ‘eşitlik ve ayrımcılık ihlali’, ‘uluslararası araçların onaylanması’, ‘iyi yönetim, yolsuzluk ve suiistimal karşıtı’, ‘insan hakları ve terör karşıtlığı’ gibi)

ii. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi’nin (CPT) Türkiye’ye gerçekleştirdiği 29 Ağustos-6 Eylül 2016, 4-13 Nisan 2018 ve 6-17 Mayıs 2019 tarihlerindeki üç ayrı “özel amaçlı/ad-hoc” ziyaretleri ile 10-23 Mayıs 2017 ve 11-25 Ocak 2021 tarihlerindeki iki ayrı periyodik/düzenli ziyaretleri sırasında yaptığı gözlem ve tespitler hakkında tamamlanmış raporlardan 10-23 Mayıs 2017 dönemsel ziyareti ile 6-17 Mayıs 2019 “özel amaçlı/ad-hoc” ziyaretinin raporları hükümetin izin vermesi üzerine 5 Ağustos 2020 tarihinde yayınlanmıştır. Yayınlanan her iki CPT raporunda da yer alan tavsiyelere esas olarak uyulmadığı anlaşılmaktadır.

Diğer üç raporun yayınlanmasına hükümet tarafından hâlâ izin verilmemesi ise ülkemizde işkence sorununun ulaştığı boyuta ilişkin bir başka göstergedir.

Yanı sıra işkencenin önlenmesi doğrultusunda devletlerin bir tür ciddiyetinin ve kararlılığının göstergesi olarak CPT tarafından gerçekleştirilen ziyaretlere dayalı hazırlanan raporların otomatik olarak yayınlanmasını (CPT ziyaretleri sonrası raporların ilgili devletin izin vermesi beklenmeden yayınlaması) bugüne kadar Avrupa Konseyi bünyesindeki 12 ülke onaylamıştır. Türkiye devletinin ise CPT ziyaretlerine dayalı raporların otomatik olarak yayınlanmasına onay verilmesi konusunu gündemine bile almaması, CPT’nin 2016 yılından bu yana gerçekleştirdiği üç ayrı ziyarete ilişkin raporlarının yayınlanmasına izin vermemesi ile birlikte düşünüldüğünde, siyasal iktidarın işkencenin önlenmesi konusundaki olumsuz/içtenliksiz tutumunun bir diğer göstergesidir.

iii. Avrupa Parlamentosu’nun 19 Mayıs 2021 tarihinde bağlayıcılığı bulunmayan tavsiye kararı niteliğinde kabul edilen 2019-2020 yılları için hazırladığı Türkiye raporunda işkencenin önlenmesi konusunda da benzer önerilere yer verilmiştir.

2.5. Cezasızlık Kültürü

Sürekli olarak yinelediğimiz gibi cezasızlık işkence ile mücadelede en önemli engeldir. Son dönemde kamu görevlilerinin söylemleri, tavırları ve yaklaşımları işkencenin ve diğer kötü muamele uygulamalarının önlenmesinde önemli unsurlardır. Son dönemde devlet ve kamu görevlilerinin işkencenin ve diğer kötü muamele şekillerinin yasaklanmasına yönelik olumsuz tavırları,

cezasızlığı “güvence” altına almaya yönelik yasal düzenlemeler ile daha da ciddi bir hâl almıştır. Siyasi iktidar işkenceyi “terörizm ile mücadele”, “olağanüstü hâl”, “milli güvenlik” ve “kamu düzeni” adı altında meşrulaştırma eğilimindedir.

Her zaman belirttiğimiz gibi, cezasızlığın arkasında yatan köklü neden işkence iddialarına yönelik bütün iddiaların ivedilikle, eksiksiz, tarafsız, bağımsız ve etkin bir şekilde soruşturmaya konu edilmemesidir.

Faillere hiç soruşturma açılmaması veya işkence suçu nedeniyle yapılan suç duyurusu başvuruları daha az ceza-yı öngören ve zamanaşımına tabi olan basit yaralama, zor kullanma sınırının aşılması ya da görevi kötüye kullanma suçlarından soruşturmaların açılması, açılan soruşturmaların ise kovuşturmayla dönüşmemesi ya da dava açılan vakalarda işkence yerine daha az ceza-yı gerektiren suçlardan iddianame düzenlenmesi, sanıklara genellikle hiç ceza verilmemesi ya da işkence ve bireysel suçlar kapsamında kamu görevi dışında eziyet suçu kapsamına alınarak cezalar verilmesi ve cezaların ertelenmesi gibi nedenlerle cezasızlık olgusu işkence yapılmasını mümkün kılan en temel unsurlardan birisi olarak hâlâ karşımızda durmaktadır.

Adalet Bakanlığı, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü tarafından 2020 yılında yayınlanan ‘2019 Adli İstatistik’ verilerine göre söz konusu yıl içinde işkence suçunu düzenleyen TCK’nın 94. ve aslında işkence suçunun muğlaklığın da sonucu olarak sıklıkla kullanılan eziyet suçunu düzenleyen TCK’nın 96. maddelerine dayalı olarak 2715 kişi hakkında soruşturma açılmış, ancak 926 kişi hakkında kamu davası açılmasına karar verilmiştir.

Öte yandan, işkence suçunun soruşturulmasının önüne geçmek amacıyla işkence görenleri yıldırmaya yönelik başlatılan karşı davalara bu dönemde de yaygın olarak başvurulmaktadır. “2019 Adli İstatistik” verilerine göre söz konusu yıl içinde ‘kamu görevlisine direnme’ suçunu oluşturan TCK’nın 265. maddesinden 38 bin 582 kişi hakkında soruşturma açılmış olup, bunlardan 28.843 kişi hakkında kamu davası açılmasına karar verilmiştir.

İşkence ve eziyet ile direnme suçundan açılan davalar arasında bu denli yüksek bir farkın olması cezasızlığın boyutlarını ve sistematik bir politika olarak sürdürüldüğünü açıkça göstermektedir.

Sonuç olarak;

Bütün bu gelişmelerin ışığında esas olarak geçen yıllardaki rapora benzer bir sonuç değerlendirmesini bir kez daha paylaşmak durumundayız.

Şiddetin her türünün sistematikleştiği ve sıradanlaştığı, uzun yıllardır sorgulanan hukukun üstünlüğü kavramının kökleştirilen OHAL zihniyeti ve kalıcılaştırılan OHAL sürecindeki gelişmelerle tamamen işlemez hâle geldiği,

kâğıt üstündeki kadarı ile bile mevcut olmayan anayasal ilkelerin, yasal kural ve güvencelerin tüm işlevlerini yitirdiği, sorumlu kamu görevlilerinin her türlü cezasızlık güvencesinden yararlanır hâle geldiği bir ortamda işkence gündelik hayatın içinde herkes tarafından hissedilir, yaygın bir pratik hâle getirilmiştir.

Çalışma raporuna konu olan dönemde demokratik hayatın ağır tahribatının bir sonucu aynı zamanda bir nedeni olarak işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları iktidarın toplumun çok farklı kesimleri üzerindeki kontrol ve baskısını artırmak için alenileştirilerek pervasız bir şekilde yaygınlık göstermiştir.

Hele de sürmekte olan pandemi ortamında işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarının pervasızca uygulanması özellikle siyasi iktidarın sahip olduğu zihniyetin ulaştığı boyutu ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, insan hakları ile ilgili yasalar alanında –işkencenin ve diğer kötü muamele biçimlerinin yasaklanmasına ilişkin düzenlemeler de dâhil olmak üzere- son dönemde son derece yıkıcı ve uzun süreli etkileri olabilecek gelişmeler olmuştur.

Dahası son dönemde işkenceyi sıradanlaştıran zihniyet ve buna dayalı uygulama ve yasal düzenlemeler ve bu süreçte işkencenin koluğa her düzeyde öğretilmiş olma hâli önümüzdeki dönemin de kalıcı ve yıkıcı bir sorunu olarak büyük bir risk oluşturmaktadır.

Özel olarak Covid-19 salgın sürecinin de etkisi ile belirsizlik ve öngörülemezliğin de baskın olduğu bu koşullar karşısında insan hakları mücadelesinin etkin ve etkili bir tarzda sürdürülmesi, insan haklarının “kurucu rolü”nü öne çıkaran bir yaklaşımın geliştirilmesine ve kamusal alanda yaygınlaştırılmasına bağlıdır.

Bu kapsamda temel varlık sebebi işkence görenlerin tedavi ve rehabilitasyonu, işkencenin tıbbi belgelenmesi, işkencesiz bir dünya için işkencenin önlenmesi ve “sürmekte olan toplumsal travma ile başetme”ye yönelik çabalar olan TİHV bu dönemde kolektif olarak hazırlanmış olduğu TİHV 2020-2024 Stratejik Planı kapsamında çalışmalarını niteliksel ve niceliksel olarak daha da etkinleştirmeyi hedeflenmektedir. Bu kapsamda özellikle yeni kuşaklarla buluşmak ve toplumun umutsuzluk-çaresizlik kıskacından iyi hissetmeye ve “umut”a yöneltecek işlerin parçası olmak şimdi daha da önem taşımaktadır. TİHV olarak Türkiye’deki çalışmalarımızın yanı sıra işlevsiz hâle getirilmeye çalışılan uluslararası mekanizmaların dönemin ihtiyaçlarına yanıt verecek şekilde yeniden tahkim edilmesi dâhil uluslararası ortama yönelik programların geliştirilmesi de hedeflenmektedir.

Ve insan eliyle gerçekleştiği için önlenebilir olan Türkiye ve dünyadaki bu kötücül sürecin son bulması ve insan haklarına dayalı bir ortak yaşam idealini geliştirmek için çok daha fazla çaba göstereceğimiz aşikârdır.

1. TEDAVİ VE REHABİLİTASYON ÇALIŞMALARI

1.1. Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmalarına Genel Bir Bakış

Başvuru Sayıları ve Dağılımı

TİHV 2020 yılında toplam 735 işkence gören ve yakınına tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunmuştur. 2020 yılı içinde toplam 530 yeni başvuruya (işkence gören ve yakını) hizmet sunulması öngörülürken yeni başvuru sayımız 605 olmuştur. 130 başvurumuzun tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri geçtiğimiz yıllarda başlayıp 2020 yılında da devam etmiştir.

Tablo 1. 1999-2019 Yılları Arasında TİHV Başvuru Sayıları

Yıllar	Adana	Ankara	Cizre	Diyarbakır	İstanbul	İzmir	Van	Toplam
1999	163	71		73	207	172		686
2000	207	126		122	430	138		1023
2001	215	131		174	483	226		1229
2002	166	84		188	346	181		965
2003	193	64		195	312	160		924
2004	203	47		155	364	153		922
2005	126	26		125	300	115		692
2006	111	10		61	117	38		337
2007	117	35		36	185	79		452
2008	145	12		40	133	95		425
2009	118	26		51	183	81		459
2010	87	31		101	102	42		363
2011	130	56		116	163	54		519
2012	132	28		114	220	59		553
2013	99	97		171	403	99		869
2014	40	33		321	301	92		787
2015	14	66		130	324	63		597
2016	-	35	16	149	212	75		487
2017	-	81	42	208	221	64		616
2018	-	44	50	131	241	73	45	584
2019	-	55	34	251	253	113	202	908
2020	-	58	35	116	190	78	128	605

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi toplam 605 yeni başvurunun 190'ı İstanbul merkezimize, 116'i ise Diyarbakır merkezimize olmak üzere başvurularımızın %50'sinin tedavi ve rehabilitasyon süreçleri bu iki ana merkezimiz tarafından gerçekleştirilmiştir.

Toplam 605 yeni başvuru içinde aynı yıl içinde işkence gören başvuru sayısı 357 (%59) olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında %62, 2018 yılında %51, 2017 yılında %62,

2016 yılında %64, 2015 yılında %62, 2014 yılında %36, 2013 yılında %58, 2012 yılında %43, 2011 yılında %43, 2010 yılında %45 idi. Toplam 605 yeni başvurunun 31'i (%5) başvuru yakını olarak başvurup, 574'ü doğrudan işkence ve kötü muameleye maruz kalan kişilerdir.

Başvuruların Sosyal ve Demografik Özellikleri

Aşağıda sunulan tabloda da görüldüğü üzere geçmiş yıllarda olduğu gibi 2020 yılında da başvurularımızın

Tablo 2. 2020 Yılı Başvurularının Demografik Özellikleri

	Doğum Yeri							Yaş ve Cinsiyet			
	Erkek	Kadın	Toplam	2019	2018	2017	2016	Erkek	Kadın	Toplam	
Güneydoğu Anadolu	105	65	170 (%28)	336 (%37)	204 (%35)	243 (%40)	202 (%41)	18 altı	15	18	33
Doğu Anadolu	138	59	197 (%32)	280 (%31)	134 (%23)	100 (%16)	68 (%14)	18-25	88	62	150
Akdeniz	19	20	39 (%6)	35 (%4)	32 (%6)	45 (%7)	33 (%7)	26-35	131	76	207
Marmara	37	40	77 (%13)	79 (%9)	89 (%16)	79 (%13)	62 (%13)	36-45	78	46	124
İç Anadolu	23	15	38 (%6)	61 (%7)	36 (%6)	57 (%9)	46 (&9)	46-60	41	27	68
Ege	19	13	32 (%5)	47 (%5)	35 (%6)	34 (%6)	32 (%7)	60+	16	7	23
Karadeniz	17	14	43 (%7)	29 (%3)	27 (%4)	37 (%6)	25 (%5)		369	236	605
Türkiye dışı	11	10	21 (%3)	41 (%4)	27 (%4)	21 (%3)	19 (%4)		(%61)	(%39)	

Tablo 3. İşkence Yöntemleri ve İşkencenin Yapıldığı Yer

İşkence ve Diğer Kötü Muamelenin Yapıldığı Yer	İşkence ve Diğer Kötü Muamele Yöntemi		
Emniyet Müdürlükleri	283	Hakaret/Aşağılama	449
Açık alan ve gösteri sırasında	229	Dayak	340
Polis aracı	189	Kendisine yönelik diğer tehditler	194
Polis Karakolu	73	İşkenceye tanıklık	174
Ev ve İş yeri	110	Ters/sıkı kelepçe	225

* Bazı başvurularımız birden fazla kez işkence ve diğer kötü muameleyle maruz kalmıştır. Oranlar bu gözle değerlendirilmelidir.

çoğunluğu Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesi doğumludur. Önceki yıllarla karşılaştığımızda devam eden bir artış olduğunu söyleyebiliriz. Bu artışın özellikle 2015'in Temmuz ayında yeniden başlayan çatışma ortamında, özel olarak Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da olağanüstü yoğunlaşan işkence ve diğer ağır/ciddi insan hakları ihallerinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Yıllardır işkenceye maruz kalan kişilere erişim Güneydoğu bölgesinde daha fazla olmasına karşın, 2020 yılında Van merkezimizin kuruluşunun ve etkinlik alanının bir sonucu olarak Doğu Anadolu'da işkenceye maruz kalan kişilere erişim daha fazla olmuştur. Bununla birlikte, bu bölgelerdeki işkenceye maruz kalan kişilere erişim 2019'da 617 iken pandemi koşulları nedeniyle 2020'de 307 olmuştur.

Başvurularımıza İlişkin İşkence Süreci

Tablo 3'de verildiği üzere 2020 yılında başvurularımız işkence ve diğer kötü muameleyle en fazla emniyet müdürlüklerinde maruz kaldıklarını ifade ettiler. 2020 yılında da işkence ve diğer kötü muamelenin açık alan ve gösteriler sırasında sıklıkla uygulanmaya devam ettiği tablodan anlaşılmaktadır. 2020 yılında Türkiye'de işkence gördüğü için yapılan başvuruların önemli bir kısmı hakaret, aşağılama ve dayığa maruz kaldıklarını ifade ettiler. Bir önceki yıllarla karşılaştığımızda işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarında büyük bir değişimin olmadığını söyleyebiliriz.

Başvurularımıza İlişkin Tıbbi Değerlendirme

Tablo 3 ve Tablo 4 beraber değerlendirildiğinde Türkiye'de işkence gördüğü için yapılan başvurularda işkence yöntemleri ve başvurularımızın aldığı tanılar arasında uyum olduğunu söyleyebiliriz. Görüldüğü gibi başvurularımız en fazla kas iskelet sistemi yaralanmaları, omuz ve üst kol yaralanmaları, sindirim sistemi ve göz hastalıkları ile travma sonrası stres bozukluğu tanılarını almıştır.

2020 yılında başvurularımızın %31'inin tedavisi tamamlanırken %21'inin tedavi ve rehabilitasyon süreçleri yarım kalmıştır. Tedaviyi yarıda bırakma oranı bir önceki yılı göre (2019 yılında %22) azalmaya devam etmiştir.

1.2. Temsilciliklerin Olmadığı Yerlerde Tedavi ve Rehabilitasyon Çalışmaları

Temmuz 2015'te yeniden başlayan silahlı çatışma ortamı, hâlen fiilen geçerliliğini koruyan/kalıcılaşan olağanüstü hâl uygulamalarının yol açtığı ağır/ciddi insan hakları ihalleri göz önünde tutularak, 2018 yılında da Cizre Referans Merkezi'nin geliştirilmesi çabasının yansısı, uzun yıllardır gündemimizde olan Van'da 13 Ocak 2018 tarihinde bir referans merkezi açılmış olmasının kıymeti 2020 yılında daha da görünür olmuştur. İlk yıllarında yıllık sadece 25-40 yeni başvuru öngörülen Van Referans

Tablo 4. 2020 Yılı İçin Tıbbi Değerlendirme

Tanılar		Tedavi süreçlerinin sonuçları	
Kas iskelet sistemi ile ilgili tanılar	213	Tam/kısmen iyileşme	228 (%31)
Omuz ve üst kol yaralanmaları	163	2020 yılında tedavisi sürenler	130 (%17)
Sindirim sistemi ile ilgili tanılar	182	Tedavi süreci yarım kalanlar	154 (%21)
Göz hastalıkları	151		
TSSB	57		

merkezinin 2020 yılında 128 yeni başvurusu olmuştur. Bu gelişmelerin değerlendirilmesi sonucu Van referans merkezinin bir tedavi ve rehabilitasyon merkezine dönüşmesi için hazırlıklar devam etmiştir.

2020 yılında da gezici sağlık ekipleri ziyaretleri gerçekleştirilmiştir. İki ziyaret hedeflediğimiz gibi gerçekleşmesine rağmen, 2020 yılında pandemi koşullarından dolayı gezici sağlık ekipleri ziyaretleri öngördüğümüz şekilde güçlendirilememiştir.

Bu kapsamda TİHV tedavi ve rehabilitasyon merkezi bulunmayan bölgelerde 2020 yılında 219 işkence görmüş kişiye ve yakınlarına tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunulmuştur. 53'üne TİHV'in bölgedeki yerel kuruluşlar ile olan iş birlikleri sayesinde ulaşılmıştır. 163 işkenceye maruz kalan kişiye referans merkezleri aracılığıyla ulaşılmış, gezici sağlık ekipleri aracılığıyla kimseye ulaşılamamıştır.

1.2.1. Referans Merkezleri

TİHV 2020-2024 Strateji Planında da yer verilen, uzun yıllardır süren ve son dönemlerde giderek yoğunlaşan insan hakları ihlalleri göz önünde bulundurulduğunda başta Güneydoğu Anadolu ve Doğu Anadolu bölgeleri olmak üzere temsilciliklerimizin bulunmadığı yerlerdeki işkence görünlere ve yakınlarına ulaşma hedefini gerçekleştirmek için çalışmalarımızın 2020 yılında güçlendirilmesi hedeflenmişti. Bir önceki strateji döneminde kurulan Van ve Cizre referans merkezlerinin güçlendirilmesi ve Van merkezinin tedavi ve rehabilitasyon merkezine dönüştürülmesi, yeni referans merkezlerinin kurulması ve gezici sağlık ekibi çalışmalarının yeni ihtiyaç, koşullar ve bir önceki dönemde edinilen dersler doğrultusunda yeniden yapılandırılıp devam ettirilmesi bu ana başlık altında gerçekleşmiştir.

TİHV Cizre Referans Merkezi: Her gün karşılaştığımız baskı ortamında Cizre Referans Merkezi'nin bölgedeki varlığının silahlı çatışmalardan sonra artan işkence ve kötü muamele koşulları göz önünde bulundurulduğunda, tüm zorluklarına karşın, çok önemli ve değerli olduğu inancındayız.

2020 yılı içinde Cizre Referans Merkezimizde işkence ve kötü muameleye maruz kalan 35 kişi rehabilitasyon

programına dâhil edildi. 16 kişi psikolojik değerlendirme talep/kabul ederken, kalanlar yalnızca fiziksel tedavi programına alındı.

İnsan hakları ihlallerine maruz kalmış kişilere daha kolay ulaşabilmek adına merkez çalışanları, ağır insan hakları ihlallerine maruz kalmış ve aralarında rehabilitasyon programına dâhil edilmesi gereken kişilerin de bulunduğu 13 aileye ev ziyaretleri yaptı.

Ayrıca içerisinde gönüllülerimizin de yer aldığı Cizre Referans Merkezi ekibini güçlendirmek için altta yer verilen eğitim ve deneyim paylaşımı toplantıları organize edildi.

- 18 Nisan 2020 tarihinde bir hekim, TİHV hekimlerine yönelik pandemi sürecinde alınması gereken önlemler konusunda özel bir eğitim programına katıldı.
- 7 Haziran 2020 tarihinde TİHV tarafından düzenlenen hekimlerin mesleki gelişimine yönelik çevrimiçi çalışmaya Cizre merkezinden bir hekim katıldı.
- 21 Haziran 2020 tarihinde Cizre merkezinden bir hekim, hekimlerin mesleki gelişimine yönelik TİHV tarafından düzenlenen çevrimiçi çalışmaya (alt ekstremiteler ile ilgili muayene, tanı ve tedavi süreçleri) katıldı.
- 26 Nisan 2020'de, TİHV'nin ilk değerlendirme toplantısı, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerimize katılan çalışan ve gönüllülerin katılımıyla çevrimiçi olarak düzenlendi. Programa Cizre'den üç sağlık çalışanı katıldı.
- 27 Ağustos 2020'de, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerimize katılan çalışan ve gönüllülerin katılımıyla TİHV'nin ikinci değerlendirme toplantısı çevrimiçi olarak düzenlendi. Programa Cizre'den üç sağlık çalışanı katıldı.
- 24 Kasım 2020 tarihinde Cizre merkezinden bir hekim, TİHV tarafından düzenlenen, hekimlerin mesleki gelişimine yönelik çevrimiçi bir çalışmaya katıldı.
- Cizre merkezinden bir tıbbi sekreter, 30 Kasım 2020'de tıbbi sekreterlerin mesleki gelişimi için TİHV tarafından düzenlenen çevrimiçi bir çalışmaya katıldı.
- 20 Aralık 2020 tarihinde TİHV'nin üçüncü değerlendirme toplantısı, tedavi ve rehabilitasyon hizmet-

lerimize katılan çalışan ve gönüllülerin katılımıyla çevrimiçi olarak düzenlendi. Programa Cizre'den iki sağlık çalışanı katıldı.

- ix. Cizre'de iki süpervizyon programı (iki uzman tarafından ziyaret) gerçekleştirildi. Süpervizyon programları sırasında vaka sunumları ve tartışmalar yapıldı (ilki 18-19 Ocak 2020, ikincisi 7-8 Mart 2020 tarihlerinde yapılmıştır).
- x. Eylül 2020 itibarıyla, vaka ve işleyişle ilgili denetim programları başlatıldı. Tedavi merkezleri koordinatörü ile haftada bir kez düzenli Zoom toplantıları yapılmaktadır.

Altı aylık tutukluluk süresinden sonra 24 Nisan 2017 tarihinde salınan TİHV Cizre hekimi Dr. Serdar Küni'nin duruşmaları sürmüş, son olarak 16 Kasım 2020 tarihli Şırnak 2.Ağır Ceza Mahkemesinde görülen duruşmada 4 yıl 2 ay hapis cezası kararı verilmiştir. Ancak, üst mahkemenin değerlendirme sürecinde hekimimiz Serdar Küni'nin aklanacağına inanıyoruz.

İşkence ve diğer ağır/ciddi insan hakları ihlallerinin son derece yaygın olmasına karşın, Cizre referans merkezine henüz bu yoğunlukla orantılı başvuru olmamıştır. Beklenen sayıda başvuru olmamasının nedenleri 26- 27 Ocak 2019 tarihinde Cizre'de gerçekleştirilen TİHV yönetim kurulu toplantısında ele alınmış, daha sonra ise 7-10 Şubat 2019 tarihinde oluşturulan özel bir heyet aracılığı ile Cizre'ye bir ziyaret gerçekleştirilerek ilgili tüm kişi ve kurumlarla görüşülerek bir değerlendirme raporu hazırlanmıştır. Bu rapora dayalı geliştirilen eylem planı 2020 yılı başından itibaren uygulamaya konulmuştur. Bu kapsamda iki hekimin 18-19 Ocak 2020 tarihindeki Cizre ziyareti ile başlatılan programın ikincisi 7-8 Mart 2020 tarihinde Cizre'de gerçekleştirilmiştir. Söz konusu ziyaretlerde 2020 Eylül ayına kadar bir program geliştirilmiş, geliştirilen bu programın uygulama sonuçlarına göre Cizre referans merkezine yönelik toplu bir değerlendirme yapılması kararı alınmıştır. Ne var ki, Covid-19 salgını nedeniyle değerlendirilme süreci ertelenmiştir.

Cizre ilçesinin bağlı olduğu Şırnak ilinin Tabip Odası ve İnsan Hakları Derneği'nin de TİHV Cizre Merkezi mekânını kullandığı, dahası Şırnak Tabip Odası başkanı ve İnsan Hakları Derneği yönetim kurulu üyelerinin aynı zamanda Cizre referans merkezi çalışanları ve gönüllüleri olduğu gerçeği bile Cizre Referans Merkezi'nin ne denli hayati bir fonksiyonu üstlendiğinin bir göstergesi olarak ele alınabilir. Bu dönemdeki başvuru azlığının pek çok nedeni olmakla birlikte sürmekte olan yoğun baskı ortamı, güvenlik kaygısı ve yaşanan/yaşanmakta olan ağır travmatik süreç öncelikli nedenlerin başında gelmektedir.

Van Referans Merkezi: Temmuz 2015'te yeniden başlayan silahlı çatışma ortamı, hâlen fiilen geçerliliğini koruyan/kalıcılaşan olağanüstü hâl uygulamalarının yol

açtığı ağır/ciddi insan hakları ihlallerinin yaygın olarak yaşandığı Van ve çevresinde TİHV çalışmalarını kuvvetlendirilmesi amacı ile Van'da 13 Ocak 2018 tarihinde bir referans merkezi açılmıştı. İlk yıllarında yıllık sadece 25-40 yeni başvuru öngörülen Van Referans Merkezine 2018 yılı içinde işkence ve kötü muameleye maruz kalan 50 kişi rehabilitasyon programına dâhil edilmesine karşın 2019 yılında öngörümüzün yaklaşık beş misli (202) başvuru olması nedeniyle Van referans merkezimizin 2020 yılı itibarıyla bir tedavi ve rehabilitasyon merkezine dönüştürülmesine yönelik özel bir program geliştirilmiştir. Bu programın sonucu olarak 2021 yılı itibarı ile Van'daki merkezimiz başvuruların ilk değerlendirilmesi işlevi ile donatılmış bir referans merkezinden bütünlüklü bir tedavi ve rehabilitasyon çalışmaları gerçekleştirecek bir merkeze dönüştürülmüştür. Özellikle Van referans merkezinin donanımlı bir işkence görenlere yönelik tedavi merkezine dönüştürülmesi sonucu çatışma ortamından doğrudan etkilenen geniş bir coğrafyaya (Doğu Anadolu) yönelik çalışmalarımız çok daha kuvvetlenecektir.

Van merkezimizin kuvvetlendirilmesi çalışmaları kapsamında, TİHV İstanbul tedavi ekibi tarafından 5-6 Mart 2020 tarihlerinde Diyarbakır Merkez'den bir psikolog ve Van Merkez'den bir psikolog olmak üzere iki yeni tedavi ekibi üyesi için oryantasyon programı düzenlenmiştir.

1.2.2. Gezici Sağlık Ekibi Ziyaretleri

2020 yılında gezici sağlık ekibi TİHV Temsilciliklerinin bulunmadığı yerlere bulunan işkence ve diğer kötü muameleye maruz kalan kişilere ve yakınlarına erişebilmek için toplam iki ziyarette bulundu.

i. Mardin Ziyareti: 16 Aralık 2019'da ilan edilen sokağa çıkma yasağı sırasında meydana gelen işkence olaylarının ardından TİHV ve İHD, işkence olayını soruşturmak ve rapor etmek için avukat ve doktorlardan oluşan bir ekip oluşturdu. Mardin İl Jandarma Komutanlığı'na götürülen sekiz vatandaşın gözaltına alınmadan önce ve gözaltı birimlerinde işkence ve kötü muameleye maruz kaldığı ortaya çıktı. Ekip 8 Ocak 2020 tarihli ziyaret sırasında insan hakları savunucuları, avukatlar ve sivil toplum örgütleri ile görüştü ancak atama talepleri reddedildiği için resmi makamlarla görüşemediler. İlk incelemelerin ardından işkence mağdurları başvurular için Diyarbakır TİHV Merkezine yönlendirildi. Ekip, gözlem ve incelemelere dayalı bir rapor hazırlayarak, işkence olayını kamuoyu ile paylaşmak için 22 Ocak 2020 tarihinde bir basın açıklaması yaptı.

ii. Elazığ Ziyareti: İki adli tıp uzmanından oluşan ekip, kaybolma vakasını incelemek için Elazığ'ı 24-25 Şubat tarihlerinde ziyaret etti. Ziyaret sırasında ilgili sivil toplum örgütleri ve kayıp yakınları ile görüştüler. Destek almak için yakınlarını TİHV gönüllülerine yönlendirdiler.

1.3. Özel İhtiyaç Sahibi Gruplara Erişim

- i. 2020 yılında TİHV'e toplam 236 (%39) kadın işkence gören ve yakını başvurdu. Kadınların tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerine erişimlerinin artırılmasına yönelik çabalarımız önümüzdeki dönemlerde de sürdürülecektir.
- ii. Çocuk başvuru sayımız 2020 yılında 33'tür.
- iii. 2020 yılında 10 kişi cinsel yönelimi nedeniyle işkenceye maruz kaldığını ifade etmiştir. 2019 yılında sadece bir başvuru bunu ifade etmişti. Bu durum vakfın LGB-TI+ bireylere erişme konusunda çalışmalarını yoğunlaştırması gereğini ortaya koymaktadır.
- iv. 2020 yılında 18 işkence gören mülteciye tedavi ve rehabilitasyon hizmeti sunulmuştur. Bu başvurularımızın dördü İran, yedisi Suriye, üçü Afganistan, üçü Irak, biri Uganda ve biri Filistin uyrukludur. 13'ü geldikleri ülkede, ikisi Yunanistan'da ve biri Türkiye'de işkence görmüştür.
İşkenceye maruz kalan mülteci başvuru sayısı, her ne kadar bu konuda özel çaba gösteriliyor ise de çok azdır. Bu konu önümüzdeki dönem de özel gündemimiz olacaktır.
- v. 2020 yılında toplam 605 başvurumuzun 23'ü (%3) adli sebeplerle işkence gördüğünü ifade etti. Beklenen oranda başvuruya ulaşılamamasının en temel sebebinin son dönemlerde yaşanan yoğun devlet baskısı nedeniyle karşıt her görüşün devlet tarafından hedef alınarak siyasileştirilmesi olduğunu söyleyebiliriz. Buna ek olarak vakfın siyasi olmayan kişilere, özellikle basın aracılığı ile, erişiminin son dönemlerde giderek kısıtlandığını da söylemek doğru olur. Ayrıca son dönemde işkence gören kişileri vakfa yönlendiren kimi avukatların tutuklanması da siyasi olmayan başvurulara erişimimizi etkiledi.

1.4. Sosyal Destek Çalışmaları

2020 yılında toplam 37 başvurumuz sosyal destek çalışmalarımıza dâhil edildi. Bu başvuruların 15'i çocuk/genç (dokuzu İstanbul, beşi Diyarbakır ve biri Ankara Temsilciliğinde) ve 22'si ise yetişkindir (on dokuzu İstanbul, ikisi Diyarbakır ve biri İzmir Temsilciliğinde).

İki çocuk başvurumuzun okul öncesi eğitim ihtiyaçlarına, iki çocuk başvurumuzun Türkçe dil kursuna, bir çocuk başvurumuzun meslek edindirilmesine, üç çocuk başvurumuzun müzik kursuna katılımına, bir çocuk başvurumuzun pandemi döneminde çevrimiçi derslere katılımını sağlayabilmesi için bilgisayar desteğine, dört çocuk başvurumuzun okul ihtiyaçlarına, bir çocuk başvurumuzun müzik ve matematik kursu masraflarına, bir çocuk başvurumuzun resim kursuna, bir çocuk başvurumuzun liseye

giriş sınavı ücretine, 16 yetişkin başvurumuzun Türkçe, İngilizce ve Almanca dil kursuna, 3 başvurumuzun meslek kursuna katılımına, 3 başvurumuzun spor kursuna katkı sağlanmıştır.

Yukarıda özetlenen katkılar yanı sıra, sosyal çalışmacılar vakıf başvurularıyla düzenli görüşmeler yaparak onların sosyal durumlarını takip etmekte ve gerektiğinde çözüm ve öneriler geliştirmektedir. Çoğunlukla başvuruların ihtiyaç ve problemleri belirlendikten sonra ilgili kurum ve örgütlere yönlendirmeler yapılmaktadır. Sosyal çalışmacılar ayda ortalama 15-20 görüşme yaparak başvuruların sosyal durumlarını takip etmektedir. 2020 yılında toplam 521 sosyal destek görüşmeleri, İstanbul'da 17 okul ziyareti ve Diyarbakır ve Cizre'de 221 görüşme gerçekleştirilmiştir.

1.5. Tedavi ve Rehabilitasyonun Değerlendirilmesine Yönelik Çalışmalar

- i. 2020 yılında tedavi ve rehabilitasyon için izleme programı ve dijital arşivin geliştirilmesine başlandı. Tedavi sürecini daha iyi takip etmek, tıbbi verileri depolamak ve raporlamak için tedavi ekiplerinin ihtiyaçlarını gözden geçirmek için bir adli tıp uzmanı ve bir tıbbi sekreter görevlendirildi. Ekip, tedavi ve rehabilitasyon sürecine yönelik bir bilgisayar programı geliştirme bütçesini öğrenmek için bir yazılım şirketi ile bir araya geldi. 2021'de yazılım sürecini başlatmak için fon aranıyor.
- ii. İşkenceye maruz kalan kişilere yönelik psikolojik tedavinin etkinliğini analiz etmek için bir çalışma tasarlandı. Bu çalışma, sosyo-demografik formlar, klinik değerlendirme ve izleme için derinlemesine görüşme Klinik Global İzlenim Ölçeği Şiddeti (CGI-S) temel alınarak geliştirilmiştir ve 2019 yılında İstanbul Merkezinde kullanılmıştır. Psikoloji ekibi, (CGI) ölçeğinin, pratisyen hekim tarafından kolayca kullanılabilen ve tüm psikiyatrik bozukluklara uygulanabilen köklü bir araştırma derecelendirme aracı olduğu için merkezlerde kullanılabileceğini belirtti. Çalışmanın tüm merkezlerde kullanmaya başlanması için gerekli hazırlıklar devam etmektedir.
- iii. Çalışma raporunun kapsadığı süre zarfında TİHV çalışanları ve gönüllülerinin katılımı ile iki TİHV Değerlendirme Toplantısı yapıldı.
İlk toplantı 26 Nisan 2020 tarihinde, tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerimize katılan 42 çalışan ve gönüllümüzün katılımıyla online olarak gerçekleştirildi. Toplantının ana konusu tedavi hizmetlerinin değerlendirilmesi ve pandemi sürecinde alınacak tedbirler oldu.
İkinci toplantı 27 Ağustos 2019 tarihinde tedavi ve rehabilitasyon hizmetlerimize katılan 53 çalışan ve

gönüllümüzün katılımıyla online olarak gerçekleştirildi. Toplantıda pandemi sırasında çalışma koşullarının güçlendirilmesi için gerekli online sistemler ve güvenlikleri tartışıldı. Ek olarak, yeni programlar ve planlar tartışıldı.

- iv. 2020-2024 TİHV Stratejik Planı'nın toplumsal cinsiyet değerlendirmesine ilişkin bulguları ve tavsiyeleri ele almak için cinsiyet eşitliği perspektifini güçlendirme çabalarına devam edildi. Ekim 2020'de örgütsel yapı içinde toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması ve tedavi ve rehabilitasyon çalışmalarında cinsiyet eşitliğinin güçlendirilmesi talebiyle bir grup kuruldu. Grup, toplumsal cinsiyet eşitliğine dair birikime sahip 10 TİHV çalışanı ve gönüllüden (bir hekim, dört psikiyatrist, bir psikolog, bir TİHV temsilcisi, proje koordinatörü, görevden alınan üç akademisyen) oluşmaktadır. 2020 Kasım ayından itibaren grup tarafından sekiz çevrimiçi toplantı yapıldı. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaygınlaştırılmasına yönelik politika belgeleri, kılavuzlar, yönetmelikler üretmeye devam edilmektedir.

1.6. Araştırma Çalışmaları

- i. 12-15 Kasım 2020 tarihleri arasında online olarak düzenlenen 17. Adli Tıp Kongresi'ne üç araştırma bildirisi sunuldu:
1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin 2017 ve 2019 yılları arasında Türkiye'ye karşı işkence ve kötü muameleyle ilişkin kararlarının fikri mülkiyet standartları açısından analizi: Bu çalışma 6 tane işkence davasında mahkemenin fikri hak, yerel mahkeme kararları, adli tıp raporları ve diğer sağlık raporlarını nasıl değerlendirdiğini bulmayı amaçlar.
  2. Elektroşok tabancası ve çoklu işkenceye maruz kalma üzerine bir vaka sunumu: Bu çalışma, elektroşok tabancasının işkence ve kötü muamele yöntemi olarak kullanımına odaklanmaktadır.
  3. İşkence ve kötü muameleyle bağlı erken gebelik kaybı hakkında bir vaka sunumu: Bu sunum, işkencenin mortalite ve morbiditeye yol açan fiziksel ve zihinsel etkilerine bir örnek olarak erken gebelik kaybı vakasına odaklanmaktadır.

1.7. Tedavi ve Rehabilitasyon Ekiplerinin ve TİHV Çalışanlarının Güçlendirilmesine Yönelik Faaliyetler

1.7.1. Tedavi ve Rehabilitasyon Ekiplerine Yönelik Eğitimler

18 Nisan 2020 tarihinde, başvuru alan TİHV hekimlerine pandemi sürecine ve alınacak önlemlere ilişkin özel bir

eğitim programı online olarak düzenlenmiştir. Toplantının ardından pandemi sırasında tedaviye yönelik kural ve esaslara ilişkin bir yönetmelik hazırlanmıştır. Hekimlerin mesleki gelişimine yönelik iki çevrimiçi çalıştay (alt ekstremite ile ilgili muayene, tanı ve tedavi süreçleri) düzenlenmiştir; ilk çalıştay 7 Haziran 2020'de yedi hekim ile ikincisi ise 21 Haziran 2020'de 8 hekimle gerçekleştirilmiştir.

1.7.2. Bakım Verenlerin Bakımı

27 Aralık 2019-13 Mart 2020 tarihleri arasında TİHV İstanbul Merkezi çalışanına yönelik bir grup süpervizyon programı düzenlendi. Toplam 11 çalışan, iki psikiyatrist gözetiminde 10 süpervizyon seansına katılarak çalışma koşullarını, bu alanda karşılaştıkları zorlukları ve nasıl olduğunu ve alanın iyilik hâllerine etkilerini tartıştı. Bu grup oturumuna ek olarak, her merkez ihtiyaçlarını, sorunlarını ve taleplerini tartışmak için düzenli toplantılar düzenlemeye devam etti.

2020 yılında, işkence mağdurlarına tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri sunan bakım verenler için ikincil ve dolaylı travmanın önlenmesine katkıda bulunmak üzere 2016 yılında oluşturulan programı uygulamaya devam ettik. Bu program kapsamında her TİHV çalışanına kendilerini ikincil ve dolaylı travmalardan korumak için terapi / danışmanlık seansı, süpervizyon, hobi veya sanat kursları, spor aktiviteleri ve dinlenme aktiviteleri gibi iyileştirici faaliyetler yapabilmeleri için bütçe ayrılmaktadır. 2020 yılında toplam 31 TİHV çalışanı bu programdan yararlanmıştır. Bazı çalışanlar bütçelerini birden fazla program / faaliyet için kullanmıştır. 16 kişi bütçesini kitap satın alma, konsere ya da oyuna gitme gibi hobi faaliyetleri için kullandı, 2 kişi bireysel danışmanlık / süpervizörlük yaptı, 2 spor aktivitesi, biri dil kursları, 14'ü tatil gitmek gibi dinlenme aktiviteleri, biri mesleki eğitim için kullandı.

Bu özel programa ek olarak, her merkez ayrıca bakım verenlerin bakımı bağlamında belirli programları takip etti.

1.7.3. Oryantasyon ve Süpervizyon Programı

ii. TİHV İstanbul tedavi ekibi tarafından 5-6 Mart 2020 tarihlerinde Diyarbakır Merkez'den bir psikolog ve Van Merkez'den bir psikolog olmak üzere iki yeni tedavi ekibi üyesi için oryantasyon programı düzenlendi.

ii. Cizre'de üç süpervizyon programı (iki uzman tarafından ziyaret) düzenlendi. Süpervizyon programları sırasında vaka sunumları ve tartışmalar yapıldı. İlki 18-19 Ocak 2020, ikincisi 7-8 Mart 2020 ve sonuncusu 16 Kasım 2020 tarihlerinde gerçekleştirildi.

1.7.4. İsveç İşkence Gören Mülteciler İçin Kızılhaç'ı (RCC) ile Değişim Programı

Antlaşma süreci devam etmektedir; 2021 yılında başlaması beklenmektedir.

2. İŞKENCEDE HESAP VERİLEBİLİRLİĞİN ARTIRILMASINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

2.1. Hukuki Destek Çalışmaları

Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi 2020 yılında hukuki destek programı ile 5 başvuru hukuki süreç başlatırken, 7 başvuru rehabilitasyon sürecinde yasal işlem başlattı. Önceki yıllardaki başvurularımızın hukuki süreçlerinin takibi de 2020 yılında devam ettirildi.

i. Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi ilk kez 5 ayrı davada hak ihlallerine hükmetti (2016 tarihli iki; 2017 tarihli üç başvuru). Bu, işkencenin önlenmesi ile ilgili olarak olumlu bir yasal emsal olarak değerlendirilmelidir.

ii. 1996 yılında işkenceye maruz kalan Ulaş Batı ve arkadaşlarına ilişkin “Batı ve diğerleri” olarak bilinen davalar grubuna ilişkin olarak; Hafıza Merkezi ve İnsan Hakları Derneği ile birlikte 30 Temmuz 2020 tarihinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’ne bir rapor hazırlayarak sunduk. Sunumumuzun ardından Bakanlar Komitesi, raporumuzu ve CPT’nin raporlarını dikkate alarak Eylül 2020’de bir toplantıda değerlendirme yaptı. Bu değerlendirme sonucunda Komite, dava grubunu kapatmaya değil, Türkiye’den yeni tedbirler talep etmeye karar verdi.

2.2. (Alternatif) Tıbbi Değerlendirme Raporlama Çalışmaları

İşkence ve diğer kötü muamelenin raporlanması/ tespiti de adalete erişimde önemli rol oynamaktadır; fakat işkence ve diğer kötü muamelenin varlığının tespiti konusunda yetersiz ve eksik olan adli raporlar işkence ve kötü muameleye maruz kalmış kişileri yasal mücadelelerinde çaresiz bırakmaktadır. Yanlış raporlama bir yandan işkencecilerin cezasızlığına yol açmakta, öte yandan da işkence görenin bu ağır travma ile baş etmesini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle tıp biliminin tüm olanaklarını kullanarak ve etik değerlere hürmet ederek geliştirilen “(alternatif) tıbbi değerlendirme raporu” hazırlanmaktadır.

2020 yılında da (alternatif) tıbbi değerlendirme çalışmalarımız devam ettirildi. Toplam 95 başvurumuza alternatif raporlar hazırlandı (36’sı İstanbul, 12’si İzmir, 19’u Diyarbakır, 26’sı Ankara ve ikisi ise Van merkezlerimiz tarafından). Bunlardan 40’ı Türkiye’de sürmekte olan davalarını desteklemek ya da yeni dava açmak istedikleri için (tamamının hukuki süreçleri sürüyor), 39’u sığınma sürecinde kullanmak için (Türkiye’de üç mülteci geri gönderilmekten korundu, beş sığınmacıya BMMYK tarafından mülteci statüsü verildi ve ikisi üçüncü ülkelere

yerleştirildi) kendilerinin talep etmeleri üzerine (alternatif) tıbbi değerlendirme/epikriz hazırlanmıştır.

2.3. İstanbul Protokolü Eğitim Çalışmaları

- 25-26 Ocak ve 1-2 Şubat 2020 tarihlerinde İzmir Barosu ve İzmir Tabipler Birliği ile birlikte sağlık ve hukukçulara yönelik İstanbul Protokolü eğitim programı İzmir’de düzenlendi. Eğitim programı 16 hukuk ve sağlık profesyonelinin katılımıyla gerçekleşti. Eğitim programı ağırlıklı olarak işkencenin adli muayenesi ve belgelenmesi, başvurulacak kanun yolları ve işkence mağdurlarına hukuki destek verilirken dikkat edilmesi gereken temel ilkeleri içeriyordu.
- 15 ve 16 Şubat 2020 tarihlerinde İzmir’de 22 hukuk profesyonelinin katılımıyla kullanıcılara yönelik İP eğitimi gerçekleştirildi.

2.4. İstanbul Protokolü’ne İlişkin Çalışmalar

20 yıl önce basılan İstanbul Protokolü’nün, yasal mevzuat ve sağlık alanında gerçekleşen yenilikler ve dünya genelinde yeni işkence yöntemlerinin ortaya çıkması nedeniyle kimi eklerin yapılması gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle, İstanbul Protokolü’nün uygulanması konusunda uzun yıllardır deneyimi olan İnsan Hakları için Hekimler (PHR), Uluslararası İşkence Görenler Konseyi (IRCT), REDRESS ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV) olarak bu konuda 2016 yılında bir çalışma başlatılmıştır. 2017 yılında durum değerlendirmesi ve risk değerlendirme amacı ile yaygın bir anket gerçekleştirilmiştir.

Bu anket sonuçları dâhil yapılan değerlendirme göz önünde tutularak, bu çalışmanın öncü kurumları olarak PHR, IRCT, REDRESS ve TİHV, BM’nin işkence organları (BM İşkenceye Karşı Komitesi, BM İşkenceye Karşı Alt Komitesi, BM İşkence Özel Raportörü, BM İşkence Görenler için Gönüllüler Fonu) ile birlikte İstanbul Protokolü’nün 2020 edisyonu çalışması başlatılmıştır. Sekiz çalışma grubu ile yürütülen bu çalışma için 23-24 Mayıs Cenevre’de, 13-14 Aralık 2018’de Kopenhag’da ve 12-13 Mart 2019 tarihinde ise yine Kopenhag’daki toplantılara katılmıştır. 2019 Temmuz ayında tamamlanan İstanbul Protokolü’nün 2020 edisyonu Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği’nin (BMİHYK) Yayın Komitesine iletilmiştir. Her ne kadar İstanbul Protokolü’nün 2020 yılı içinde BMİHYK tarafından basılması öngörülmüş ise de Covid-19 salgını nedeniyle belli bir süre ertelenerek 22

Mayıs 2021 tarihi itibari ile BM organlarınca basım kararı verilmiştir.

İstanbul Protokolü'nün 2020 Edisyonunun BM tarafından basım sürecinden sonra yeni edisyonun Türkçeye çevrilmesi, hemen arkasından da ilk eğitici eğitiminin gerçekleştirilmesi planlanmıştır.

3. İŞKENCE VE DİĞER İNSAN HAKLARI İHLALLERİNİN ÖNLENMESİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR

3.1. TİHV Dokümantasyon Çalışmaları, Yayınlar ve Basın Açıklamaları

3.1.1. Dokümantasyon Çalışmaları

TİHV Dokümantasyon Merkezi, Türkiye’de yaşanan ihlalleri belgeleyerek onlara görünürlük kazandırmak, böylelikle insan haklarının korunması ve ihlallerin önlenmesi için kamuoyunu bilgilendirmek, yetkililerde tutum ve davranış değişikliğine yol açmak, vakfın güncel hak ihlalleri karşısında alacağı tutum ve politikaların belirlenmesi için gerekli bilgi ve veri altyapısını oluşturmak amaçlı çalışmalarını 1 Haziran 2020 ile 31 Mayıs 2021 tarihleri arasındaki dönemde pandemi koşullarına rağmen kesintisiz olarak sürdürdü. Dokümantasyon merkezi ekibi, çalışmalarını zorunlu olmadıkça evden (online olarak) yürüttü.

Söz konusu tarih aralıklarında her gün insan hakları ihlallerini düzenli olarak izleyerek/tarayarak beş hak kategorisi (Yaşam Hakkı, Kişi Güvenliği ve İşkence Yasası, Cezaevleri, Düşünce ve İfade Özgürlüğü, Örgütlenme Özgürlüğü, Toplantı ve Gösteri Özgürlüğü) ve bir özel başlık (Kürt Sorunu) altında iki dilde (Türkçe ve İngilizce) günlük insan hakları raporları hazırlandı ve yurt içi ve yurt dışı abonelere e-posta yoluyla gönderildi. Vakfın web sayfasından ve Twitter hesabından da kamuoyu ile paylaşıldı.

Günlük raporlar, yukarıda söz edilen beş kategori ve özel başlığın yanı sıra 15 Temmuz 2016 tarihinden bu yana “Darbe Girişimiyle İlişkilendirilerek Gözaltına Alınan, Tutuklanan ve Yargılanan Kişiler” ve Türkiye’de pandeminin ilan edildiği 11 Mart 2020 tarihinden bu yana da “Covid-19 Salgını” özel başlıkları altında da yer verilen ihlalleri de içeriyor.

Hatırlanacağı gibi Dokümantasyon Merkezi’nde yaşanan ekip değişiklikleri nedeniyle üç yıl (2015, 2016 ve 2017) ara verilmek zorunda kalınan yıllık insan hakları raporu çalışmaları 2018 yeniden başlatılmıştı. Bu çalışma döneminde “2019 Türkiye İnsan Hakları Raporu” yayınlandı. Tüm hazırlıkları tamamlanan “2020 Türkiye İnsan Hakları Raporu” ise 2021 Haziran ayı ilk haftasında yayınlanacak.

Günlük insan hakları raporlarını hak temelli bir yaklaşımla sayısal verilere dönüştürerek analiz yapılabilir ve çevrimiçi olarak kamusal erişime de açık hâle getirecek yeni bir veri tabanı oluşturma çalışmalarına devam edildi.

Bu dönemde de özel ihlal ve olaylara özgülenmiş raporlar hazırlandı ve basın açıklamaları, tutum belgeleri için bilgi

ve veri desteği sağlandı. Bu kapsamda, artan kolluk şiddetine yönelik kaygı ve eleştirileri içeren, İnsan Hakları Derneği ile ortak hazırlanan 9 Haziran 2020 tarihli “Şiddete Karşı Tutum Belgesi”ne veri ve bilgi desteği sağlandı, yazılmasına katkı yapıldı.

26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma günü nedeniyle İHD ile yapılan ortak basın açıklamasının “Türkiye’de Değişik Boyutlarıyla İşkence Gerçeği” başlıklı ekine veri ve bilgi desteği sağlandı, yazılmasına katkı yapıldı.

Hâlen yürütülmekte olan “İnsan Hakları Ortamının Yeniden İnşası İçin İfade, Medya, Örgütlenme ve Toplanma Özgürlüklerini Savunmak” başlıklı proje etkinlikleri kapsamında “1 Ocak – 31 Ağustos 2020 Tarihleri Arasında İfade, Toplanma ve Örgütlenme Özgürlükleri İhlal Raporu” hazırlandı.

10 Aralık İnsan Hakları Günü nedeniyle basın açıklamasının “Verilerle 2020 Yılında Türkiye’de İnsan Hakları İhlalleri” başlıklı ekine veri ve bilgi desteği sağlandı, yazılmasına katkı yapıldı.

13 Ocak 2021 tarihinde TSK, MİT ve EGM arasında silah devrine dair yönetmelik değişikliği hakkında İHD ile ortak yapılan basın açıklamasına veri ve bilgi desteği sağlandı, yazılmasına katkı yapıldı.

24 Şubat 2021 tarihinde kamuoyu ile paylaşılan “Boğaziçi Üniversitesi’ne Cumhurbaşkanı Tarafından Rektör Atanmasına Yönelik İtiraz Sürecinde Yaşanan Hak İhlallerine Dair Ön Değerlendirme Raporu” hazırlandı.

1 Mayıs kutlama ve etkinlikleri sırasında yaşanan hak ihlallerine görünürlük kazandırmak amacıyla hazırlanan “1 Mayıs 2021 Etkinlikleri Hak İhlalleri Bilgi Notu” 4 Mayıs 2021 tarihinde vakıf Twitter hesabından kamuoyu ve basın ile paylaşıldı.

“İşkence ve Ağır Ciddi İnsan Hakları İhlallerinin Önlenmesinde Toplumsal Mücadelenin Güçlendirilmesi” başlıklı proje kapsamında Ocak 2020 başından beri sürdürülmekte olan günlük insan hakları raporlarının haftalık olarak özetlendiği video çalışmasına bu dönemde de devam edildi. Hazırlanan videolar vakfın Twitter hesabından ve Youtube kanalından kamuoyu ile paylaşılarak dokümantasyon merkezinin çalışmalarına/raporlarına görünürlük kazandırıldı.

Düşünce Suçuna Karşı Girişim, İHD ve TİHV’in iş birliği ile ayda bir yapılan ve bir önceki ay boyunca Türkiye’de yaşanan ifade, toplanma ve örgütlenme özgürlüğü ihlallerine dair verilerin paylaşıldığı, yorum ve değerlendir-

melerin yapıldığı video paneller için düzenli olarak bilgi ve veri desteği sağlandı.

3.1.2. TİHV Yayınları

İleriki bölümlerde detaylandırıldığı üzere 2020 yılında yürütülen özel projeler kapsamında çok sayıda yayın hazırlanmıştır. Bu yayınlar ilgili bölümde detaylandırılmış olup işkence ve kötü muamelenin tedavi ve rehabilitasyonu ve önlenmesine ilişkin yayınlar şöyledir;

ii. “TİHV 2019 Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezleri Raporu” çıkarıldı, sivil toplum kuruluşları, kamu otoriteleri ve siyasi partiler arasında yaygınlaştırıldı ve TİHV internet sitesinde de yayınlandı.

ii. 20 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe giren ve Ulusal Önleme Mekanizması olarak da çalışması planlanan İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu’na ilişkin 2020 yılı değerlendirme raporu hazırlandı.

3.1.3. Basın Açıklamaları

1 Ocak 2020 – 31 Mayıs 2021 tarihleri arasında hem işkencenin önlenmesine yönelik hem de insan hakları alanındaki gelişmelere yönelik TİHV Genel Merkezi veya temsilcilikleri olarak ve kimi zaman da diğer kurumlarla birlikte 104 basın açıklaması yapılmıştır:

1. Açlık Grevlerini İzleme Heyeti bileşenleri İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, İstanbul Tabip Odası, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası İstanbul Şubeleri ve Türkiye İnsan Hakları Vakfı olarak açlık grevi eylemini 3 Ocak 2020 tarihinde ölüm orucuna çeviren Grup Yorum üyesi İbrahim Gökçek ve açlık grevinde olan diğer Grup Yorum üyelerine tutuldukları Silivri Cezaevi’nde yaptığımız ziyarete ilişkin tespitlerimizi ve önerilerimizi 17 Ocak 2020 tarihinde yaptığımız açıklama ile kamuoyu ile paylaştık.
2. İHD Diyarbakır Şubesi ve TİHV Diyarbakır Temsilciliği olarak 16 Aralık 2019 tarihinde Mardin’in Mazıdağı ilçesinde ilan edilen sokağa çıkma yasağı sonrası başlatılan askeri operasyonda gözaltına alınan 8 kişiye işkence ve kötü muamele yapıldığı iddialarına ilişkin hazırladığımız inceleme ve tespit raporunu 22 Ocak 2020 tarihinde kamuoyu ile paylaştık.
3. TİHV Diyarbakır Temsilciliği ve İHD Diyarbakır Şubesi olarak 29 Ocak 2020 tarihinde ortak bir açıklama yaparak 219 gündür açlık grevinde olan Şerif Mesutoğlu’nun durumuna dikkat çektik.
4. 4 Şubat 2020 tarihinde Diyarbakır Barosu, Diyarbakır Tabip Odası, Hak İnisyatifi Diyarbakır Temsilciliği, İHD Diyarbakır Şubesi ve TİHV Diyarbakır Temsilciliği Çarşı ve Mahalle Bekçileri hakkındaki kanun teklifine ilişkin ortak bir basın açıklaması yaptı.
5. 9 Şubat 2020 tarihinde TİHV Diyarbakır Temsilciliği olarak Diyarbakır Tabip Odası, Diyarbakır Barosu,

İHD Diyarbakır Şubesi, Hak İnisyatifi Diyarbakır Şubesi, TMMOB Diyarbakır İl Koordinasyonu, KESK Diyarbakır Şubeleri, DİSK Diyarbakır Şubesi ile ortak bir açıklama yaparak Diyarbakır Belediye Eş Başkan Dr. Selçuk Mızıraklı’nın serbest bırakılması ve göreve iade edilmesi çağrısı yaptık.

6. TİHV Diyarbakır Temsilciliği ve İHD Diyarbakır Şubesi olarak 12 Şubat 2020 tarihinde açlık grevine son veren Şerif Mesutoğlu’na ilişkin yaptığımız ortak açıklamada Şerif Mesutoğlu’nun yazdığı mektubu kamuoyu ile paylaştık.
7. 01 Ocak 2019 ile 31 Ocak 2020 tarihleri arasında Valilik Yasakları nedeniyle kullanılmayan toplanma ve gösteri yapma hakkına ilişkin tespitlerimizi 12 Şubat 2020 tarihinde yaptığımız açıklama ile kamuoyu ile paylaştık.
8. 13 Şubat 2020 tarihinde hak savunucularının yargılandığı 3 ayrı davaya ilişkin Civil Rights Defenders, Düşünce Suçuna Karşı Girişim, Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, Hafıza Merkezi, Hak İnisyatifi Derneği, İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Yurttaşlık Derneği, Uluslararası Af Örgütü ile ortak bir açıklama yaparak insan hakları savunucularına yöneltilen bu davaların derhal düşürülmesini talep ettik.
9. 19 Şubat 2020 tarihinde Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, Hak İnisyatifi Derneği, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Kadın Koalisyonu, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Yurttaşlık Derneği ve TİHV olarak 11 insan hakları savunucusunun yargılandığı ve Büyükada Davası olarak bilinen davanın 19 Şubat 2020 tarihinde görülecek duruşması öncesinde bir açıklama yaparak insan hakları savunucuları hakkında beraat kararı verilmesi çağrısında bulunduk.
10. 28 Şubat 2020 tarihinde İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı bileşenleri olarak hakkında verilen beraat kararına rağmen başka bir dava kapsamında yeniden tutuklanan Osman Kavala’nın derhal serbest bırakılması çağrısında bulunduk.
11. 5 Mart 2020 tarihinde yaptığımız açıklamada tüm savaşların hak ve özgürlüklerin ihlali olduğunu, toplumun fiziksel ve ruhsal sağlığını bozduğunu belirttikten sonra “İdlip ve Libya’da ne işimiz var?” sorusunu sorduk.
12. 10 Mart 2020 tarihinde yerine İçişleri Bakanlığı tarafından kayyum atanan Diyarbakır Büyükşehir Belediye Eş Başkanı Selçuk Mızıraklı’ya yargılandığı davada 9 yıl 4 ay 15 gün hapis cezası verilmesi üzerine Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, Hak İnisyatifi Derneği, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi

- Derneği, Kadın Koalisyonu, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi, Yurttaşlık Derneği olarak ortak bir açıklama yaparak hukuk dışı ve keyfi yargılamalara ve tutuklamalara son verilmesi, Selçuk Mızraklı'nın serbest bırakılarak görevine iade edilmesi çağrısında bulunduk.
13. 11 Mart 2020 tarihinde İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı bileşenleri olarak yaptığımız ortak açıklamada ODTÜ LGBTİ+ Onur Yürüyüşü Davası'nın adil yargılama ilkesi kapsamında gerçekleştirilmesini, hak savunucularının derhal beraat ettirilmesini talep ettik.
  14. Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği, Hak İnisyatifi Derneği, İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, İstanbul Diş Hekimleri Odası, İstanbul Ses Şubeleri, İstanbul Tabip Odası, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği olarak 14 Mart 2020 tarihinde Covid-19 salgınına ilişkin cezaevlerinde alınması gereken önlemlere ve bu önlemlerin hak ihlallerine yol açamayacak şekilde uygulanması gerektiğine dikkat çektik.
  15. 15 Mart 2020 tarihinde ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İHD İzmir Şubesi ve TİHV İzmir Temsilciliği olarak adil yargılanma talebiyle 255 gündür açlık grevinde olan Mustafa Koçak'a yapılmak istenen zorla tıbbi müdahalenin kabul edilmez olduğunu yaptığımız ortak açıklama ile kamuoyu ile paylaştık.
  16. 17 Mart 2020 tarihinde Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği, Hak İnisyatifi Derneği, İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi, İstanbul Diş Hekimleri Odası, İstanbul Ses Şubeleri, İstanbul Tabip Odası, Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği olarak Covid-19 salgını kapsamında cezaevlerinde alınması gereken önlemleri bir kez daha kamuoyu ile paylaştık.
  17. 20 Mart 2020 tarihinde İHD, TİHV, ÖHD, ÇHD, SES ve CİSST olarak yaptığımız ortak açıklama ile Covid-19 salgını kapsamında cezaevlerinde alınması gereken önlemleri yineledik.
  18. 28 Mart 2020 tarihinde süresiz ve dönüşümsüz açlık grevi yapmakta olan Grup Yorum üyeleri, Mustafa Koçak ve avukatların durumuyla ilgili İçişleri Bakanlığı yetkilileriyle bir görüşme gerçekleştiren TİHV Başkanı Şebnem Korur Fincancı, İHD Eş Genel Başkanı Öztürk Türkdoğan, şair Ahmet Telli ile şair ve fotoğraf sanatçısı Mehmet Özer, görüşmeye ilişkin ortak bir açıklama yaptılar.
  19. 29 Mart 2020 tarihinde yaptığımız açıklama ile Covid-19 salgını karşısında devletlerin toplumsal görevlerini her zamankinden daha özenli ve adil yerine getirmek ve insan haklarına saygılı olmak zorunda olduğunu ifade ettik ve bu süreçte yaşanan hak ihlallerini gördüğümüzü belirttik.
  20. 3 Nisan 2020 tarihinde İHD ve TİHV olarak Grup Yorum üyesi Helin Bölek'in açlık grevinin 288. gününde yaşamını yitirmesi üzerine bir açıklama yaparak açlık grevi nedeniyle daha fazla kayıp yaşanmaması için yetkilileri talepleri karşılayarak bu sorunu çözmeye davet ettik.
  21. 7 Nisan 2020 tarihinde İHD ve TİHV olarak bir kez daha COVID-19 salgını kapsamında cezaevlerinde alınması gereken önlemlerle ilgili görüşlerimizi kamuoyu ile paylaştık.
  22. Açlık Grevlerini İzleme Heyeti bileşenleri olarak açlık grevinin 288. gününde yaşamını yitiren Grup Yorum üyesi Helik Bölek'in ardından 20 Nisan 2020 tarihinde yaptığımız ortak açıklamada yine açlık grevinde olan İbrahim Gökçek, Mustafa Koçak, Ebru Timtik ve Aytaç Ünsal ile ilgili ülkeyi yönetenlere sorumluluklarını hatırlattık ve toplumsal duyarlılık çağrısında bulunduk.
  23. Sürdüdüğü ölüm orucu eyleminin 297. gününde yaşamını yitiren Mustafa Koçak ile ilgili olarak 24 Nisan 2020 tarihinde Açlık Grevi İzleme Heyeti bileşenleri olarak yaptığımız açıklamada Mustafa Koçak'ın ülkeyi yönetenlerin sorumsuzluğunun kurbanı olduğunu dile getirdik.
  24. 30 Nisan 2020 tarihinde İnsan Hakları Dayanışma Ağı bileşenleri olarak LGBTİ+'lara karşı nefret söylemini eleştiren örgütlere yönelik hedef gösterme ve soruşturmalara son verilmesi çağrısında bulunduk.
  25. 5 Mayıs 2020 tarihinde Cezasızlıkla Mücadelede Güçbirliği Ağı bileşenleri olarak Ceza ve Güvenlik Tevbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile bazı kanunlarda değişiklik yapan kanun hakkındaki tutumumuzu kamuoyu ile paylaştık.
  26. 6 Mayıs 2020 tarihinde Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği, Hak İnisyatifi Derneği, İnsan Hakları Derneği İstanbul Şube, İstanbul Diş Hekimleri Odası, İstanbul Ses Şubeleri, İstanbul Tabip Odası, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği, Toplum Hukuk Araştırmaları Vakfı, Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Yardımlaşma Derneği ile yaptığımız ortak açıklamada bir kez daha Covid-19 salgını karşısında hasta mahpuslara ilişkin alınması gereken önlemleri kamuoyu ile paylaştık.
  27. 6 Mayıs 2020 tarihinde Avukatlar Sendikası, Çağdaş Avukatlar Grubu, ÇHD, ÖHD, Demokrasi İçin Hukukçular, İHD, Kartal Hukukçular Derneği, Katılımcı Avukatlar ve TİHV olarak Savunmaya Özgürlük Platformu Kuruluş Deklarasyonunu açıkladık.

28. 11 Mayıs 2020 tarihinde Ankara Gökkuşuğu Aileleri Derneği, Ankara Kadın Platformu, Ankara Tabip Odası, Biz Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Araştırmaları Derneği, Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası Genel Merkezi, Çocuk Alanında Çalışan Avukatlar Ağı, Çocuk Alanında Çalışan Avukatlar Gençlik Ağı, Çocuk Hakları Merkezi, Çocuk Her Yerde Derneği, Diyarbakır Barosu Çocuk Hakları Merkezi, Göç ve İnsani Yardım Vakfı, İnsan Hakları Derneği Çocuk Hakları Komisyonu, Önce Çocuklar Derneği, Rengârenk Umutlar Derneği, Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası Genel Merkezi, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Şanlıurfa Barosu Çocuk Hakları Komisyonu, Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği, Uğur Özkan Çocuk Kültür Evi, Türkiye İnsan Hakları Vakfı olarak Nusaybin’de bir çocuğun polis şiddetine maruz kalması üzerine ortak bir açıklama yaparak çocuklara şiddet uygulayan polis hakkında idari soruşturmanın yanı sıra adli soruşturma da başlatılması talebinde bulunduk.
29. TİHV Dokümantasyon Merkezi tarafından Covid-19 sürecinde meydana gelen hak ihlallerine ilişkin hazırlanan raporu 14 Mayıs 2020 tarihinde açıkladık.
30. İHD Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Barosu, Diyarbakır Tabip Odası, Hak İnisyatifi Diyarbakır Temsilciliği, Rosa Kadın Derneği, ÖHD Diyarbakır Şubesi, Dayanışmanın Kadın Hâli, TMMOB Amed İKK, Amed KESK Şubeler Platformu, DİSK Diyarbakır Bölge Temsilciliği, Mezopotamya Psikologlar İnisyatifi (DER-MEZ), SHUDER Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Dış Hekimleri Odası, Rengârenk Umutlar Derneği ve TİHV Diyarbakır Temsilciliği olarak 26 Mayıs 2020 tarihinde yaptığımız ortak açıklama ile Diyarbakır’da tutuklanan kadın hakları savunucularının ve siyasetçilerin derhal serbest bırakılmasını talep ettik.
31. İnsan Hakları Dayanışma Ağı Bileşenleri olarak Hrant Dink Vakfı’na ve Rakel Dink’e yapılan ölüm tehditleri ile ilgili 31 Mayıs 2020 tarihinde yaptığımız açıklamada Hrant Dink Vakfı ile Rakel Dink’in yanında olduğumuzu ifade ettik.
32. 4 Haziran 2020 tarihinde meslek ve hak örgütleri ile ortak yaptığımız açıklama ile hapisanelerdeki mahpuslar için ayrılan işe bedellerinin artırılması çağrısında bulunduk.
33. Diyarbakır Barosu, İnsan Hakları Derneği (İHD) Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır Temsilciliğimiz 4 Haziran 2020 tarihinde yaptıkları ortak açıklama ile Diyarbakır’daki işkence ve diğer kötü muameleyle ilişkin hazırladığımız raporu kamuoyu ile paylaştı.
34. 5 Haziran 2020 tarihinde bileşeni olduğumuz Savunmaya Özgürlük Koordinasyonu olarak ölüm orucunda olan ÇHD üyesi Avukatlar Ebru Timtik ve Aytaç Ünsal’ın taleplerinin derhal karşılanması çağrısında bulunduk.
35. Diyarbakır Temsilciliğimiz 6 Haziran 2020 tarihinde Diyarbakır’daki sendikalar, meslek örgütleri, hak örgütleri ile ortak yaptığı açıklamada HDP Hakkari Milletvekili Leyla Güven, HDP Diyarbakır Milletvekili Musa Farisoğulları ve CHP Milletvekili Enis Berberoğlu’nun milletvekilliklerinin düşürülmesini kınadı.
36. 9 Haziran 2020 tarihinde İHD ve TİHV ortak hazırladığımız Şiddete Karşı Tutum Belgesi’ni kamuoyu ile paylaşarak siyasal iktidarı kolluk güçlerinin şiddetini durdurmaya ve cezasızlıkla mücadele etmeye, şiddetin toplum içinde yayılmasını önlemek için ayrımcı ve nefret içerikli söylem ve politikalarından vaz geçmeye çağırıldık.
37. 23 Haziran 2020 tarihinde İHD ile ortak bir açıklama yapak Baro Başkanlarının Ankara’ya yaptığı yürüyüşe dönük engellemeleri kınadık.
38. TİHV ve İHD olarak 26 Haziran 2020 tarihinde İşkence Görenlerle Dayanışma Günü’ne ilişkin ortak bir açıklama yaptık.
39. Yine İşkence Görenlerle Dayanışma Günü’ne ilişkin TİHV Diyarbakır Temsilciliği, İHD Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tabip Odası, Diyarbakır Barosu, Diyarbakır Hak İnisyatifi olarak 26 Haziran 2020 tarihinde ortak bir açıklama yaptık.
40. TİHV Diyarbakır Temsilciliği, İHD Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tabip Odası, Diyarbakır Barosu olarak 27 Haziran 2020 tarihinde yaptığımız ortak açıklama ile Diyarbakır merkezli bir soruşturma kapsamında gözaltına alınan kişilerin derhal serbest bırakılması çağrısında bulunduk.
41. TİHV Van Temsilciliği, ÖHD Van Şubesi, Van Barosu ve Van-Hakkari Tabip Odası olarak 29 Haziran 2020 tarihinde Edremit Belediye eş Başkanı’nın maruz kaldığı işkence ve diğer kötü muameleyi kınadık.
42. 1 Temmuz 2020 tarihinde TİHV İzmir Temsilciliği, İHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, ÇHD İzmir Şubesi olarak cezaevinde açlık grevinde olan mahpuslar Özgür Karakaya ve Didem Akman’a zorla müdahale girişiminde bulunulmasına dikkat çektik.
43. 3 Temmuz 2020 tarihinde İHD ile ortak bir açıklama yaparak Ankara Valiliği tarafından 15 gün süreyle her türlü toplantı ve gösterinin yasaklanmasının temel hak ve özgürlüklere aykırı olduğunu belittik.
44. İstanbul’da 11 hak savunucusunun yargılandığı davaya ilişkin 3 Temmuz 2020 tarihinde hak ve meslek örgütleri ile ortak bir açıklama yaptık.
45. TİHV olarak bizim de arasında yer aldığımız 25 hak ve meslek örgütü, 22 Temmuz 2020 tarihinde tutuklan-

- diktan sonra iki çocuğu ile cezaevine konulan Eylem Oyunlu'nun derhal serbest bırakılması çağrısında bulunduk.
46. 7 Ağustos 2020 tarihinde TİHV ve İHD olarak cezaevinde açlık grevinde olan avukatlar Ebru Timtik ve Aytaç Ünsal'ın ile ilgili olarak mahkemelerin bir an önce tahliye kararı vermesi gerektiğini ifade ettik.
  47. TİHV, CİSST, İstanbul Diş Hekimleri Odası, Hak İnişiyatifi, İHD, İTO, MATUHAY-DER, ÖHD, SES olarak 12 Ağustos 2020 tarihinde cezaevlerindeki mahpusların ağız ve diş sağlığı sorunlarına dikkat çektik.
  48. 14 Ağustos 2020 tarihinde TİHV ve İHD olarak gözaltına alınan İşimi Geri İstiyorum eylemcilerinin bir an önce serbest bırakılması için çağrıda bulunduk.
  49. TİHV Diyarbakır Temsilciliğimizin de aralarında olduğu hak ve meslek örgütleri, 26 Ağustos 2020 tarihinde ortak bir açıklama yaparak yaşlı ve ağır hasta mahpus Mehmet Emin Özkan'ın tedavisinin dışarıda yapılması gerektiğini belirtti.
  50. TİHV Van Temsilciliğimiz diğer hak ve meslek örgütleri ile 31 Ağustos 2020 tarihinde ortak bir açıklama yaparak "Van Cezaevleri Covid-19 Salgını Raporu" nu kamuoyu ile paylaştı.
  51. TİHV Diyarbakır Temsilciliği, İHD Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Barosu, Hak İnişiyatifi Diyarbakır Temsilciliği, Diyarbakır Tabip Odası olarak 1 Eylül Dünya Barı Günü dolayısıyla ortak bir açıklama yaptık.
  52. TİHV olarak 1 Eylül 2020 tarihinde yaptığımız açıklama ile cezaevlerinde devam etmekte olan açlık grevlerine ilişkin olarak mahpuslara zorla müdahale etmek yerine hak örgütlerinin önerilerini dikkate alması gerektiğini ifade ettik.
  53. TİHV, ATO İnsan Hakları Komisyonu, ÇHD Ankara Şubesi, ÖHD Ankara Şubesi, İHD Ankara Şubesi, SES Ankara Şubesi olarak 2 Eylül 2020 tarihinde açlık grevinde olan Avukat Aytaç Ünsal'ın adil yargılanma hakkı talebinin yerine getirilmesi çağrısında bulunduk.
  54. 5 Eylül 2020 tarihinde Diyarbakır Temsilciliğimizin de aralarında bulunduğu hak ve meslek örgütleri, Sakarya'da Kürt işçilere dönük ırkçı ve ayrımcı saldırıyı kınayan ve etkin bir soruşturma başlatılmasını talep eden bir açıklama yaptı.
  55. 5 Eylül 2020 tarihinde 10. Dönem 31. Olağan Genel Kurul Sonuç Bildirgesini kamuoyu ile paylaştık.
  56. 13 Ekim 2020 tarihinde Osman Kavala hakkında hazırlanan yeni iddianame ile ilgili bir açıklama yaptık.
  57. Cumhurbaşkanı'nın partisinin grup toplantısında yaptığı konuşmada sevgili başkanımız Şebnem Korur Fincancı ile ilgili sarf ettiği sözlere ilişkin 15 Ekim 2020 tarihinde bir açıklama yaparak bu sözlerin insan hakları savunuculuğu faaliyetlerini engellemeye yönelik tehdit ve baskı niteliği taşıdığını belirttik.
  58. Bileşeni olduğumuz Cezasızlıkla Mücadelede Güç Birliği Ağı olarak, Tahir Elçi'nin ölümüyle ilgili açılan davaya ilişkin 20 Ekim 2020 tarihinde yaptığı açıklamada yargısal sürecin takipçisi olacağımızı ifade ettik.
  59. 25 Ekim 2020 tarihinde, "1 Ocak ile 31 Ağustos Tarihleri Arasında İfade, Toplanma ve Örgütlenme Özgürlükleri İhlal Raporu"nu kamuoyu ile paylaştık.
  60. 3 Kasım 2020 tarihinde TİHV İstanbul Temsilciliği ve İHD İstanbul Şubesi ortak bir açıklama yaparak Covid-19 salgınına rağmen gözaltı süreleri 4 gün uzatılan kişilerin sağlık, tedavi ve yaşam haklarının korunması için gerekli önlemlerin alınması ve bu kişiler hakkındaki gözaltı sürecinin derhal sonlandırılması çağrısında bulundular.
  61. 6 Kasım 2020 tarihinde TİHV olarak diğer hak ve meslek örgütleri ile ortak bir açıklama yaparak Covid-19 salgını koşullarında cezaevlerinde mahpusların tedavi ve sağlık hakkına erişim konusundaki sorunlara dikkat çektik.
  62. 16 Kasım 2020 tarihinde TİHV Cizre Referans Merkezi başvuru hekimimiz ve Şırnak Tabip Odası başkanı Dr. Serdar Küni hakkında açılan davaya ilişkin bir açıklama yaptık.
  63. 20 Kasım 2020 tarihinde Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, Hak İnişiyatifi Derneği, İnsan Hakları Derneği, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Türkiye İnsan Hakları Vakfı, Yurttaşlık Derneği olarak yaptığımız ortak açıklamada Diyarbakır'da gözaltına alınan hak savunucularının, avukatların, STÖ temsilcilerinin derhal serbest bırakılması çağrısında bulunduk
  64. 24 Kasım 2020 tarihinde TİHV Diyarbakır Temsilciliği Diyarbakır Tabip Odası, Diyarbakır Barosu, İHD Diyarbakır Şubesi ve Hak İnişiyatifi Diyarbakır Şubesi yaptıkları ortak bir açıklama ile Diyarbakır'da gözaltına alınan (TTB Yüksek Onur Kurulu üyesi Dr. Şeyhmus Gökalp'un serbest bırakılmasını talep ettik.
  65. 9 Aralık 2020 tarihinde İHD ile İnsan Hakları Günü'ne ilişkin ortak bir açıklama yaptık.
  66. 10 Aralık 2020 tarihinde yine İnsan Hakları Günü ile ilgili olarak TİHV İstanbul, İzmir, Diyarbakır Temsilciliklerimiz ile Cizre Referans Merkezimiz farklı hak örgütleri ile ortak açıklamalar yaptık.
  67. 14 Aralık 2020 tarihinde TİHV olarak diğer hak örgütleri ile ortak bir açıklama yaparak ağır hasta mahpus Abdullah Turan'ın infazının ertelenmesi çağrısında bulunduk.

68. 17 Aralık 2020 tarihinde İnsan Hakları Dayanışma Ağı olarak 2020 yılına dair raporu kamuoyu ile paylaştık.
69. 18 Aralık 2020 tarihinde TİHV İzmir Temsilciliği diğer hak örgütleri ile birlikte “Hayata Dönüş” olarak adlandırılan operasyon sonucu 32 kişinin yaşamını yitirdiği 19 Aralık 2000 cezaevi katliamının yıl dönümü nedeniyle ortak açıklama yaptı.
70. 22 Aralık 2020 tarihinde TİHV, İHD, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Hak İnisyatifi Derneği, Yurttaşlık Derneği, Eşit Haklar İçin İzleme Derneği, Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi olarak Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi hakkında ortak bir açıklama yaparak bu teklifin Anayasa’ya aykırı olduğunu ifade ettik.
71. 29 Aralık 2020 tarihinde TİHV, İHD, TTB ve TBB İnsan Hakları Kolu olarak yaptığımız ortak açıklama ile çıplak arama uygulamasının kişinin mahremiyetini ihlal eden, moral değerlerini, sosyal kimliğini hedef alan, ruhsal bütünlüğüne zarar veren ve cinsel şiddet boyutlarına ulaşan bir işkence yöntemi olduğunu söyledik.
72. 29 Aralık 2020 tarihinde çok sayıda hak, meslek ve sivil toplum örgütü ile beraber mahpusların temizlik maddelerine erişimindeki sorunlara dikkat çektik ve bunların acil olarak çözülmesi için çözüm önerilerimizi kamuoyu ile paylaştık.
73. 8 Ocak 2021 tarihinde İzmir Temsilciliğimiz, AKP’li Melih Bulu’nun Cumhurbaşkanı tarafından Boğaziçi Üniversitesi’ne rektör olarak atanmasına tepki gösteren öğrencilerin barışçıl gösteri hakkının engellenmesi ve üniversitenin kapısına kelepçe vurulmasıyla ilgili olarak İzmir Barosu, Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD) İzmir Şubesi, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD) İzmir Şubesi ve İnsan Hakları Derneği (İHD) İzmir Şubesi ile birlikte ortak bir basın açıklaması yaptı. Yapılan açıklamada, gözaltına alınan öğrencilerin derhal serbest bırakılmasının yanı sıra işkence ve diğer kötü muamele yapan görevliler hakkında etkin bir soruşturma ve yargı sürecinin başlatılması talep edildi.
74. 13 Ocak 2021 tarihinde İHD ile yapılan ortak açıklamada, kolluk güçlerine toplumsal olaylarda ağır silah kullanma yetkisi veren yönetmeliğin toplanma özgürlüğünü ağır bir şekilde tehdit ettiğine dikkat çekildi.
75. 14 Ocak 2021 tarihinde cezaevlerindeki tutuklu ve hükümlülerin, ağırlaşan infaz koşulları, tecrit ve izolasyona karşı 27 Kasım 2020 tarihinde başlattıkları açlık greviyle ilgili TTB, İHD, ÖHD ve ÇHD ile ortak bir açıklama yapıldı. Açıklamada, hapishanelerde süresiz ve dönüşümlü açlık grevi yapan mahpusların sağlıklarının tehlikeye girmemesi için Adalet Bakanlığı ve ilgili kurumlara hak ihlallerinin sonlandırılması ve tecridin kaldırılması çağrısı yapıldı.
76. 26 Ocak 2021 tarihinde Van Temsilciliğimiz, cezaevlerinde tutuklu ve hükümlülerin başlattığı süresiz-dönüşümlü açlık greviyle ilgili Van-Hakkâri Tabip Odası, Van Barosu, İHD Van Şubesi, SES Van Şubesi, ÖHD Van Şubesi ve Van TUHAY-DER ile birlikte ortak bir açıklama yaptı. Açıklamada, oluşturulan İzleme Koordinasyonunun açlık grevi sürecini yakından izleyerek, raporlaştıracığı duyuruldu.
77. Vakfımızın önceki başkanı ve yönetim kurulu üyemiz Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı, RSF Türkiye Temsilcisi Erol Önderoğlu ve gazeteci-yazar Ahmet Nesin hakkında, Özgür Gündem gazetesi ile dayanışma amacıyla gerçekleştirilen “nöbetçi genel yayın yönetmenliği” kampanyasına katıldıkları için açılan davada yeniden yargılamanın başlayacağı duruşmaya, 1 Şubat 2021 tarihinde yaptığımız basın açıklamasıyla çağrı yaptık.
78. Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyeleri ve öğrencilerinin rektör atamasına ilişkin itirazlarının baskı ve şiddetle karşılanması karşısında İHD İstanbul Şubesi ile birlikte 2 Şubat 2021 tarihinde yaptığımız ortak açıklamada, öğrenciler ve üniversite üzerinde kurulan baskıya son verilmesi, tutuklanan ve gözaltına alınan öğrencilerin serbest bırakılması ve öğrencilere yönelik işkence ve diğer kötü muamele uygulamaları ile ilgili etkin bir soruşturma başlatılması istendi.
79. 2 Şubat 2021 tarihinde Van Temsilciliğimiz, açlık grevlerinin sürdüğü Patnos L Tipi, Van T Tipi, Van F Tipi ve Van Yüksek Güvenlikli Hapishanelerinde yaşanan hak ihlallerine ilişkin Van-Hakkâri Tabip Odası, Van Barosu, İHD Van Şubesi, SES Van Şubesi, ÖHD Van Şubesi ve Van TUHAY-DER ile birlikte hazırlanan Gözlem Raporu’nu gerçekleştiren basın açıklamasıyla duyurdu.
80. Cezaevlerinde ağırlaşan infaz koşulları ve tecrit uygulamalarına karşı başlatılan açlık grevleriyle ilgili Diyarbakır Temsilciliğimiz, Diyarbakır Barosu, Diyarbakır Tabip Odası, Hak İnisyatifi Diyarbakır Temsilciliği ve İHD Diyarbakır Şubesi ile birlikte 4 Şubat 2021 tarihinde ortak bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada, Adalet Bakanlığı ve ilgili kurumlara cezaevlerindeki tecrit ve hak ihlallerinin sonlandırılması çağrısı yapılırken, açlık grevindeki mahpuslar da eylemden vazgeçmeye davet edildi.
81. Van-Hakkâri Tabip Odası, Van Barosu, İHD Van Şubesi, SES Van Şubesi, ÖHD Van Şubesi ve Van TUHAY-DER ile Van Temsilciliğimizin oluşturduğu İzleme Koordinasyonunun Van F Tipi Cezaevi, Van Yüksek Güvenlikli Ceza İnfaz Kurumu, Van T Tipi Cezaevi ve

- Patnos L Tipi Cezaevleri'ne ilişkin hazırladığı rapor, 8 Şubat 2021 tarihinde basın açıklamasıyla duyuruldu.
82. Vakfımızın gönüllüsü ve TTB Yüksek Onur Kurulu üyesi Dr. Şeyhmus Gökalp'in tutuklu yargılandığı davanın ilk duruşmasına ilişkin 9 Şubat 2021 tarihinde yaptığımız basın açıklamasında, Gökalp ve haksız bir şekilde tutuklu bulunan diğer tüm insan hakları savunucuları hakkında beraat kararı verilmesini talep ettik.
83. 12 Şubat 2021 tarihinde Vakfımızın önceki başkanı, yönetim kurulu üyemiz ve TTB Merkez Konseyi Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı hakkında sosyal medya paylaşımları nedeniyle açılan davanın 16 Şubat 2021 tarihinde görülecek duruşması öncesinde yaptığımız açıklamayla kamuoyuna sevgili Şebnem Korur Fincancı ile dayanışma çağrısı yaptık.
84. İHD Eş Genel Başkanı ve Vakfımızın Kurucular Kurulu üyesi Av. Emire Eren Keskin ile Yönetim Kurulu Üyemiz ve TTB Merkez Konseyi Başkanı Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı hakkında iki farklı davada verilen cezalara tepkimizi 16 Şubat 2021 tarihinde yaptığımız basın açıklamasıyla gösterdik. Açıklamada, insan hakları savunuculuğunun cezalandırılmayacağını hatırlattık.
85. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun TBMM kürsüsünden İHD'yi ve insan haklarını savunucularını hedef alan açıklamalarına karşın 18 Şubat 2021 tarihinde yaptığımız basın açıklamasında, Soylu'yu İHD ve insan hakları savunucularından özür dilemeye çağır-dık.
86. Sincan Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan Van T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'na sevk edilen hükümlü Dilek Hatipoğlu'nun, Van T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu girişinde ve sonraki süreçte işkence ve kötü muameleye maruz kaldığı iddialarına ilişkin Van Barosu Cezaevi Komisyonu, ÖHD Van Şubesi, İHD, Van Hakkari Tabip Odası ile Van Temsilciliğimizin hazırladığı rapor, 19 Şubat 2021 tarihinde basın açıklamasıyla duyuruldu.
87. Ceza İnfaz Sisteminde Sivil Toplum Derneği (CİSST), ÇHD İstanbul Şube Hapishane Komisyonu, Hak İnis-yatif Derneği, İHD İstanbul Şubesi, Marmara Tutuklu ve Hükümlü Aileleri ile Dayanışma Derneği (MATU-HAYDER), ÖHD İstanbul Şubesi, SES Şişli Şubesi ve Toplumsal Dayanışma İçin Psikologlar Derneği (TODAP) ile birlikte 23 Şubat 2021 tarihinde, Edirne F Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu'nda tutulan ağır hasta hükümlü Abdurrahim Demir ve benzer durumdaki tüm hasta mahpusların sağlığa erişiminin önündeki engellerin kaldırılması çağrısıyla bir basın açıklaması gerçekleştirdik.
88. Hazırladığımız Boğaziçi Üniversitesine Cumhurbaşkan-ı Tarafından Rektör Atanmasına Yönelik İtiraz Sürecinde Yaşanan Hak İhlallerine Dair Ön Değerlen-dirme Raporu'nu 24 Şubat 2021 tarihinde kamuoyu ile paylaştık.
89. Aralarında Diyarbakır ve Van Temsilciliklerimizin de bulunduğu, 21 ilde faaliyet gösteren 347 demokratik kitle örgütü, 25 Şubat 2021 tarihinde yayınladıkları deklarasyonla demokrasi ve toplumsal barış için acilen bir hukuk reformu yapılması çağrısı yaptı.
90. Vakfımızın da bir parçası olduğu İnsan Hakları Savu-nucuları Dayanışma Ağı 25 Şubat 2021 tarihinde yap-tığı açıklamayla insan hakları savunucularına yönelik baskılara, barışçıl toplanma hakkına yönelik ihlallere ve hükümet yetkilerinin hak savunucularıyla birlikte toplumun çeşitli kesimlerini hedef gösteren ayrımcı söylemlerine son verilmesi çağrısında bulundu.
91. HDP Kocaeli Milletvekili Dr. Ömer Faruk Gergerli-oğlu'nun milletvekilliğinin, 2016 sosyal medyada paylaştığı bir haber nedeniyle verilen ceza gerekçe gösterilerek düşürülmesine ilişkin 17 Mart 2021 tari-hinde İHD ile birlikte ortak bir açıklama yayınlarak, kararlı bir insan hakları savunucu olan Gergerlioğlu ile dayanışma içinde olduğumuzu ifade ettik.
92. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın HDP'nin kapa-tılması istemiyle Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı başvuru hakkında 19 Mart 2021 tarihinde İHD ile yaptığımız ortak açıklamada, tüm yurttaşları insan haklarına, hukukun üstünlüğüne ve demokrasiye sahip çıkmak için sorumluluk almaya davet ettik.
93. Gözaltına alınan İHD Eş Genel Başkanı ve Vakfımızın Kurucular Kurulu üyesi Öztürk Türkoğlu'nun serbest bırakılması talebiyle İHD ile birlikte 19 Mart 2021 tarihinde ortak bir açıklama yaptık.
94. Türkiye'nin Cumhurbaşkanı'nın imzasıyla İstanbul Sözleşmesi'nden çekildiğini duyurması karşısında 23 Mart 2021 tarihinde yaptığımız açıklamada, iktidara "Hatadan vazgeçin, İstanbul Sözleşmesi'ni ve 6284 Sayılı Kanun başta olmak üzere ilgili tüm yasaları kararlı ve etkin bir şekilde uygulayın" diye seslendik.
95. CİSST, ÇHD, Hak İnisyatifi Derneği, İHD İstanbul Şubesi, İstanbul Diş Hekimleri Odası, İstanbul Tabip Odası, MATUHAYDER, ÖHD, SES İstanbul Şubeleri ve Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV) ile birlikte 24 Mart 2021 tarihinde "Pandeminin Birinci Yılında Hapishaneler" başlıklı bir açıklama yayınladık.
96. 12 Nisan 2021 tarihinde İnsan Hakları Ortamının Yeniden İnşası İçin İfade, Medya, Örgütlenme ve Toplanma Özgürlüğünü Savunmak" Projesi kapsamında hazırladığımız "Öğrencileri Hedef Alan İfade,

- Toplantı, Gösteri ve Örgütlenme Özgürlüğü İhlalleri (2015-2019)” başlıklı bilgi notu ve infografik kamuoyuyla paylaştık.
97. Eğitimci Metin Lokumcu’nun, 2011 yılında kolluk güçlerinin Hopa’da katıldığı barışçıl bir basın açıklamasına yönelik müdahale sırasında, kolluğun kullandığı yoğun kimyasal gaz sonucu yaşamını yitirmesine ilişkin Trabzon 2. Asliye Ceza Mahkemesi’nde açılan davanın ilk duruşması öncesinde, 17 Nisan 2021 tarihinde bir basın açıklaması yaptık. Açıklamada, insan hakları, adalet ve demokrasiden yana herkesi duruşmaya takip etmeye çağırdık.
98. 21 Nisan 2021 tarihinde Van’da, aralarında ildeki temsilciliğimizin de bulunduğu çok sayıda demokratik kitle örgütü ortak bir açıklama yaparak, cezaevlerinde süren süresiz ve dönüşümlü açlık grevlerine dikkat çektiler. Açıklamada, açlık grevindeki mahpusların sağlıklarının tehlikeye girmemesi için Adalet Bakanlığı ve ilgili kurumların derhal gerekli adımları atmaya davet edildi.
99. Emniyet Genel Müdürlüğü’nün toplantı ve gösterilerde ses ve görüntü kaydı alınmasını engellemeye dönük genelgesi hakkında 1 Mayıs 2021 tarihinde bir açıklama yayınladık. Açıklamada, temel hak ve özgürlüklerle bağdaşmayan, Anayasa, yasalara ve uluslararası sözleşmelere aykırı genelgenin derhal geri çekilmesi talep edildi.
100. 2021 yılında, 1 Mayıs İşçi Sınıfının Uluslararası Birlik Mücadele ve Dayanışma Günü etkinliklerine yönelik hak ihlallerine ilişkin Dokümantasyon Merkezimizin hazırladığı bilgi notu, 4 Mayıs 2021 tarihinde infografik biçiminde görselleştirilerek kamuoyuna duyuruldu.
101. İsrail’in Doğu Kudüs ve Gazze Şeridi bölgesine yönelik saldırıları karşısında 11 Mayıs 2021 tarihinde İHD ile yaptığımız ortak açıklamada, İsrail devletini şiddeti durdurmaya, işgal politikalarına son vermeye ve insan haklarına saygı göstermeye çağırdık.
102. CİSST, ÇHD, Hak İnisyatifi Derneği, İHD İstanbul Şubesi, İstanbul Diş Hekimleri Odası, İstanbul Tabip Odası, MATUHAYDER, ÖHD, SES İstanbul Şubeleri ve Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV) ile birlikte 18 Mayıs 2021 tarihinde yaptığımız ortak açıklamada, Adalet Bakanlığı’nı cezaevlerindeki Covid-19 salgınının boyutları hakkında açıklama yapmaya davet ettik.
103. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu’nun görev yaptığı dönemde işkence vakalarının yaşanmadığı iddiasının ardından 25 Mayıs 2021 tarihinde hazırladığımız infografik ile vakfımıza 1 Ocak 2015- 30 Nisan 2021 tarihleri arasında işkence ve diğer kötü muamele

gören ve onların yakını olan 4141 kişinin başvurduğunu duyurduk.

104. 25 Mayıs 2021 tarihinde “İnsan Hakları Ortamının Yeniden İnşası İçin İfade, Medya, Örgütlenme ve Toplanma Özgürlüğünü Savunmak” projesi kapsamında hazırladığımız “Sokağı Kapatmak: Toplanma ve Gösteri Özgürlüğüne Yönelik İhlaller (2015-2019)” başlıklı bilgi notu ve infografik kamuoyu ile paylaşıldı.

3.2. Farkındalık ve Savunuculuk Çalışmaları

i. Gözaltında Kayıplar Haftası

Gözaltında Kayıplar Haftası kapsamında İHD ile ortak açıklama ve 23 Mayıs 2020 tarihinde Şebnem Korur Fincancı moderatörlüğünde Sebla Arcan ve Ümit Biçer ile canlı yayın gerçekleştirildi.

ii. 26 Haziran İşkence Görenlerle Dayanışma Günü

26 Haziran 2020 tarihinde TİHV merkezleri Ankara, İstanbul, İzmir, Diyarbakır, Van ve Cizre’de İnsan Hakları Derneği şubeleri ve yerel kuruluşlarla Uluslararası İşkence Görenlerle Dayanışma Günü için ortak basın toplantısı düzenledi. TİHV Yürütme Kurulu üyeleri ve temsilcisi TV ve radyo programlarına katılarak işkencenin varlığına ilişkin röportajlar verdi.

iii. 10 Aralık İnsan Hakları Haftası

10 Aralık 2020 İnsan Hakları Haftası için TİHV merkezlerinin bulunduğu illerde İnsan Hakları Derneği ile ortak bildiri yayımlandı. İstanbul’un farklı semtlerine reklam panoları ve afişler asıldı. İnsan hakları, ihlaller ve insan hakları mücadelesinin gücünü artırma yöntemleri konusunda farkındalığı artırmak amacıyla düzenlenen en az beş çevrimiçi toplantı/tartışma platformuna TİHV çalışanları, gönüllüleri ve yönetim kurulu üyeleri katıldı.

Pandemi koşullarını göz önünde bulundurarak, İnsan Hakları Haftası’nda (10-17 Aralık 2020) gerçekleştirilmesi planlanan 11. TİHV Belgesel Film Günleri’nin tüm etkinliklerinin tamamen online gerçekleştirilmesine karar verildi. Film günleri için afiş tasarımı yarışması düzenlendi. Yarışma, Eylül 2020’de TİHV web siteleri, sosyal medya hesapları, e-posta listeleri ve Facebook reklamları aracılığıyla duyuruldu. Son teslim tarihinden önce 144 tasarımcı 230 farklı eser sundu. Jüri tarafından üç aşamalı değerlendirme sürecinin ardından kazananlar 10 Kasım 2020 tarihinde TİHV web sitesinde açıklandı. Yurt içi ve yurt dışından toplam 14 film seçilerek bu filmlerin yapımcı firmaları ve yönetmenleri ile iletişime geçilmiş, anlaşmalar yapılmış ve filmler temin edilmiştir. Filmler çevrildi ve altyazılar eklendi. 11. TİHV Belgesel Film Günleri’ne özel bir web sitesi hazırlandı (<https://bit.ly/381fApa>). Film günleri TİHV web siteleri ve sosyal medya hesaplarından duyuruldu.

iv. Bilgi ve Deneyim Paylaşımı Programı

TİHV İstanbul Temsilciliği'nin 2015 yılında başlattığı "Türkiye İnsan Hakları Vakfı Genç Gönüllülerle Çalışma Programı" 2019 yılında "TİHV Bilgi ve Deneyim Paylaşımı Programı" adıyla sürdürüldü. Program 28 Şubat- 26 Haziran 2020 tarihleri arasında online olarak sürdürüldü.

Programın temel amacı işkenceye yönelik duyarlılığı artırmak, işkencenin önlenmesine katkı sağlamak ve belki gelecekte olası ortak çalışma alanları yaratmak üzere özellikle genç meslektaşlarımızla ilişki kurmak ve onların işkence görenlerin değerlendirilmesi ve tedavisinde mesleki birikimlerine olabildiğince katkı sağlamaktır.

Program bir temel modül ve iki alt modülden oluşmaktadır. Tüm katılımcıların birlikte olabileceği ortak bir çalışma alanı sağlayan temel modüde; çeşitli (tıp, sos-

yal bilimler ve ruhsallık) alanlardan gelen uzmanlarla, TİHV'in kuruluşu, misyonu, ilkeleri, işkencenin tıbbi, ruhsal ve sosyal etkileri, adalet ve onarım mekanizmaları, işkencenin belgelenmesi ve İstanbul Protokolü gibi konular ele alınmaktadır. Devamında tıp ve sosyal bilimler alt dalında, tıp ve sosyal bilimler kökenli uzmanlarla; işkence yöntemleri ve yarattığı sağlık sorunları ile gözaltında kaybetmeler ve açlık grevleri gibi daha özgül bazı durum ve sonuçları değerlendirilmektedir. Ruhsallık alt dalında ise, psikoloji/ psikiyatri/ sosyal hizmetler alanından gelen uzmanlarla işkencenin ruhsal/sosyal etkileri ve bu etkilere yönelik terapötik çalışma yaklaşımı konuşulmaktadır.

Programa ruhsallık alanından 20, tıp, hukuk ve sosyal bilimler alanından 20 olmak üzere toplam 40 kişi kabul edilmektedir.

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VAKFI (TİHV) DENEYİM PAYLAŞIMI PROGRAMI (2020)

TEMEL MODÜL

28 Şubat 2020, 18:30-20:30

İnsan Hakları Mücadelesi / TİHV'in Kuruluşu, Misyonu, İlkeleri, Organizasyonu, Geçmiş ve Güncel Çalışmaları, İşkencenin Değişen Yüzü

Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı-TİHV Genel Başkanı
Prof. Dr. Şahika Yüksel-TİHV Kurucu Üyesi
Ümit Efe-TİHV İstanbul Temsilcisi

06 Mart 2020, 18:30-20:30

Şiddetin Toplumsal Dinamiği

Prof. Dr. Cem Kaptanoğlu

13 Mart 2020, 18:30-20:30

İnsan Hakları İhlallerinin Aktarım Yolu Olarak Sanat

Jülide Kural-Tiyatro ve Sinema Sanatçısı

İnsan Hakları Tarihi

Av. Ercan Kanar

20 Mart 2020, 18:30-20:30

İnsan Hakları İhlallerinin Nedenleri: Güç, Şiddet ve Ayrımcılık

Prof. Dr. Nilgün Toker

27 Mart 2020, 18:30-20:30

İnsan Hakları Savunucusu Olmak

Coşkun Üsterci-TİHV Yönetim Kurulu Üyesi

Ümit Efe- TİHV İstanbul Temsilcisi

03 Nisan 2020, 18:30-20:30

Gözaltında Kaybetmeler ve Cezasızlık

Sebla Arcan-İnsan Hakları Derneği Kayıplara Karşı Komisyon

Prof. Dr. Ümit Biçer-Adli Tıp Uzmanı

10 Nisan 2020, 18:30-20:30

Bir Hak Talebi Olarak İklim Adaleti

Dr. Nermin Biter

17 Nisan 2020, 18:30-20:30

Şiddet Konsepti Olarak Hapishaneler
Hasan Kıvırcık-Yüksek Mimar
Ümit Efe-TİHV İstanbul Temsilcisi

24 Nisan 2020, 18:30-20:30

Travma Yaşayanlarla Karşılaşmalarda Ruhsallık Bilgisi Duyarlılığıyla Görüşme
Baran Gürsel-Klinik Psikolog
Günseli Yarkın-Klinik Psikolog

08 Mayıs 2020, 18:30-20:30

Temel Modül Katılımcıları İçin Genel Değerlendirme ve Kapanış

RUHSALLIK ALT DALI

08 Mayıs 2020, 18:30-20:30

İşkence Görenlere Yönelik Sosyal Çalışma
İkram Doğan -Sosyal Hizmet Uzmanı
Bilal Yıldız- Sosyal Hizmet Uzmanı

15 Mayıs 2020, 18:30-20:30

İşkencenin Ruhsal ve Sosyal Etkileri; Sosyal ve Psikiyatrik /Psikolojik; Psikiyatrik Tanılama ve Belgelemenin İlkeleri
Dr. Banu Aslantaş Ertekin-Psikiyatri Uzmanı
Bilal Yıldız-Sosyal Hizmet Uzmanı

29 Mayıs 2020, 18:30-20:30

Psikanaliz Bağlamında 'Travma' Kavramsallaştırması, Toplumsal Travmatik Yaşantılar ve İşkence
Baran Gürsel-Klinik Psikolog
İlker Özyıldırım-Psikanalist

05 Haziran 2020, 18:30-20:30

İşkence Görenlere Yönelik Psikanalitik Psikoterapi; Temel 'Duyuş', 'Duruş' ve 'Tutumlar'
Dr. Halide Erten-Psikiyatri Uzmanı
Dr. Banu Aslantaş Ertekin-Psikiyatri Uzmanı

12 Haziran 2020, 18:30-20:30

Toplumsal Travma İçinde Çocuk Olmak/Çocuklarla Çalışmak
Deniz Akyıl – Uzman Psikolog
Tuğba Kocafe-Klinik Psikolog

19 Haziran 2020, 18:30-20:30

Çeşitli Bağlamlardan Kurgusal Bir Olgunun Değerlendirilmesi
Dr. Zerrin Oğlağu-Psikiyatri Uzmanı
Baran Gürsel-Klinik Psikolog

26 Haziran 2020, 18:30-20:30

Genel Değerlendirme ve Kapanış

v. İnsan Hakları Hareketi Konferansı

Pandemi sebebiyle 16. İnsan Hakları Hareketi Konferansı 2021 yılına ertelenmiştir.

3.3. Uluslararası Mekanizmalar, Ağlar ve İlişkilerin Etkin Kullanılması

Söz konusu çalışma döneminde uluslararası ilişkiler aşağıda belirtilen konu başlıkları özelinde kuvvetlendi-

rilmeye çalışıldı. Bu başlıklara ilişkin acil eylem çağrıları, bilgilendirme notları ve iş birliği çağrıları yayımlandı.

3.3.1. Uluslararası Sivil Ağlar ve Uluslararası Kurumlar ile İlişkiler

TİHV bu dönem içerisinde de insan hakları alanında çalışan ve dünyanın farklı yerlerinde merkezleri olan sivil toplum kuruluşlarının üye olduğu sivil ağlar ve insan haklarının korumasına yönelik çalışma ve faaliyet gösteren insan hakları kurumları ile ilişkilerini sürdürdü.

- i. Uzun yıllardır ilişki içerisinde olduğumuz İşkence Görenler için Uluslararası Rehabilitasyon Konseyi (IRCT) ile bu dönemde de ilişkimiz sürdürüldü.

IRCT Konsey üyeliği TİHV Başkanı Metin Bakkalcı tarafından sürdürüldü. Konsey üyesi olarak tüm konsey çalışmalarına etkin katkı sağlandı. Özellikle IRCT'nin Strateji Planının güncellenmesi, İşkenceye Maruz Kalan Kişilerin Rehabilitasyonuna İlişkin Uluslararası Standartların hazırlanması sürecinde önemli katkılar sunuldu.

6-7 Ekim 2020 tarihinde gerçekleştirilen IRCT Genel Kuruluna katılındı, genel kurulda İşkenceye Maruz Kalan Kişilerin Rehabilitasyonuna İlişkin Uluslararası Standartlar onayladı.

- ii. TİHV gözlemci üyesi olduğu Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FIDH) ile 2020 yılı içerisinde de ilişkilerini sürdürdü.
- iii. Avrupa Akdeniz İnsan Hakları Ağı (EMHRN) ile olan ilişkilerimiz 2020 yılında da devam etti.
- iv. Barış için Akademisyenler'e dair iki izleme raporu Türkçe ve İngilizce olarak hazırlanarak AB destekli TİHV eylemi kapsamında oluşturulan "İnsan Hakları için Akademisyenler Ağı" bünyesinde yaygınlaştırıldı.

3.3.2. Dayanışma Komiteleri ve Yurtdışında Bulunan Sivil Kurumlar ile İlişkiler

- i. Yaklaşık 28 yıldır TİHV çalışmalarını pek çok açıdan katkı sağlayan İsveç Dayanışma Komitemizin çalışmaları raporda pek çok kez yinelenmiş olan gündemler nedeniyle de daha yoğunlaştı.
- ii. Yine yaklaşık 28 yıldır dayanışma içerisinde olduğumuz İsveç Kızılhaç (SRC) ile ortak çalışmalarımız 2020 yılında devam ettirildi. SCR ile ilişkiler özellikle yukarıda detaylı olarak tarif edilen deneyim paylaşımı çalışmaları kapsamında kuvvetlenerek devam etti. Yeni strateji döneminde (2020-2024) TİHV ile SCR ilişkilerin nasıl daha anlamlı sürdürülebileceğine yönelik özel bir değerlendirme çalışması yapılarak özellikle ortak deneyim paylaşımı çalışmalarımızın kuvvetlendirilmesini hedefleyen bir yaklaşım ile 2021 yılından itibaren başlayacak beş yıllık bir planlama yapıldı.
- iii. Norveç Tabipler Birliği ile uzun yıllardır devam eden iş birliğimiz 2020 yılında da sürdürüldü.
- iv. 2020 yılında İsviçre dayanışma komitemiz ile ilişkiler sürdürüldü. Bu ilişkiler sonucu Cizre Referans Merkezimizin güçlendirilmesi İsviçre'deki Savaş Travması Vakfı'nın, Van Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezimizin güçlendirilmesi ise yine İsviçre'deki Basel Van dayanışma derneğinin katkıları ile sağlandı.

- v. Başta Demokratik Türkiye Forumu ve çeşitli sağlık örgütlerinin katkısı ile Almanya'da çeşitli düzeyde etkin çalışmalara sürdürüldü.
- vi. İşkence, Cezasızlık ve Diğer İnsan Hakları İhlallerine Karşı Latin Amerikan ve Karayip Sağlık Kurumları Ağı ile son dönemde ortak amaca yönelik ilişkiler daha da geliştirilmiştir.

3.3.3. Uluslararası Kurumlarla İlişkiler

- i. Birleşmiş Milletler Evrensel Periyodik Gözden Geçirme 3. turu için 20 Haziran'a kadar TİHV tarafından bir alternatif rapor IRCT ile birlikte hazırlanmış, 18 Temmuz 2019 tarihinde ilgili organlara iletilmiş idi. Bilindiği gibi Birleşmiş Milletler Evrensel Periyodik Gözden Geçirme sürecinde sadece işkence başlığında olmayıp üye devletlerin insan haklarının genel durumuna ek olarak, bir önceki inceleme sonunda kendisine yöneltilen tavsiyeleri yerine getirip getirmediği de incelemeye konu olmaktadır. Bu nedenle TİHV olarak temel varlık sebebimize dayalı işkence ve diğer ağır/ciddi insan hakları ihlalleri kapsamında alternatif rapor hazırlanmıştır.

Ayrıca, yine 28- 30 Ocak 2020 tarihlerinde gerçekleşen Birleşmiş Milletler Evrensel Periyodik Gözden Geçirme 3. Turu için özel bir bilgilendirme notları ilgili kurumlarla paylaşıldı.

- ii. 2020 yılında da başta Avrupa Konseyi ve Birleşmiş Milletler organları ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu olmak üzere ilgili AB kurumları ile olumlu ilişkiler devam ettirildi.
- iii. Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi'nin (CPT) Türkiye'ye gerçekleştirdiği 11-25 Ocak 2021 tarihlerindeki periyodik/düzenli ziyareti ile CPT heyeti ile görüşülmüştür.
- iv. TİHV kuruluşundan bu yana Türkiye'de bulunan yerleşik diplomatik ve Konsüler Misyonlar ile dikkatli ve özenli bir ilişki içerisinde olmuştur. TİHV özellikle bazı elçilik ve konsolosluklar ile ilişkilerini savunuculuk kapsamında sürdürmeye 2020 yılında da devam etti. Bu nedenle 2020 yılında da TİHV'in tüm temsilcilikleri büyükelçiliklerden gelen toplantı ve tanışma davetlerini vakıf prensiplerine uygun düşmesi koşulu ile sıklıkla kabul etti. Toplantılar çoğunlukla TİHV'in tanıtılması ve Türkiye'nin başta işkence yasağı olmak üzere insan haklarının korunması çerçevesinde analizlerinin paylaşılmasını içerdi.

3.4. İletişim Çalışmaları

2020'de de işkence ve ağır ve ciddi insan hakları ihlallerinin önlenmesi için bilinçlendirme ve savunuculuk

faaliyetleri yürütüldü. TİHV'nin iletişim kanalları yeniden etkinleştirilerek vakfın raporları, basın açıklamaları ve bilgilendirme notları daha geniş kitlelere ulaştırıldı. Bunlar, medya önemli bir baskı altındayken insan hakları ihlallerinin görünürlüğünü artırmayı amaçlayan TİHV'nin daha geniş stratejisinin bir parçası olarak gerçekleşti.

i. “Herkes için İnsan Hakları!” kampanyası dâhilinde 2020 yılında profesyonel bir ekiple iki kısa video oluşturularak dijital iletişim kanalları üzerinden paylaşıldı. İlk videoda işkence ve kötü muamele kullanımı, polis şiddeti ve bunların ana akım medyaya nasıl yansıdığı ve devlet yetkililerinin tepkileri üzerinde duruldu. BM Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmelerinin ilanına odaklanan ikinci video, İnsan Hakları Haftası kapsamında hazırlanarak TİHV sosyal medya hesaplarında paylaşıldı.

ii. 26 Haziran ve 10 Aralık dışında, 2020 yılında TİHV yönetim kurulu üyeleri ve temsilcileri insan hakları ihlalleri konularında 12 röportaj verdi.

iii. 7 Nisan- 31 Haziran 2020 tarihlerinde Prof. Dr. Nilgün Toker ve Prof. Dr. Şebnem Korur Fincancı'nın işkenceden tahakküme geniş bir konu yelpazesinde gerçekleştirdikleri “İnsan Hakları Söyleşileri” TİHV'in Youtube sayfasında yayınlandı.

iv. 20-23 Mayıs 2021 tarihlerinde “Salgın Sonrası Dönemde İnsan Hakları Gündemi” başlıklı sempozyum çevrimiçi olarak gerçekleşti.

v. İnsan hakları hareketine dair belgesel filmin yapımı pandemi şartlarında seyahat ve çekim güçlüğünden ötürü 2021 yılına ertelendi.

İletişim çalışmalarına dair detaylı bilgiler özel projeler ve diğer çalışmalar başlığının altında verilmiştir.

4. ÖZEL PROJELER VE DİĞER ÇALIŞMALAR

4.1. “İnsan Hakları Ortamının Yeniden İnşası İçin İfade, Medya, Örgütlenme ve Toplanma Özgürlüğünü Savunmak” Projesi

Proje kapsamında 31 Mayıs 2020 tarihinden itibaren gerçekleştirilen faaliyetler;

Dökümantasyon raporları

- 2020-2021 yıllarında gerçekleşen ifade, örgütlenme ve toplanma özgürlüğü ihlalleriyle dört ayda bir çıkarılan raporlar
  - 1 Ocak ile 31 Ağustos 2020 tarihleri Arasında İfade, Toplanma ve Örgütlenme Özgürlükleri İhlal Raporu

Araştırmalar

- 2015-2019 yılları arasında gerçekleşen ifade, örgütlenme ve toplanma özgürlüğü ihlallerine yönelik TİHV Dökümantasyon verilerine dayalı raporlar ve analiz
  - 2015-2019 yılları arasındaki tüm ihlallerle ilgili bir veri tabanı oluşturuldu
  - Bu veri tabanına dayanarak çıkarılan bilgi notları:
    - TİHV Demokratik Yurttaşlık Alanının Daraltılması Tihv Akademi Bilgi Notu 1- Öğrencileri

Eğitimler

Proje kapsamında verilmiş ve verilecek olan tüm eğitimler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Eğitim Adı	Şehir	Tarih
İletişim ve Görünürlük Eğitimi (çevrimiçi)	İzmir	26-27 Aralık 2020
İletişim ve Görünürlük Eğitimi (çevrimiçi)	Diyarbakır	24-25 Nisan 2021
İletişim ve Görünürlük Eğitimi (çevrimiçi)	İzmir	12-13 Haziran
İletişim ve Görünürlük Eğitimi (çevrimiçi)	Diyarbakır	Belli değil
İnsan Hakları Alanında Dökümantasyon ve Araştırma: Gereksinim Belirleme (çevrimiçi)	İzmir	12 Ağustos 2020
İnsan Hakları Alanında Dökümantasyon ve Araştırma: Gereksinim Belirleme(çevrimiçi)	Diyarbakır	19 Ağustos 2020
İnsan Hakları Alanında Dökümantasyon ve Araştırma Eğitimi (çevrimiçi)	İzmir	28-29-30 Mayıs 2021, 5-6 Haziran 2021
İnsan Hakları Alanında Dökümantasyon ve Araştırma Eğitimi (çevrimiçi)	Diyarbakır	18-19-20 Haziran 26-27 Haziran
Baro Eğitimleri-1 (yüzyüze)	İzmir	7-28 Ocak 2020
Baro Eğitimleri-2 (yüzyüze)	İzmir	4-25 Şubat 2020
Baro Eğitimleri-3 (yüzyüze ve çevrimiçi)	İzmir	03-10 Mart 2021-27 Şubat 2021 (Geçen sene salgın nedeniyle yarım kalmıştı)
Baro Eğitimleri-4 (çevrimiçi)	İzmir	27-28 Şubat 2021
Baro Eğitimleri-5 (çevrimiçi)	İzmir	13-14 Mart 2021
Baro Eğitimleri-6 (çevrimiçi)	İzmir	27-28 Mart 2021

Hedef Alan İfade, Toplantı, Gösteri ve Örgütlenme Özgürlüğü İhlalleri (2015-2019)

- TİHV Demokratik Yurttaşlık Alanının Daraltılması Tihv Akademi Bilgi Notu 2- Sokağı Kapatmak: Barışçıl Gösteri ve Protestolara Yönelik Saldırıları (2015-2019)

- Sivil Alanın Kapanışında Güvenikleştirme Söylem ve Pratiklerinin Rolü Araştırmasının görüşmeleri ve medya taraması tamamlandı. Analiz tamamlanmak üzere.
- Türkiye’de İnsan Hakları Savunuculuğu Pratiklerinin Değişimi Araştırması’nda görüşmeler tamamlanmak üzere.

Sempozyum ve atölyeler

- TİHV Yeni Bir İnsan Hakları Hareketine Doğru: Küresel İnsan Hakları Krizi Karşısında Ne Yapmalı? 3-7 Ekim 2020. Konuşmalar sempozyum kitabında yayınlandı.
- TİHV Salgın Sonrası Dönemde İnsan Hakları Gündemi, 20-23 Mayıs 2021
- Sempozyum öncesi atölye: İnsan Hakları Mücadelesinde Akademisyenler ve Hak Savunucularının Birlikte Çalışma Deneyimi Üzerine Düşünmek, 18 Mayıs 2021

Kampanya Faaliyetleri

1. “Barış İçin Akademisyenler: Güncel Durum Raporu” nun yaygınlaştırılmasına dair kampanya faaliyetleri kapsamında Türkçe ve İngilizce teaserlar hazırlandı, sosyal medya hesaplarında paylaşıldı.
2. Toplanma, örgütlenme, düşünce, ifade ve medya özgürlüğü temaları için teaserların yapılması ve paylaşılması: TİHV’in Periyodik raporlarının oluşturulması ile ilgili olarak 22 Ekim 2020’de TİHV web sayfasında basın açıklamasıyla beraber yayınlanan ve kamuyla paylaşılan, iki ayrı dört aylık raporun toplamından oluşan sekiz aylık “1 Ocak ile 31 Ağustos 2020 tarihleri Arasında İfade, Toplanma ve Örgütlenme Özgürlükleri İhlal Raporu” sosyal medya kanalları aracılığı ile yaygınlaştırıldı. Bunlara ek olarak, rapordaki verilere dayanarak **beş teaser** hazırlandı ve kampanyanın ana sloganı olan **#demokrasikerkesiçin** vurgusu ve kampanya şablon tasarımları ile kamuoyu ile paylaşıldı.
  - a. İfade Özgürlüğü hakkındaki teaser
  - b. Toplanma Özgürlüğü hakkındaki teaser 1
  - c. Örgütlenme Özgürlüğü hakkındaki teaser
  - d. Toplanma Özgürlüğü hakkındaki teaser 2
  - e. Medya Özgürlüğü hakkındaki teaser
3. İç İşleri Bakanı tarafından hedef gösterilen İHD’ye destek açıklaması (18 Şubat 2021)
4. Cumhurbaşkanı kararnamesiyle Boğaziçi Üniversitesine atanan rektöre karşı yapılan eylemlerde yaşanan hak ihlalleri raporu ve bu raporla bağlantılı olarak yapılan teaser, sosyal medya hesaplarından paylaşıldı. (Rapor 24 Şubat 2021, teaser 2 Mart 2021)
5. 2015-2019 yılları arasında öğrencilerin yaşadığı hak ihlalleri raporu, raporla ilişkili hazırlanan infografi ve görseller/sosyal medya postları (12-17 Nisan 2021).
6. Eylem ve etkinliklerde güvenlik güçlerinin müdahalelerinin kayıt altına almayı yasaklayan genelgenin geri çekilmesi için yapılan ve “SES VE GÖRÜNTÜ ALINMASI’ BAŞLIKLILIKLI GENELGE GERİ ÇEKİLSİN!” başlıklı basın açıklaması (1 Mayıs 2021).
7. 3 Mayıs Basın Özgürlüğü Günü için tasarlanan ve sosyal medya hesaplarından paylaşılan görsel/sosyal medya postu. (3 Mayıs 2021)
8. 1 Mayıs 2021 etkinlikleri hak ihlalleri bilgi notu/infografi (4 Mayıs 2021)
9. “Salgın Sonrası Dönemde İnsan Hakları Gündemi” sempozyumunun yaygınlaştırılması, görünürlüğünün artırılmasına yönelik faaliyetler (3-23 Mayıs 2021)

10. Sokağı kapatmak infografiği ve sosyal medya görselleri/postları (27 Mayıs 2021)

BAK Kampanya

İnsan hakları kuruluşlarından, akademik alandaki ulusal ve uluslararası mesleki kuruluşlardan, üniversitelerden ve akademik kuruluşlardan, AB’de politika yapan kurum ve kuruluşlardan 250 üyeye sahip olan “İnsan Hakları için Akademisyenler Ağı” bünyesinde yaygınlaştırılan iki izleme raporu yayınlanmıştır.

1. 24 ağustos 2020 tarihinde Barış İçin Akademisyenler: Güncel Durum Raporu hem İngilizce hem Türkçe olarak yayınlandı. Bu rapor hazırlanan bir tesaer ile yaygınlaştırıldı.
2. 26 Kasım 2020 tarihinde Yurt Dışında Yaşayan ve KHK ile İhraç Edilmiş Akademisyenlerin Uğradığı Hak İhlalleri” başlıklı ikinci rapor yayınlandı.
3. Risk Altındaki Bilim İnsanları Akademik Özgürlük İzleme Projesi Raporu’nda (SAR-Free to Think 2020) “Kuşatma Altındaki Üniversite: Türkiye’nin Felç Hâlindeki Akademik Topluluğu” bölümü yayınlandı.
4. SAR’ın 20. Yıl etkinlikleri kapsamında bir konferansta Kampanya kapsamında yayınlanan rapor sunuldu.

Akademik Danışmanlık

1. İnsan hakları alanında akademik üretimin teşvik edilmesi, böylelikle mevcut üniversite koşullarında giderek güçleşen ve çok çeşitli biçimlerde keyfi kısıtlamalara maruz kalan insan hakları araştırmacılığının desteklenmesi amaçlanan programa 15 araştırmacı 13 araştırmayla başvurmuştur.
2. Araştırmada 15 BAK akademisyeni akademik danışmanlık yapmıştır.
3. Akademik Danışmanlık grubuna 30.06.2020, 07-09-14-30.07.2020 tarihlerinde 15 saatlik İnsan Hakları Alanında Araştırma ve 26-27.2020 tarihlerinde de beş saatlik İnsan Hakları Araştırmalarında Etik dersleri verilmiştir.
4. Haziran, Mart ve Nisan aylarında araştırmacıların ve tüm eğitimcilerin katılımıyla yürütülen çalışmalarla ilgili toplam 24 saatlik üç atölye yürütülmüştür.
5. TİHV Salgın Sonrası Dönemde İnsan Hakları Gündemi Sempozyum’unda tamamlanan 10 araştırma sunulmuştur.

Belgesel Film Günleri

1. Belgesel Film Günleri için düzenlenen afiş yarışmasına 144 grafiker/tasarımcı “toplantı ve gösteri özgürlüğü” temalı 230 eser ile yarışmaya başvuru yapmıştır. Kazanan eser Film Günleri’nin afişi olarak kullanılmıştır.

- 10-17 Aralık 2021 tarihlerinde teması ‘**toplama ve gösteri yapma özgürlüğü**’ olan 11. İnsan Hakları Belgesel Film Günleri gerçekleştirilmiştir. Ülke içinden 10, ülke dışından 15 olmak üzere toplam 25 belgesel filmin gösterimi yapılmıştır.

Belgesel Film

İnsan Hakları Hareketinden geçmişten günümüze başarı öykülerine yer verecek olan 70 dakikalık filmin yönetmeniyle anlaşma yapıldı. Çekimler Haziran’da başlayacak.

4.2. İşkence ve Ağır Ciddi İnsan Hakları İhlallerinin Önlenmesinde Toplumsal Mücadelenin Güçlendirilmesi Projesi Çalışmaları

Hrant Dink Vakfı Sivil Toplum Güçlendirme Hibe Programı kapsamında yürüttüğümüz

“İşkence ve Ağır Ciddi İnsan Hakları İhlallerinin Önlenmesinde Toplumsal Mücadelenin Güçlendirilmesi” projesimizde Haziran 2020 – Mayıs 2021 tarihleri arasında şu çalışmalar gerçekleştirildi:

Hak ihlallerine dair dijital iletişim kampanyası

TİHV Dokümantasyon Merkezi günlük insan hakları ihlalleri raporlarına dayanarak haftalık hak ihlalleri bültenleri, statik görsellerin bir araya getirilmesinden oluşan kısa videolar formatında hazırlandı ve TİHV sosyal medya hesaplarından paylaşıldı. Her bir videoda o hafta gerçekleşen yaklaşık 10 insan hakları ve temel özgürlükler ihlaline yer verildi. Haziran 2020 – Mayıs 2021 aralığında toplam 39 kısa video yayınlaştırıldı. Videolar yalnızca Twitter üzerinden 800 ile 4000 izlenme sayısına ulaştı, bu sayede hak ihlalleri raporlarımızın görünürlüğü önemli ölçüde artırıldı.

Yine günlük insan hakları raporlarının yıllık değerlendirmesini içeren bir rapor Dokümantasyon Merkezimiz tarafından hazırlandı. Raporun Haziran 2021 başında basılması öngörülmektedir.

Bellek çalışması hazırlıkları

2015-2016 yıllarında Doğu ve Güneydoğu Anadolu’daki sokağa çıkma yasağı uygulamaları ve bu süreçte yaşanan ağır ve ciddi insan hakları ihlallerine ilişkin bir Bellek Çalışması hazırlıkları hâlen devam etmektedir. Çalışma, döneme ilişkin sosyo-politik bir arka planı da içeren bütünlüklü bir panorama sunmayı amaçlamaktadır. Bu yıkıcı süreçte hak ihlallerinin açığa çıkarılıp belgelenmesi ve görünür kılınması, önlenmesi, onarımı ve cezasızlıkla mücadele için faaliyet yürütmüş hak savunucusu, akademisyen, hekim, adli tıp uzmanı, gazeteci gibi farklı meslek gruplarından kişilerin kaleme alacağı bölümlerden oluşmaktadır. Ekim 2020’de bu amaçla çalışmanın koordi-

nasyon ekibi ve yazarlarla bir toplantı yapıldı, takip eden aylarda yazarlarla teke tek görüşmeler gerçekleştirildi ve iletilen metinler üzerinde çalışıldı. Çalışmanın Haziran 2021 sonunda tamamlanmış olması öngörülmektedir.

“Herkes için insan hakları” kampanyası

Toplumda insan hakları duyarlılığını güçlendirmeyi amaçlayan farkındalık kampanyası kapsamında, üç kısa video hazırlanarak, TİHV sosyal medya hesaplarından paylaşıldı.

İlk kısa video 26 Haziran 2020 Birleşmiş Milletler İşkence Görenler ile Dayanışma Günü’nde yayınlandı. Video Türkiye’de gerçekleşmekte olan işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarını, polis şiddetini ve bunun ana akım siyaset/medya tarafından yansıtılma biçimini ele aldı. Video Mayıs 2021 sonuna kadar 52.000’e yakın izlendi.

İkinci video 10 Aralık 2020 İnsan Hakları Günü’nde yayınlandı, insan hakları mücadelesinin evrensel tarihi üzerine odaklandı. Video Mayıs 2021 sonuna kadar 35.000’den fazla izlendi.

Üçüncü video 11 Mayıs 2021 İstanbul Sözleşmesi’nin imzaya açılmasının 10. Yıl vesilesiyle hazırlandı. Sözleşmenin Türkiye’deki hikayesini dönüm noktalarıyla ele alan video Mayıs sonu itibarıyla 1.000 kişi tarafından izlenmiştir.

Bu kampanya kapsamında İstanbul Sözleşmesi’nin hazırlık süreci, Türkiye’de yaşanan kadına karşı şiddet vakaları ve sözleşmenin izleme organı GREVIO’nun Türkiye raporuna ilişkin bilgilendirici içerikli 8 infografik hazırlanarak paylaşılmıştır.

“İşkenceye Karşı Veri Tabanı”

İşkence ve diğer ağır ciddi insan hakları ihlalleri ile mücadelede gerekli bilgi ve deneyimin alanda çalışan ya da çalışmak isteyen hak savunucuları, avukatlar, hekimler, akademisyenler, gazeteciler ve öğrenciler arasında yaygınlaştırılması için çok sayıda dokümanı içeren ve web sitesi üzerinden erişilebilecek geniş kapsamlı bir veri tabanı hazırlıkları sürdürüldü. “İşkenceye Karşı Veri Tabanı” bilimsel araştırmaları, güncel makaleleri, kılavuzları, BM belgeleri, AİHM kararları gibi kaynakları içermektedir. İçerik çalışması ve yazılım aşamaları tamamlanmış olup, siteye ilgili dokümanların yüklenmesinden sonra site Haziran 2021 sonunda erişime açılacaktır.

Toplumsal Travma Toplantısı

TİHV’in 2000’li yılların başından bu yana yürüttüğü insan hakları ihlallerinden kaynaklı toplumsal travmayla baş etme çalışmalarının bir devamı olarak tasarlanan toplantının 5-6 Haziran tarihlerinde Diyarbakır’da -yüz yüze ve çevrimiçi- hibrid bir formatta gerçekleştirilmesi öngörülmektedir. TİHV ve diğer kurumlardan 55 kişinin yüz yüze, 25 kadar kişinin da çevrimiçi olarak toplantıya

katılımı beklenmektedir. Pandemi süreci ve kısıtlamalar göz önünde bulundurularak toplantının tamamen çevrimiçi bir formata dönüştürülmesi ihtimali de saklı tutulmaktadır. Toplantı 2015 sonrası sokağa çıkma yasağı uygulamaları ve çatışmalardan etkilenen bölgede yaşanan hak ihlallerini ve sonuçlarını 2 güne yayılan 4 panelde, Kent ve Bellek; Adalet; Ruhsal Onarım ve Sivil Toplum başlıkları altında ele alacaktır. Panelleri takiben katılımcıların soru, yorum ve önerileriyle katkı sunmaları için forumlar gerçekleştirilecektir. Toplantı kapsamında Hollanda merkezli ARQ Psiko-travma Uzman Grubu'nun katkılarıyla toplumsal travmanın onarımı alanındaki uluslararası deneyim ve bilginin paylaşılması için yurtdışından da iki sunumun yer alması planlanmaktadır. Toplantının, mevcut durumun tespitinin ötesine geçerek hayatın her alanında yaşanan derin tahribatla baş etmek için atılabilecek somut adımların birlikte tasarlanmasına da katkı sunması hedeflenmektedir.

Bilgi ve Deneyim Paylaşımı ve Mentorluk Programı

TİHV İstanbul Temsilciliği'nin 2015 yılında "Türkiye İnsan Hakları Vakfı Genç Gönüllülerle Çalışma Programı" ismiyle başlattığı TİHV Bilgi ve Deneyim Paylaşımı Programı 2021 yılında da sürdürüldü. 15 oturumdan oluşan program 29 Ocak – 7 Mayıs 2021 tarihleri arasında 61 katılımcıyla, pandemi sebebiyle tamamen çevrimiçi bir formatta gerçekleştirildi.

Yedincisi düzenlenen program, işkenceye yönelik duyarlılığı artırmayı; işkencenin önlenmesine katkı sağlamayı ve gelecekte olası ortak çalışma alanları yaratmak üzere özellikle genç meslektaşlarımızla ilişki kurarak onların işkence görenlerin değerlendirilmesi ve tedavisinde mesleki birikimlerini güçlendirmeyi hedeflemektedir.

Program önceki yıllarda Temel Modül, Tıp, Ruhsallık ve Sosyal Bilimler Alt Modüllerini kapsayacak şekilde organize edilmiştir. Temel modülde tüm katılımcılara TİHV'in kuruluşu, misyonu, ilkeleri, işkencenin tıbbi, ruhsal ve sosyal etkileri, adalet ve onarım mekanizmaları, işkencenin belgelenmesi ve İstanbul Protokolü gibi konularda bilgi aktarılmaktadır. Temel modülü takiben tıp ve sosyal bilimler alt dalında, tıp ve sosyal bilimler kökenli uzmanlarla; işkence yöntemleri ve yarattığı sağlık sorunları ile gözaltında kaybetmeler ve açlık grevleri gibi daha özgül bazı durum ve sonuçları değerlendirilmektedir. Ruhsallık alt dalında ise, psikoloji/psikiyatri/ sosyal hizmetler alanından gelen uzmanlarla işkencenin ruhsal/sosyal etkileri ve bu etkilere yönelik terapötik çalışma yaklaşımı konuşulmaktadır.

2021 yılında pandemi sebebiyle programın tamamen çevrimiçi bir formatta düzenlenebilmiş olması sebebiyle çevrimiçi formata uygun Genişletilmiş Temel Modül tasarlanmış ve uygulanmış, çevrimiçi formata uygun olmayan diğer modüller için çağrı yapılmamış ve bu modüller gerçekleştirilememiştir.

2021 yılında Deneyim ve Bilgi Paylaşımı Programımızı katılımcılarla birlikte yürütülecek somut çalışmalarla güçlendirmek için bir Mentorluk Programı'na başlandı. Vakfın çalışma alanına giren 6 konu başlığı altında bu alanda çalışan deneyimli hak savunucularını 2020 yılı Deneyim Paylaşımı Programı katılımcılarından gönüllü olanlarla bir araya getirerek bu başlıklarda katılımcıların araştırma, araştırma önerisi ve proje önerisi hazırlanmasına rehberlik ederek destek olundu. Programın çıktılarının Haziran ortası tamamlanmasını takiben tüm katılımcılar ve mentörlerle bir toplantı yapılacaktır.

4.3. İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi

Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), İnsan Hakları Derneği (İHD), Uluslararası İnsan Hakları Federasyonu (FİDH) ve İşkenceye Karşı Dünya Örgütü (OMCT) ortaklığında 1 Mart 2021 tarihinde uygulanmaya başlanan proje, insan hakları hareketinin zorlu bir ortamda dönüştürücü etki yaratabilme kapasitesini artırarak (**Hedef 1**) ve insan haklarını savunma hakkının gerçekleştirilmesine katkıda bulunarak (**Hedef 2**) insan hakları mücadelesinin güçlendirilmesini hedeflemektedir. Nihai amaç, kamusal hayatın insan haklarının kurucu rolünü temelinde tahkim edilmesine katkıda bulunmaktır. Bu amaç ve hedefler doğrultusunda yürütülecek çalışmalar, işbu raporun yazımı esnasında hazırlık aşamasındadır. Proje faaliyet süresi 42 aydır.

Türkiye'nin hemen her bölgesinden hak mücadelesinin farklı alanlarından ve çeşitli meslek grupları ve disiplinlerden çok sayıda aktörün katılımıyla yürütülecek olan proje, üç ana bileşeni olan proaktif (savunmada değil olaylara doğrudan müdahale etmeyi hedefleyen) bir yaklaşımla gerçekleştirecektir: (1) Tehdit ve baskılara maruz kalan insan hakları savunucularının hukuki, psikososyal ve finansal olarak desteklenerek korunması; (2) Eğitim, süpervizyon ve mesleki gelişim programları yoluyla hak savunucularının teknik bilgi ve becerilerinin artırılması; (3) İnsan hakları hareketinin kullandığı araç ve platformların geliştirilmesi, hak mücadelesinin tabanının genişletilmesi, hak örgütlerine kurumsal destek sağlanması ve çalışmalarının kolaylaştırılması yoluyla insan hakları savunucularının ve örgütlerinin faaliyetlerini yürütme kapasitelerinin artırılması.

İnsan hakları hareketinin dönüştürücü etki yaratabilme kapasitesinin yükseltmek (**Hedef 1**) için

1.1 İnsan hakları savunucularının bilgi ve becerilerinin artırılması; yerel ve ülke çapındaki aktörler arasındaki dayanışma ve koordinasyonun güçlendirilmesi,

1.2 İnsan hakları örgütlerinin operasyonel kapasitelerinin güçlendirilmesi,

1.3 Yeni araçlar ve aktörlerin harekete dâhil edilmesi öngörülmektedir.

İnsan haklarını savunma hakkının gerçekleştirilmesine katkıda bulunmak (**Hedef 2**) için

2.1 Baskı ve tehditlere maruz kalan insan hakları savunucularının korunması ve desteklenmesi

2.2 İnsan haklarını savunma hakkının ihlallerinin önlenmesi için toplumsal ve uluslararası dinamiklerin harekete geçirilmesi öngörülmektedir.

Proje Faaliyetleri ve Güncel Durum

1. İnsan Hakları Aktörlerini ve Çalışmalarını Güçlendirme Çalışmaları

Bu çalışma, insan hakları savunucularına (İHS) ve insan hakları örgütlerine yönelik güçlendirme çalışmaları olmak üzere iki alt başlıktan oluşmaktadır.

1.1 İnsan Hakları Savunucularının Bilgi ve Becerilerinin Artırılması ve Aralarındaki Koordinasyonun Güçlendirilmesi

1.1.1 Bölgesel İş birliği ve Koordinasyon Grupları

İstanbul, Ankara, Diyarbakır, Van, İzmir ve Adana merkezli 6 bölgede her biri yaklaşık 10 insan hakları savunucusundan oluşacak olan 6 bölgesel grubun sorumluları belirlenmiş olmakla birlikte, grup üyelerini belirlemek için 2 genel¹ ve 7 bölgesel² toplantı düzenlenmiştir. Toplantılarda, Bölgesel Dayanışma ve İş Birliği Grupları üyeleri belirlenirken dikkat edilecek husus ve kriterler belirlenmiş; bunlara göre yapılan öneriler değerlendirilmiş ve son aşamada grup üyelerinin kesinleştirilmesi için yönlendirilmeler yapılmıştır. 10 Mayıs 2021 tarihli son toplantıda, imkân ve sınırlar dâhilinde oluşturulacak ilk grupların 11 Haziran 2021 tarihine dek koordinasyon ekibine iletilmesine; somut grup önerilerinin ve çalışmaların değerlendirileceği bir sonraki toplantının bu tarihten sonra planlanmasına karar verilmiştir. Bir tür yerel insan hakları ağı olarak hareket etmesi beklenen bölgesel gruplar;

- i. İHS'lerin ihtiyaçlarını, yaşadıkları zorlukları ve baskıları takip ederek raporlayacak,
- ii. Zorluk ve baskı yaşayan İHS'ler ile dayanışma ortamını güçlendirecek,

iii. Bölgelerde yaşanan insan hakları ihlallerini raporlayacak,

iv. İnsan hakları ihlallerine maruz kalanların bölgesel destek, önleme ve onarım mekanizmalarına erişimlerini kolaylaştıracak,

v. Proje faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ve özellikle proje çerçevesinde sunulacak desteklere insan hakları savunucularının etkin şekilde erişebilmesini sağlayacaktır.

Her bölgesel gruptan iki kişinin katılımı ile kurulacak olan Bölgesel Dayanışma ve İş Birliği Grupları Sekretaryası, grup üyeleri belirlendikten sonra oluşturulacaktır.

1.1.2 İnsan Hakları Savunucuları için Eğitim Programları

Bu program kapsamında 4 ana eğitim çalışması gerçekleştirilecektir. Eğitimler, yerel grupların katılımcıları ve kadınlar ve LGBTİQ+'lar öncelikli olmak üzere yerel gruplar tarafından belirlenen kişilere verilecektir. Eğitimlerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi ve değerlendirilmesi için bir eğitim koordinatörünün kolaylaştırıcılığında bir eğitim komitesi oluşturulacaktır. Komitenin ve koordinatörün belirlenmesi çalışmaları devam etmektedir.

1.1.2.1 İnsan Hakları İhlallerini İzleme ve Raporlama Eğitimi: Bu başlık altında 1 eğitmen eğitimi ve 6 uygulayıcı eğitimi organize edilecektir.

- i. **Eğitmen Eğitimi:** Bir eğitmen havuzu oluşturabilmek için 15 katılımcı ile toplam 3 gün sürecek bir eğitim organize edilecektir. Eğitim 4 eğitmen tarafından verilecektir. Katılımcıların en az 7'sinin uygulayıcı eğitimlerinde eğitmen olması beklenmektedir.
- ii. **Uygulayıcı Eğitimleri:** Yerelde bulunan insan hakları aktörlerine yönelik toplam 6 eğitim uygulanacaktır. Her bir eğitim 2 gün sürecek, 20 katılımcıya 4 eğitmen tarafından verilecektir. Bu eğitimlerin Aktivite 2.1'de bahsedilen veri toplama sürecine katkı sağlaması beklenmektedir.

1.1.2.2 İkincil Travma ve Tükenmişlik Eğitimleri: Bu eğitim, insan hakları hareketinin sürdürülebilirliği için hayati olan insan hakları savunucularının iyilik hâllerinin, kolektif olarak korunması gerekliliği fikri üzerine temellendirilmiştir. Başta bölgesel grup katılımcıları olmak üzere insan hakları savunucularına toplam 2 eğitim verilecektir. Her bir eğitim 2 gün sürecek, 20 katılımcıya 3 eğitmen tarafından verilecektir.

1 Proje Koordinasyon Ekibi, Bölge Grup Sorumluları, TİHV ve İHD Temsilcilerinin katılımlarıyla ilki 11 Mart 2021, ikincisi 10 Mayıs 2021'de olmak üzere 2 genel toplantı düzenlenmiştir.

2 8 Nisan 2021 tarihinde İzmir Bölge Toplantısı; 10 Nisan 2021 tarihinde Van Bölge Toplantısı; 12 Nisan 2021 tarihinde Adana ve Diyarbakır Bölge Toplantıları; 29 Mart 2021 ve 20 Nisan 2021 tarihlerinde İstanbul Bölge Sorumlusu ve TİHV Temsilcisi ve Proje Koordinasyon Ekibi katılımlarıyla, 13 Nisan 2021 tarihinde İstanbul Bölge Sorumlusu ve TİHV ve İHD Temsilcileri ve Proje Koordinasyon Ekibi katılımlarıyla 3 ayrı İstanbul Bölge Toplantısı ve toplamda 7 bölgesel toplantı düzenlenmiştir. Ankara Bölge Sorumlusunun özel durumu nedeniyle Ankara'da eş zamanlı alternatif çalışmalar sürdürülmektedir.

1.1.2.3 Dijital ve Fiziksel Güvenlik Eğitimleri: İnsan hakları savunucularını kendi güvenlikleri ve dijital güvenlikleri konusunda bilgilendirmek ve güçlendirmek amacıyla proje süresince 2 eğitim düzenlenecektir. Her eğitim 20 kişiye 3 eğitmen tarafından verilecek ve toplam 2 gün sürecektir.

1.1.2.4 Yerel ve Uluslararası İzleme Mekanizmalarının Kullanımına İlişkin Eğitimler: Özellikle yerel insan hakları savunucularının ülke içinde ve uluslararası alanda ilgili mekanizmalara erişme ve ihlalleri raporlama becerilerini artırmayı hedefleyen 2 eğitim verilecektir. Eğitimler 2 gün sürecek, 4 eğitmen tarafından 20 katılımcıya verilecektir. Proje ortaklarından OMCT eğitimlerin dizayn edilmesi ve uygulamasına katkı sağlayacaktır.

1.1.3 Süpervizyon Programları

Başta ihlallere maruz kalanlar ile doğrudan çalışanlar olmak üzere, 30 insan hakları savunucusuna ücretsiz süpervizyon desteği sağlanacaktır. Program için proje kapsamında 2 yarı zamanlı psikolog ekibe dâhil edilmiştir. Çalışmalar, 2 psikolog ve TİHV'in psikososyal çalışma ekibinden 6 uzmanın katılımı ile kurulan Süpervizyon ve Psikososyal Destek Programları Komitesinin koordinasyonunda yürütülecektir. Bu bağlamda, ilgili komite ve proje koordinasyon ekibinin katılımlarıyla 4 Mayıs 2021'de bir toplantı düzenlenmiştir. Toplantıda süpervizyon ve psikososyal destek çalışmalarının nasıl yürütüleceğine dair hazırlanan taslak değerlendirilmiş ve kapsamlı bir kaynak değerlendirmesi yapılmasına ihtiyaç olduğu noktasında mutabık kalınmıştır. Kaynak değerlendirmesi ardından devam edecek çalışmalara yön vermek için 25 Mayıs 2021'de tekrar toplanılması kararlaştırılmıştır. Programın somut çalışmaları projenin 7. ayından (Eylül 2021) itibaren düzenlenmeye başlanacaktır.

1.1.4 Mesleki/Kişisel Gelişim Programları

İnsan hakları savunucularının, aşağıda sıralanan kapasite geliştirme programlarına tercihleri doğrultusunda katılımları sağlanacaktır. Program çalışmaları hazırlık aşamasındadır.

- i. Dil Kursları:** 15 insan hakları savunucusunun İngilizce veya Kürtçe dil kurslarından faydalanması sağlanacaktır. Her bir dil kursunun en fazla 24 ay sürmesi beklenmektedir.
- ii. Konferans, Eğitim, Çalıştaylar:** İnsan hakları savunucularının Türkiye içinde ve dışında konferans, çalıştay, eğitim vb. çalışmalara katılımları desteklenecektir. Özellikle yapay zekâ ve ilgili teknolojilerin insan hakları alanı ve hareketi için yarattığı zorluklar ve imkânlarla odaklanan çalışmalara öncelik verilecektir. Toplam 10 programa katılım desteklenecek olup, bu programların 4'ünün Avrupa 6'sının ise Türkiye'de olması beklenmektedir. Programa katılan savunucu-

ların seyahat, konaklama ve katılım masrafları karşılanacaktır. Programa katılanların edindikleri bilgileri başta yerel grup katılımcıları olmak üzere yerel savunucularla paylaşması sağlanacaktır.

iii. Staj Programı: 3 insan hakları savunucusu, OMCT Avrupa ofisinde 3 aylık burs programından faydalanacaktır. Katılımcılar OMCT ekibi ile çalışarak özellikle uluslararası savunuculuk konusunda bilgi ve becerilerini artıracaklardır. 19 Mayıs 2021 tarihinde düzenlenen Proje Yürütme Komitesi toplantısında staj programına ilişkin çeşitli değerlendirmelerde bulunulmuş; OMCT Avrupa temsilcisinin proje taraflarına konsept not iletmesi ardından yürütülecek müzakerelerle staj programının en geç 2021 Haziran ayı sonuna dek yapılandırılması kararlaştırılmıştır.

1.2 İnsan Hakları Alanında Çalışan Sivil Toplum Örgütlerinin Kapasitelerinin Güçlendirilmesi

1.2.1 İnsan Hakları Örgütlerine Kurumsal Destek

İnsan hakları örgütlerine kendi stratejik önceliklerini etkin şekilde gerçekleştirebilmeleri için toplam 600.000 EUR kurumsal mali destek sağlanacaktır. Destekten en az 10 STK'nin faydalanması ve örgütlerin bir ile iki yıllık çalışmaları için en az 30.000 EUR ve en fazla 60.000 EUR destek alması sağlanacaktır. Bu kapsamda desteklenecek faaliyetler: İHS'lere yönelik Kapasite Geliştirme Programları (Eğitimler, Kurumsal Kapasite Yükseltme, Fiziksel Altyapı Güçlendirme Çalışmaları), İzleme ve Raporlama Çalışmaları, Tıbbi ve Psikososyal Destek Çalışmaları, Farkındalık Çalışmaları, Sivil Ağlar ve Dayanışmanın Güçlendirme Çalışmaları, Savunuculuk ve Lobi Çalışmaları, İnsan Hakları Hareketi için Yaratıcı ve Yeni Metodoloji Üretme Çalışmaları. Destek başvurularının değerlendirilmesi için bağımsız/tarafsız bir değerlendirme komitesi kurulacaktır. Değerlendirme komitesi üyelerinin belirlenmesi ve destek programı başvuru ve takip süreçlerinin netleştirilmesi çalışmaları devam etmektedir. Öyle ki, ilgili çalışmalara yön vermek amacıyla 2021 Haziran ayının ilk yarısında OMCT temsilcisi ve ekibi ve proje koordinasyon ekibinin katılımlarıyla deneyim aktarımı adı altında bir toplantı düzenlenecektir. Toplantı öncesinde ve sonrasında gerek OMCT'den gerekse de FIDH'den destek programları süreçlerinin yönetimine ilişkin bilgi ve belge akışı sağlanacaktır. İHS'lere ve STK'lere Mali Destek Programları Sorumlusu olarak Ayşe Çetintaş belirlenmiştir. Bu program kapsamındaki destek, projenin 12. ayından (Şubat 2022) itibaren verilmeye başlanacaktır.

1.2.2 TİHV'in Örgütsel Kapasitesinin Arttırılması

a. Van Referans Merkezinin Güçlendirilmesi: Merkezin kalıcı bir tedavi merkezine dönüştürülmesi amaçlanacaktır. Merkezde tam zamanlı bir hekim olarak Hüseyin Yaviç görev alacaktır. Yanı sıra, tam zamanlı bir sosyal hizmet uzmanı istihdam edilecektir. Sosyal hizmet uzmanı

nı alımına ilişkin 31 Mayıs 2021 son başvuru tarihli iş ilanı 17 Mayıs 2021 tarihinde yayınlanmıştır.

b. TİHV Tedavi Ekipleri arasında İletişim ve Koordinasyonun Güçlendirilmesi

Tedavi Koordinatörü Canan Korkmaz olarak belirlenmiştir. Bu program kapsamında hekimler için 3'ü yüz yüze olmak üzere 12 eğitim çalışması yapılacaktır. Eğitimler, 13 hekime 2 eğitmen tarafından verilecek ve 1 gün sürecek. Tedavi koordinatörü, merkezlere toplam 24 ziyaret organize edecektir. (Her yıl 2 kez Ankara, 2 kez Diyarbakır, 4 kez Van) Program kapsamında hazırlanacak 3 rehber/yönerge:

- i. Başvuru formunun doldurulmasına yönelik yönerge
- ii. İşkence görenlerin fiziksel ve ruhsal tanı ve muayenesine yönelik rehber
- iii. İşkence görenlerin disiplinler arası değerlendirmesine yönelik rehber

Rehberlerin amacı başlangıçta tedavi ekibine yeni katılanların adaptasyonlarının artırılması ve ekipler arası standardizasyonun sürdürülmesi olacaktır. Uzun vadede rehberlerin Türkiye ve dışında işkencenin tedavisi ve rehabilitasyonu alanında çalışan tüm aktörler ile paylaşılması hedeflenecektir.

2. İnsan Hakları Hareketine Yeni Araçların ve Aktörlerin Dâhil Edilmesi Çalışmaları

İnsan hakları hareketi/alanı dünya genelinde popülizmin ve otoriter rejimlerin yükselmesi ve uluslararası yükümlülükler konusunda yaşanan gerilemeler sebebiyle tehdit altında olup, pandeminin bu krizi güçlendirme olasılığı bulunmaktadır. Bu durum, insan hakları hareketinin örgütlenme imkânlarını ve stratejilerini yeniden düşünmesini gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla, yeni stratejiler, araçlar ve aktörlerin önemi artmaktadır.

2.1 İnsan Hakları İhlallerine İlişkin Bilgi Akış Ağlarının Güçlendirilmesi

İstanbul, Ankara, Adana, İzmir, Diyarbakır ve Van Bölge Dayanışma Grubu Sorumluları, İHD ve TİHV'in insan hakları ihlallerine ilişkin bilgi ve veri toplama süreçlerine katkı sağlayacaklardır. Bölgede yaşanan ve kimi zaman duyulmayan ihlallerin İHD ve TİHV raporlarına girmesi sağlanacaktır. Bölgesel grupların katılımcıları da bu konuda teşvik edilecektir. Sorumlular ayrıca ihlallerle maruz kalanların önleme ve onarım mekanizmalarına erişimleri konusunda da çalışacaktır. İhlallerin tespiti, raporlanması ve iletilmesi konusunda izlenilmesi gereken prosedür ve prensipler izleme ve belgeleme eğitimleri kapsamında anlatılacaktır. Veri akışının nasıl sağlanacağı ve dokümantasyon sürecinin nasıl yürütüleceğine ilişkin ilk toplantı 7 Mayıs 2021 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, bölgelerden gelecek verilerin grup sorum-

lularınca rapor hâlini alması ve bu raporların düzenli periyotlarla proje koordinasyon ekibine iletilmesi kararlaştırılmıştır. Raporlar, yurt içinde kamuoyu oluşturmak amacıyla proje iletişim sorumlusu tarafından ve yurt dışında kamuoyu oluşturmak ve aktörleri harekete geçirmek amacıyla uluslararası ilişkiler sorumlusu tarafından işlenecek ve bülten formatına evrilecektir. Acil durumlarda düzenlenmesi gereken acil çağrılar hazırlanmasında uluslararası ilişkiler sorumlusu görev alacaktır. Sürece dair netleştirmeler Bölgesel Dayanışma ve İş Birliği Grupları üyelerinin belirlenmesiyle sağlanacaktır.

2.2 İnsan Hakları Savunucuları ve Örgütleri için Birlikte Düşünme Platformları

Bu çalışma, insan hakları savunucularının bir araya gelecek insan hakları hareketinin bugünü ve geleceğini birlikte tartışabilecekleri sürdürülebilir platform ve pratiklerin yaratılmasını amaçlamaktadır. Bu bağlamda, her bölgede 2 olmak üzere toplam 12 tane bölgesel forum ve 1 tane geniş katılımlı forum düzenlenecektir.

2.3 İnsan Hakları Medyası

- i. İnsan hakları hareketi ve temsilcilerine ilişkin bir yayın serisi hazırlanacaktır. Yayının bir medya kanalıyla yapılacak ortaklıkla hazırlanması öngörülmektedir. Hazırlanacak program ayda iki kez yayınlanacak olup, belirli bir bölgede yaşanan başlıca ihlallere ya da belirli bir insan hakları sorununun bölgelerdeki durumuna odaklanacaktır. Bölgesel dayanışma gruplarının temsilcileri, İHS'lerin durumu ve bölgedeki hak ihlallerini konuşmak için bu yayınlara katılacaklardır. Önde gelen savunucular, avukatlar, akademisyenler de bu yayınlara katılacak ve kamuoyunu yasal reformlar, cezaevlerindeki koşullar, aile içi şiddet vb. konularda bilgilendireceklerdir.
- ii. Yerelde çalışan örgütler ve savunucular tarafından yapılan çalışmaların görünürlüğünü artırmak için, mali destek alan STK'lere medya ilişkileri ve stratejileri hakkında rehberlik sağlanacaktır. Örgütlere ve bölgesel dayanışma grubu temsilcilerine dijital bir medya organı ile yapılacak ortaklık aracılığıyla 2 eğitim verilecektir. Her eğitim 20 katılımcı için 4 eğitmen/gazeteci tarafından verilecek ve iki gün sürecektir. Gazeteciler, katılımcılara medya üyeleriyle ilişki kurma, röportaj hazırlama, etkili yazılı ve sosyal medya materyalleri hazırlama konusunda bilgi verecektir.
- iii. Bölgesel gruplar tarafından hazırlanacak insan hakları ihlalleri raporları ve değerlendirmeler sosyal medya araçlarıyla paylaşılacaktır. TİHV ve İHD, grafik tasarımcıları ile iş birliğinde sosyal medya kanallarından etkili görsel içerik hazırlayarak ve paylaşacaktır. Hem TİHV hem de İHD hukuk, toplu travma, cinsiyet eşitliği, psikiyatri, işkence ve kötü muamele, siyaset felsefesi, adli tıp ve azınlık çalışmaları alanlarında uzmanlaş-

miş geniş bir insan hakları savunucu ve uzmanı ağına sahiptir. Bu uzmanlar ile haftalık veya aylık görsel çekimler yapılacaktır. Çekimler kısa röportajlar veya soru-cevap oturumları biçiminde kısa, somut bilgileri içerecektir.

2.4 İnsan Hakları Çalışmalarının Değerlendirmesine yönelik Yeni Araçlar

İnsan hakları alanında çalışan sivil örgütlerin çalışmalarının etkilerini ölçmek ve makro düzeyde yarattıkları gerçek değeri ortaya çıkarmak için yeni araçlar yaratılacaktır. Mevcut değerlendirme araçları büyük ölçüde işletme ekonomisinden ödünç alınan metodolojilerden esinlenerek hazırlanmış olup, sivil toplum tarafından yapılan çalışmanın kendine has doğası bu yöntemlerle yapılan değerlendirmeleri yanıltıcı hâle getirmektedir. Bu çalışma, insan hakları alanındaki etki değerlendirme araçlarını ve stratejilerini içeriden bir bakış açısıyla geliştirme çabalarına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Çalışmada kurumsal mali destekten yararlanan STK'lerin yürüttüğü farklı faaliyet türleri analiz edilecek ve bu aktörlerin yarattığı değeri daha iyi ortaya çıkarabilecek alternatif değerlendirme yöntemleri geliştirilecektir. STK'lerin faaliyetlerinin etkisi, bölgesel gruplar, İHD şubeleri, TİHV merkezleri ve ilgili diğer aktörlerin çalışmaları ile birlikte değerlendirilecektir. STK'lerin bulunduğu şehirlere 6 ziyaret yapılarak anketler ve yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılacaktır. Elde edilen veri ve bulgulara dayanarak yeni stratejiler ve yöntemler öneren bir analiz raporu ve bir yönetici özeti hazırlanacaktır.

2.5 İnsan Hakları Yaz Okulu

İki yaz okulu organize edilecektir. İnsan hakları ve travma alanında disiplinler arası bir program olarak hazırlanacak her bir program, 20 katılımcı ve 7 eğitmen (2 eğitmen yurt dışından) tarafından 20 katılımcıya verilecek ve bir hafta sürecek. Eğitim içeriği 5 uzmandan oluşan danışma kurulu tarafından belirlenecektir. Programa katılanların, ağır ve ciddi insan hakları ihlalleri ve travma ile ilişkisi, uluslararası hukuk ve uluslararası kuruluşların rolü, ihlallere maruz kalanların travma deneyimi, travma ile başa çıkma yöntemleri, ihlallerin önlenmesi hakkında bir anlayış kazanmaları hedeflenecektir. Dersler Türkçe ve İngilizce olacak ve travma ve insan hakları alanlarına ilgi duyan, en az üç yıllık lisans eğitimini tamamlamış veya lisansüstü düzeyde mezun olan öğrencilere açık olacaktır. Katılımcıların seçimi, ilgileri, akademik beceriler, kursun adayın gelecek planları ile ilgisi vb. gibi kriterlere dayalı olacaktır.

3. İnsan Haklarını Savunma Hakkının Kullanımını Destekleme

Bu faaliyet başlığı sadece koruma yaklaşımı ile sınırlı kalmadan insan hakları savunucularının ve insan haklarını savunma hakkının güvence altına alınmasına yönelik çalışmalar içerir.

3.1 Risk Altında Bulunan İnsan Hakları Savunucularının Korunması

3.1.1 Acil Eylem Programı

Proje ortakları OMCT ve FIDH'nin katkısı ile uluslararası düzeyde bir destek mekanizması kurulacaktır. Özellikle yerelde bulunan ve yaşadıkları baskılara rağmen görünürlüğü az olan savunuculara yerel gruplar aracılığıyla ulaşılabilecektir. Program kapsamında en az 20 acil eylem çağrısı hazırlanması beklenmektedir. Çağrılar uluslararası ağda bulunan örgütlerle paylaşılacak ve onların kendi ülkelerindeki ilgili kurumları harekete geçirmeleri teşvik edilecektir. Özellikle yasal süreçleri takip eden savunuculuk, medya ve kampanya çalışmaları düzenlenecektir. Üretilen tüm çıktılar Türkçeye çevrilecek ve yerel örgütler yazılı dokümanları kullanmaları yönünde teşvik edilecektir. Sürece ilişkin hazırlık çalışmaları, 19 Mayıs 2021 tarihinde düzenlenen Proje Yürütme Komitesi toplantısında değerlendirilmiş; OMCT ve FIDH yetkililerinin yönlendirici bilgi ve belgeleri 2021 Mayıs ayı sonuna dek proje koordinasyon ekibiyle paylaşmasına karar verilmiştir. Çağrılar, bölgesel gruplardan gelecek veri ve yönlendirmelerle oluşturulacak; nihai sorumluluk Proje Uluslararası İlişkiler ve Hukuk İşleri Sorumlusu Levent Pişkin'de olacaktır. Çağrılar, her bir duruma özgü ayrı değerlendirmelerle ele alınacaktır. Çağrıların uluslararası arenada yaygınlaştırılmaları için FIDH ve OMCT kaynak ve birimleri de devreye sokulacaktır.

3.1.2 Hukuki Destek

İnsan hakları çalışmaları nedeniyle baskıya maruz kalan toplam 30 insan hakları savunucuna hukuki destek sağlanacaktır. Destek, proje kapsamında istihdam edilecek bir avukatın koordinasyonunda kurulacak bir avukat ağı aracılığıyla verilecektir. Avukatlar savunucuların tüm yasal süreçlerini izleyecek ve destek verecektir. Destek veren avukatlar (bölgesel avukat ağının parçası olan avukatlar) düzenli yapacakları toplantılarla ortak bir strateji geliştirmeye çalışacaktır. Acil eylem yoğunlukla hukuki destek kapsamına alınmış savunuculara verilecektir. Kadın ve LGBTİQ+ savunuculara öncelik verilecektir. Program, projenin 7. ayından (Eylül 2021) itibaren devreye sokulmaya başlanacaktır.

3.1.3 Psikososyal Destek

Travmaya maruz kalan 50 insan hakları savunucusuna destek verilecektir. Özellikle yasal destek alan savunuculara öncelik verilecektir. Bölgesel dayanışma grupları tarafından belirlenen savunucular, Süpervizyon ve Psikososyal Destek Programları Komitesi tarafından değerlendirilerek yerel ağlardaki gönüllü uzmanlara yönlendirilecektir. Destek çalışmasının bireysel seansları ve grup çalışmalarını içermesi, ayda iki kez gerçekleştirilmesi ve her savunucu için yaklaşık 12 ay sürmesi beklenmektedir. Çalışmalar kapsamında ilk iş olarak, Süpervizyon ve

Psikososyal Destek Programları Komitesi üyeleri belirlenmiştir. Komite üyelerince hazırlanan taslak niteliğindeki çalışma ve öneriler, Süpervizyon ve Psikososyal Destek Programları Komitesi ve proje koordinasyon ekibinin katılımlarıyla 4 Mayıs 2021 tarihinde düzenlenen toplantıda değerlendirilmiştir. Toplantıda süpervizyon ve psikososyal çalışmaları kapsamında bir kaynak değerlendirilmesi yapılmasına ihtiyaç olduğu noktasında mutabık kalınmıştır. Kaynak değerlendirmesi ardından devam edecek çalışmalara yön vermek için 25 Mayıs 2021'de tekrar toplanılması kararlaştırılmıştır. Destek programı projenin 7. ayından (Eylül 2021) itibaren devreye sokulmaya başlanacaktır.

3.1.4 Acil Koruma Mali Destek Fonu

Risk altındaki insan hakları savunucularına, maruz kaldıkları baskının yaşamları üzerindeki etkisini hafifletmek amacıyla maddi destek sağlanacaktır. Bu kapsamda, yasal süreçleri ile ilgili masraflar, aile üyelerine ve yakınlarına katkı, tıbbi ve rehabilitasyon masrafları, sosyal destek ve şehir/ülke değişikliği masrafları ve işini kaybetmiş olanlara sınırlı nakdi yardım verilecektir. Herhangi bir kuruma/örgüte bağlılığı aranmaksızın tüm savunucular destek fonuna başvurabilecektir. Kadın ve LGBTİQ+ savunuculara, küçük örgütlerde çalışan savunucular ve İzmir, Ankara, İstanbul gibi büyükşehirlerin dışında ve çatışma bölgelerinde olan savunuculara öncelik verilecektir. Toplam 500.000 EUR, en az 50 savunucu arasında dağıtılacaktır. Her kişi en az 5.000 en fazla 10.000 EUR'luk desteğe başvurabilecek. Başvuru, değerlendirme ve takip süreçlerine ilişkin proje koordinasyon ekibince süregelen toplantı ve çalışmalar yürütülmekte olup, OMCT ve FIDH tarafından programa ilişkin yönlendirici ve deneyim aktarıcı bilgi ve belge paylaşımı yapılacaktır. 19 Mayıs 2021 tarihli Proje Yürütme Komitesi toplantısında kararlaştırıldığı üzere, 2021 Haziran ayının ilk yarısında OMCT temsilcisinin organizasyonu ile hibe programlarına ilişkin bir deneyim aktarımı toplantısı düzenlenecektir. Destek programı projenin 7. ayından (Eylül 2021) itibaren devreye sokulmaya başlanacaktır.

3.2 İnsan Haklarını Savunma Hakkını Savunmak

3.2.1 Uluslararası Düzeyde Savunuculuk ve Lobi Çalışmaları

1. Yerel aktörlerin uluslararası alanda hareket etme kapasitesi, bilgi/deneyim paylaşımı ve ağ kurma faaliyetleri yoluyla artırılacaktır. Hak temelli kuruluşlar, uluslararası savunuculuk ve lobi çalışmalarında kullanılmak üzere bilgi üretmek amacıyla bir araya getirilecek ve İnsan Hakları Savunucuları Ağı kurulacaktır. Diğer yandan, Avrupa'da sivil örgütlerle iş birliğini ve sinerjiyi artırmak için Avrupa merkezli örgütleri içeren STK'lerden oluşan bir dayanışma grubu oluşturulacaktır. Brüksel ve Cenevre'den koordine edilecek bu dayanışma grubu, Türkiye'deki STK'ler ile Avrupa'daki

kuruluşlar arasında bir köprü kuracak ve böylece düzenli brifingler, etkinlikler ve bilgi paylaşımını teşvik ederek Türkiye hakkındaki uluslararası farkındalığı güçlendirmeyi hedefleyecektir. Avrupa Dayanışma Grubu ve Türkiye İnsan Hakları Savunucuları Ağından toplam 10 katılımcı ile üç kez toplantı yapılacaktır.

2. Farklı ülkelerde faaliyet yürüten 10 sivil toplum temsilcisi ve İHS ve Türkiye'den 10 STK temsilcisi/İHS ile Türkiye'de uluslararası bir çalıştay düzenlenecektir. Çalıştay, farklı bağlamlarda benzer zorluklarla karşılaşan STK'ler/İHS'leri arasında deneyim paylaşımına imkân vermek ve sivil alanı korumak için ortak stratejiler oluşturmak amacıyla düzenlenecektir. Ayrıca, çalıştayın zeminini oluşturmak üzere FIDH'nin 100. yılı olan 2022 yılında Paris'te düzenlenecek olan 41. FIDH Dünya Kongresi'ne Türkiye'den 5 STK temsilcisi/İHS davete dahil edilecektir.
3. Proje süresince BM, Avrupa Konseyi ve AB'ye yönelik düzenli savunuculuk faaliyetleri yürütülecektir.
  - A. **Avrupa Konseyi'ne yönelik çalışmalar:** Türkiye'den 3 İHS'nin katılımıyla Strasburg'da İnsan Hakları Komiseri, Genel Sekreter, Parlamenterler Meclisi (PACE) üyeleri ve Bakanlar Komitesini hedef alacak üç ziyaret gerçekleştirilecektir.
  - B. **BM'ye yönelik çalışmalar:** BM İnsan Hakları Konseyi ve BM organlarına yönelik OMCT Avrupa temsilcisi tarafından 11 ziyaret gerçekleştirilecektir. Bu ziyaretler Türkiye'de iki kez yapılacak saha çalışmalarından edinilen bilgilerle yapılacaktır. Ayrıca, yine BM kurumlarına yönelik Türkiye'den 3 insan hakları savunucusunun katılımıyla 3 misyon düzenlenecektir.
  - C. **AB'ye yönelik çalışmalar:** OMCT ofisinde çalışacak İHD veya TİHV'den bir temsilci ve OMCT'den bir uzman AB kurumlarına düzenli brifingler verecektir. Ayrıca, Türkiye'den 3 İHS'nin katılımı ve OMCT'den bir uzmanın katılımı ile Avrupa Komisyonu'na (DG NEAR), Avrupa Dış Eylem Servisi'ne (EEAS), Avrupa Parlamentosuna ve önemli üye devletler temsilcilerine beş ziyaret düzenlenecektir.
4. Türkiye'de insan hakları durumuna ilişkin yayınlanan bilgi ve belgelerin bir araya getirileceği İngilizce dijital platform OMCT tarafından kurulacaktır.
5. İnsan hakları alanında yasal düzenlemelerine ilişkin 4 rapor ve brifing hazırlanacaktır.
6. Gazetecilerin uluslararası kurumlara erişimlerini sağlamak için Türkiye'den 5 gazetecinin katılımı ile uluslararası kurumlara yönelik bir savunuculuk misyonu gerçekleştirilecektir.

3.2.2 Toplumda İnsan Hakları Savunuculuğuna ilişkin Algıyı Yeniden İnşa Etme

1. Belirlenecek bir iletişim ajansı iş birliğinde insan hakları için iletişim stratejisi hazırlanacaktır. Başta İHD ve TİHV için hazırlanacak bu iletişim stratejisi tüm insan hakları aktörleri için bir kılavuz olacaktır.
2. İstanbul'da kurulacak yeni proje ofisinde altı etkinlik organize edilecektir. (Söyleşi grupları, paneller ve çalıştaylar vb.) Etkinlikler yaklaşık 50 katılımcı ile yapılacaktır.
3. 2 kez online İnsan Hakları Belgesel Film Günleri organize edilecektir. Beş gün sürecek her bir film günleri etkinliği, 10 film gösterimi ve yönetmenlerin katılımı ile söyleşi oturumlarından oluşacaktır. Yaklaşık 8.000 izleyicinin katılması beklenmektedir.

Proje Ekibi ve Çalışma Grupları

A. Çalışma Grupları ve Komiteleri

1. **Proje Yürütme Komitesi:** TİHV (Metin Bakkalcı, Elçin Türkdöğün, Pınar Ceylan, Tuğçe İnce, Levent Pişkin), İHD (Hüseyin Küçükbalaban, Barış Karacasu), FIDH (Elena Crespi, Patricia Huyghebaert) ve OMCT (Miguel Martín Zumalacárregui) temsilcilerinden oluşmaktadır.
2. **Proje Koordinasyon Ekibi:** Elçin Türkdöğün, Tuğçe İnce, Tülin Korkmaz, Hatice Budaklı Mutlu
3. **Bölgesel Dayanışma Grupları Sekreteryası:** Her bölgesel gruptan iki kişi ve bölgesel grup çalışmalarını koordinatörünün katılımıyla oluşturulacak olup, henüz hazırlık çalışmaları aşamasındadır.
4. **Süpervizyon ve Psikososyal Destek Programları Komitesi:** Ece Bişirir, İlham Yılmaz, Türkcan Baykal, Baran Gürsel, Fahriye cengiz, Bilal Yıldız, İshak Dakak, Mustafa Altıntop
5. **Eğitim Komitesi:** 4 uzman ve proje kapsamında ekibe alınacak eğitim koordinatörünün katılımıyla oluşturulacak olup, henüz hazırlık aşamasındadır.
6. **Kurumsal Mali Destek Bağımsız Değerlendirme Komitesi:** En az 5 uzmanın katılımıyla oluşturulacak olup, henüz hazırlık aşamasındadır.
7. **Forumlar için Danışma Komitesi:** 5 uzmanın katılımıyla oluşturulması öngörülen komite henüz hazırlık aşamasındadır.
8. **Yaz Okulu Danışma Komitesi:** 5 uzmanın katılımıyla oluşturulması öngörülen komite henüz hazırlık aşamasındadır.
9. **Risk Altındaki İHS'lere Mali Destek Değerlendirme Komitesi:** 5 uzmanın katılımıyla oluşturulması öngörülen komite henüz hazırlık aşamasındadır.

B. Yeni Kadrolar

1. **Tam zamanlı Proje Koordinatörü:** Elçin Türkdöğün
2. **Tam zamanlı Proje Asistanı:** Tuğçe İnce
3. **Tam zamanlı İHS'lere ve STK'lere Mali Destek Programları Koordinatörü:** Ayşe Çetintaş
4. **6 Tam zamanlı Bölgesel Dayanışma Grubu Sorumlusu:** Davut Arslan (İstanbul), İsmail Boyraz (Ankara), Nehir Bilece (İzmir), Yasemin Dora Şeker (Adana), Yusuf Erdoğan (Diyarbakır), Jiyan Özkaplan (Van)
5. **2 Yarı Zamanlı Psikolog (Süpervizyon ve Psikososyal Destek Çalışması için):** Ece Bişirir, İlham Yılmaz
6. **Tam zamanlı Eğitim Koordinatörü:** Henüz belirlenmemiştir.
7. **Tam zamanlı Dokümantasyon Çalışanı-İHD:** Sevim Salihoglu
8. **Tam Zamanlı Hukukçu-İHD:** Dilan Ateş
9. **Tam zamanlı Hukukçu ve Uluslararası İlişkiler Çalışanı-TİHV:** Levent Pişkin
10. **Tam zamanlı İletişim Uzmanı:** Cem Gurbetoğlu
11. **Tam zamanlı Uluslararası İlişkiler Çalışanı-İHD:** Fatma Devrim Kılıçer
12. **Tam zamanlı Tedavi Koordinatörü:** Canan Korkmaz
13. **Tam zamanlı Hekim-TİHV Van Referans Merkezi:** Hüseyin Yaviç
14. **Tam zamanlı Sosyal Çalışmacı- TİHV Van Referans Merkezi:** Henüz belirlenmemiştir.
15. **Yarı zamanlı OMCT Proje Koordinatörü (%35-1 yıllık):** Miguel Martín Zumalacárregui
16. **Yarı zamanlı OMCT İnsan Hakları Danışmanı (%80-2. Ve 3. Yıl için):** Henüz belirlenmemiştir.
17. **Yarı zamanlı OMCT Proje Asistanı (%20):** Henüz belirlenmemiştir.
18. **Yarı zamanlı FIDH Asistan (%10):** Henüz belirlenmemiştir.
19. **Yarı zamanlı FIDH Brüksel Ofisi AB temsilcisi (%5):** Henüz belirlenmemiştir.
20. **Yarı zamanlı FIDH Cenevre Ofisi BM Temsilcisi (%5):** Henüz belirlenmemiştir.
21. **Yarı zamanlı FIDH Batı Avrupa Program Direktörü (%30):** Henüz belirlenmemiştir.
22. **Yarı zamanlı İnsan Hakları Savunucuları Masası Direktörü (%20):** Henüz belirlenmemiştir.

23. **Yarı zamanlı Finans Çalışmanı (%10):** Henüz belirlenmemiştir.
24. **Tam zamanlı Muhasebe Sorumlusu-TİHV:** Hatice Budaklı Mutlu
25. **Tam zamanlı Finans Sorumlusu-TİHV (Mali destek programlarının takibinden sorumlu olacak):** Tülin Korkmaz

4.4. TİHV Temsilcilik ve Merkezlerinin Çalışmaları

TİHV Cizre Referans Merkezi

- 07.06.2020 tarihinde TİHV başvuru hekimleri sürekli eğitim çalışmasına katılım sağlandı.
- 21.06.2020 tarihinde TİHV başvuru hekimleri alt ekstremité eğitimine katılım sağlandı.
- 26.06.2020 tarihinde İşkence Görenlerle dayanışma günü için İHD Şırnak Şubesi ile ortak basın açıklaması yapılmıştır.
- 26.07.2020 tarihinde Şırnak Tabip Odası 7. kongresine katılım sağlanmıştır.
- 27.08.2020 TİHV İnsan hakları Savunucularının korunması ve desteklenmesi çalışmasına (online) katılım sağlanmıştır.
- 30.09.2020 tarihinde Cizre’de 3 avukat ofislerinde ziyaret edildiler.
- 06.10.2020 tarihinde ÖHD Şırnak temsilciliği ziyaret edilmiştir.
- 16.11.2020 tarihinde Merkezimizin Başvuru hekimi Serdar Küni’nin Şırnak’ta görülen duruşmasına katılım sağlandı.
- 16.11.2020- 25.12.2020 tarihlerinde İHD Akademi 2020 Güz Dönemi (Online) eğitim çalışmalarına katılım sağlandı.
- 11.12.2020 tarihinde İnsan Hakları Gününe dair TİHV Şırnak İHD Şubesi Şırnak Tabip Odası ile ortak açıklama yapıldı.
- 30.12.2020 tarihinde Cizre’de yaşamını yitiren sağlık çalışanları için yapılan anma etkinliğine katılım sağlandı.
- 14.12.2020 tarihinde Cizre HDP İlçe yönetimi ziyaret edildi.
- 30.03.2021 Şırnak ÖHD Temsilciliği ziyaret edildi.
- 07.04.2021 tarihinde Kıdem tazminatı komisyon çalışmasına katılım (online) sağlandı.
- 25.04.2021 tarihinde TİHV merkezler toplantısına (online) katılım sağlandı.

- 14.05.2021 tarihinde 2 aile ziyareti gerçekleştirilmiştir.
- 20-21-22-23 Mayıs tarihlerinde Salgın sonrası dönemde insan hakları gündemi sempozyumuna (online) katılım sağlandı.
- TİHV Özlük Hakları Toplantıları
03.06.2020 - 01.07.2020 - 22.07.2020 - 05.08.2020 - 19.08.2020 - 09.09.2020 16.09.2020 09.10.2020 - 21.10.2020 - 04.11.2020 - 18.11.2020 - 25.11.2020 - 09.12.2020 - 16.12.2020 26.01.2021 - 01.02.2021 - 22.02.2021 - 24.02.2021 - 25.03.2021 - 03.04.2021 - 12.04 2021 15.04.2021 - 05.05.2021 - 06.05.2021 tarihlerinde (online) toplantılara katılım sağlanmıştır.
- Tedavi Ekibi Toplantıları
Eylül 2020 tarihinden itibaren Canan Hoca (haftada 1 kez ve Diyarbakır tedavi ekibiyle (ayda 2 kez) düzenli Cizre çalışmalarının geliştirilmesine dair (online) olgu ve işleyişe dair toplantılar gerçekleştirildi.
- Muhasebe Toplantısı
Ocak 2021 tarihinden itibaren aylık 1 kez online yapılan Merkez muhasebe toplantılarına katılım sağlandı.
- Bu süreçle TİHV gönüllüleriyle iletişim hâlinde olunmuştur.

TİHV Diyarbakır Temsilciliği

- 1 Haziran 2020 tarihinde Diyarbakır Barosu ile işkenceyle mücadele komisyonuyla ortak görüşmeye Murat Aba ve Gulan Çağın Kaleli katıldı.
- 04 Haziran 2020 tarihinde İHD Diyarbakır şubesi ve Diyarbakır Barosu ile birlikte, Diyarbakır’da yaşanan olayda M.E.C, M.Y ve Ş.Y’ nin gözaltında işkenceye maruz kaldığı iddiaları üzerine ortak bir basın açıklaması yapıldı.
- 6 Haziran 2020 tarihinde Dicle Toplumsal Araştırmalar Merkezi’nin (DİTAM) hazırladığı ‘Diyarbakır Sivil Toplum Örgütleri Mithat Sancar’a soruyor’ başlıklı online söyleşiye Barış Yavuz katıldı.
- 6 Haziran 2020 tarihinde Seçme ve Seçilme hakkına müdahale edilmesi üzerine Diyarbakır’da yaklaşık 38 STÖ’nün imzasıyla basın duyurusu yapıldı.
- 26 Haziran 2020 tarihinde İşkence Görenlerle Dayanışma Günü dolayısıyla İHD Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Barosu, Diyarbakır Tabip Odası ve Hak İnisyatifi ile birlikte ortak bir basın açıklaması yapıldı.
- 26 Haziran 2020 tarihinde İHD ve TİHV’in hazırladığı ‘26 Haziran 2020 Tarihi itibarıyla Türkiye’de Değişik Boyutlarıyla İşkence Gerçeği’ adlı açıklama paylaşıldı.

- 27 Haziran 2020 tarihinde ‘Hukuk Dışı Uygulamalara Son Verilsin Haksız Gözaltılar Durdurulsun’ adlı basın açıklamasında Diyarbakır, İstanbul, İzmir, Adana, Batman ve Urfa’da yapılan baskın gözaltı ve tutuklamalara yönelik Tabip Odası, Diyarbakır Barosu ve İHD Diyarbakır Şubesi ile ortak basın açıklaması yapıldı.
- 18 Temmuz 2020 TTB Olağan Kongresine katılım sağlandı.
- 19 Ağustos 2020 tarihinde TİHV Akademinin yapmış olduğu Program Geliştirme online toplantısına Murat Aba katıldı.
- 28 Ağustos 2020 tarihinde ‘Yaşlı ve Ağır Hasta Mahpus Mehmet Emin Özkan’ın tedavisi Dışarıda Gerçekleşmelidir’ başlıklı açıklamaya yaklaşık 13 STÖ ile birlikte imzacı olduk.
- 1 Eylül Dünya Barış Günü dolayısıyla İHD Diyarbakır Şubesi, Hak İnisiyatifi Diyarbakır, Diyarbakır Barosu ve Diyarbakır Tabip Odası ile birlikte ortak bir basın açıklaması yapıldı.
- 15 Eylül 2020 tarihinde Deva Partisi il ve ilçe yöneticileri vakfımıza ziyarette bulundu.
- 5 Eylül 2020 tarihinde Sakarya’da Kürt Mevsimlik Tarım İşçilerine Yönelik Irkçı ve Ayrımcı Saldırıları hakkında 12 STÖ ile ortak basın açıklaması yapıldı.
- 22 Eylül 2020 tarihinde İHD Diyarbakır Şubesi ile birlikte Diyarbakır Tabip Odası’nın yeni yönetimi ziyaret edildi.
- 28 Kasım 2020 tarihinde Tahir Elçi’yi anma etkinliğine ve basın açıklamasına katılım sağlandı.
- 5 Aralık 2020 tarihinde ‘Dr. Şeyhmus Gökalg serbest bırakılsın’ adlı basın açıklamasına İHD Diyarbakır Şubesi, Hak İnisiyatifi, Diyarbakır Barosu, Diyarbakır Tabip Odası ile birlikte katıldık.
- 10 Aralık 2020 tarihinde Diyarbakır Barosu, İHD Diyarbakır Şubesi, Hak İnisiyatifi Diyarbakır Temsilciliği, Diyarbakır Tabip Odası ile birlikte 10 Aralık İnsan Hakları Haftası basın açıklaması İnsan Hakları anıtı önünde yapıldı.
- 22 Aralık 2020 tarihinde sığınmacı olan Suriyeli vatandaşa yapılan cinsel taciz ve istismar üzerine İHD Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tabip Odası, Diyarbakır Barosu ve Hak İnisiyatifi Diyarbakır Temsilciliği ile ortak hazırlanan ‘Hukukun Üzerinde Kimsenin Gölgesi Kabul Edilemez’ başlıklı basın açıklaması kamuoyu ile paylaşıldı.
- 24 Aralık 2020 tarihinde Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi Anayasaya ve Örgütlenme Özgürlüğüne Aykırıdır’ adlı basın açıklaması Rosa Kadın Derneği, İHD Diyarbakır Şubesi, Hak İnisiyatifi Derneği Diyarbakır Temsilciliği, Diyarbakır Barosu ve Diyarbakır Tabip Odası ile birlikte yapıldı.
- 12 Ocak 2021’de İnsan Hakları Diyarbakır Şubesi ile ‘İnsan Hakları Aktörlerinin Salgın Sonrası Dönemde Taban Merkezli Bir Yaklaşımla Korunması ve Desteklenmesi Projesi’ üzerine kısa bir karşılıklı bilgi aktarımı ve görüşme yapıldı.
- 18 Ocak 2021’de İnsan Hakları Diyarbakır Şubesi Temsilciliğimizi ziyaret edip yeni genel kurul hazırlık süreçlerini aktardı.
- 21 Ocak 2021 HDP’nin başlatmış olduğu ‘İş, Aş Buluşmaları’ kapsamında yapılan STÖ görüşmelerine Diyarbakır Tabip Odası, SES Diyarbakır Şubesi ile birlikte temsilcilik olarak katıldık. Görüşme Tabip Odası toplantı salonunda yüz yüze gerçekleştirildi.
- 27 Ocak 2021’de Artı TV’ye temsilcimiz Murat Aba’nın katılımıyla ‘İşkence ve Zorla Kaçırılma’ başlığı konuşuldu.
- 28 Ocak 2021’de Diyarbakır Tabip Odası’nın her yıl düzenlediği ‘Barış, Dostluk ve Demokrasi Ödülü’ için yapılan ikinci toplantı Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odasında yüz yüze gerçekleştirildi.
- 3 Şubat 2021’de 78’liler Derneği Diyarbakır Şubesi Temsilciliğimize kurumsal ziyaretlerini gerçekleştirdi.
- 4 Şubat 2021’de Türkiye hapishanelerindeki tecrit ve hukuksuzluğa ilişkin yapılan ortak basın açıklaması İHD Diyarbakır Şubesi toplantı salonunda yapıldı. Açıklamaya Temsilciliğimiz ile birlikte İHD Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tabip Odası, Diyarbakır Hak inisiyatifi ve Diyarbakır Barosu katıldı.
- 8 Şubat 2021’de açlık grevindeki mahpusların sağlık ve yaşam hakkının korunması için yapılan ortak basın açıklamasına temsilcilik olarak katıldık. Diyarbakır Barosu toplantı salonunda yapılan açıklamaya Diyarbakır Tabip Odası, İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Barosu, Diyarbakır TUAY-DER, SES Diyarbakır Şubesi katıldı.
- 9 Şubat 2021’de Tahir Elçi Konferans salonunda yapılan ‘Şeyhmus Gökalg Davası ve Meslek Örgütlerine Baskı’ başlıklı panele katıldık.
- 25 Şubat 2021’de ülkede ve bölgede giderek artan hak ihlalleri üzerine gerçekleştirilen Diyarbakır’dan ve bölge illerinden 340 STÖ’nün imzacı olduğu açıklamaya katıldık.
- 11 Mart 2021’de Tahir Elçi Vakfı Temsilciliğimize kurumsal ziyaret gerçekleştirdi.
- 13 Mart 2021’de Tabip Odasının her yıl gerçekleştirdiği ‘Barış Dostluk ve Demokrasi Ödül Törenine’ katıldı.

dık.Tahir Elçi Konferans Salonu'nda gerçekleştirilen törenin sonunda ödül İnsan Hakları Savunucusu Av. Eren Keskin'e verildi.

- 19 Mayıs 2021'de İnsan Hakları Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Öztürk Türkdoğan'ın gözaltına alınması üzerine yapılan ortak basın açıklamasına İnsan Hakları Derneği Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tabip Odası ve Temsilcilik olarak açıklama yapıldı.
- 23 Mart 2021'de İHD Diyarbakır Şubesi temsilciliğimizi ziyaret etti.
- 27 Mart 2021'de Özgürlük İçin Hukukçular Derneği'nin gerçekleştirdiği 2.Olağan Genel Kuruluna katıldık.
- 31 Mart 2021'de Cezaevlerinin kötü koşullarına ilişkin İHD Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Barosu, Tabip Odası ve ÖHD Diyarbakır Şubesi ile birlikte Cezaevi Başsavcısıyla görüşme gerçekleştirildi.
- 1 Nisan 2021'de HDP Genel Merkezi tarafından temsilciliğimize kurumsal ziyaret gerçekleştirdiler.
- 8 Nisan 2021'de Urfa'ya Şenyaşar Ailesiyle dayanışma ve yaşanan işkence ve hak ihlallerini yerinde gözlemlemek için oluşturduğumuz gezici ekip ile aileyi ziyarette bulunduk.
- 8 Nisan 2021'de İnsan Hakları Derneği Şanlıurfa Şubesi, Şanlıurfa Tabip Odası ve Şanlıurfa Barosu ziyaret edildi. Şenyaşar Ailesi'nin yaşadığı süreci konuşmak ve dayanışma içinde olmak için ziyarette bulunduk.
- 16 Nisan 2021'de Diyarbakır'ın Sur ilçesinde yer alan Zarova Köyü'ndeki işkence iddialarını yerinde tespit etmek için İHD Diyarbakır Şubesi, ÖHD Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır Barosu ile birlikte raporlama ziyareti gerçekleştirdik.
- 19 Nisan 2021'de Diyarbakır Barosunun yeni yönetimi temsilciliğimiz tarafından ziyaret edildi.
- 20 Nisan 2021'de İHD Diyarbakır Şubesi, Diyarbakır Tabip Odası ve temsilciliğimiz ortaklığında oluşturulan heyet Diyarbakır'ın Lice ilçesinde yaşanan işkence iddialarına yönelik ziyaret gerçekleştirdi.
- 22 Nisan 2021'de Temsilciliğimize Göç ve İnsani Yardım Vakfı (GİYAV) ziyarete bulundu.
- 11 Mayıs 2021 İstanbul Sözleşmesinin 10.yıldönümü dolayısıyla Şiddetle Mücadele Ağının ortaklığında hazırlanmış basın açıklamasına imzacı olduk.
- 26 Mayıs 2021'de Mezopotamya Göç İzleme Merkezi Derneği Tarafından temsilciliğimize kurumsal ziyaret gerçekleşti.

TİHV İstanbul Temsilciliği

- İstanbul Temsilciliği; Haziran 2020-Mayıs 2021 tarihleri arasında, İHD, Tabip Odası, İnsan Hakları Örgüt-

leri, Hak ve Hukuk örgütleri başta olmak üzere diğer örgütlerle yakın ilişkilerini sürdürdü. Vakfın tanıtımı, etki alanının genişletilmesi ve değişik hak ihlallerine uğrayan kesimlere ulaşılması ve dayanışma amacıyla değişik zamanlarda kurum toplantıları düzenledi, tüm çağrı ve toplantı davetlerine katılım sağladı.

- Pandemi nedeniyle kısıtlamaların devam ettiği bir dönem olması nedeniyle birçok toplantı ve iletişim bu dönemde çevrimiçi olarak aralıksız sürdürüldü.
- İnsan Hakları Dayanışma Ağı, Açlık Grevi İzleme Koordinasyonu, Savunmaya Özgürlük koordinasyonu, Hapiste Sağlık Çalışma Gurubu gibi faaliyetleri devam eden veya yeni başlatılan çalışmalar çevrimiçi ve zaman zaman yüz yüze sürdürüldü.
- Temsilcilik çalışanları ile haftada bir gün işleyişe dair yürütme toplantıları yapıldı. Ayrıca ayda bir genel değerlendirme amaçlı yürütme toplantıları, yine ayda bir kez vaka değerlendirme toplantısı ve ayda bir kez dosya tarama toplantıları yapıldı. Temsilcilik toplantılarının tamamı çevrimiçi devam ettirildi.
- Her ay 'ruhsal ekip değerlendirme/süpervizyon toplantısı' çevrimiçi yapıldı.
- 29 Ocak-7 Mayıs 2021 tarihleri arasında 15 oturumdan oluşan, 61 katılımcıyla tamamen çevrimiçi devam ettirilen "TİHV Bilgi ve Deneyim Paylaşımı Programı" sürdürüldü.
- İHD, Barış Meclisi, ÇHD, Gezi Dayanışması, Hakikat ve Hafıza merkezi, CİSTT, gibi kurumların ve oluşumların cezaevleri, işkence, kayıplar, toplu mezarlar, askerde hak ihlalleri, LGBTİ bireylerin maruz kaldığı ihlaller, mülteciler, hasta mahpuslar, pandemi süreci ve ihlaller ile ilgili konularında ortak basın açıklamalarına ve çalışmalarına katılım sağlandı.
- Hrant Dink anması, Cumartesi Anneleri etkinliğinin 700. haftasında polis saldırısı nedeniyle yaşanan süreçte Cumartesi annelerinin yanında olmaya devam edildi. Bu nedenle başlayan duruşma öncesi açıklama-ya katılım sağlandı ve duruşma izlendi.
- Vakıf çalışmaları, işkencenin değişen yüzü ve yaygın uygulamalar, Pandemi sürecinde hapisanelerde yaşanan insan hakları ihlalleri, Pandemi nedeniyle kısıtlamalar, sokağa çıkma yasakları, tutuklamalar, özgürlüğünden mahrum bırakılmış kişiler ile ilgili tecrit uygulamaları ile ilgili çok sayıda gazete röportajları verildi, radyo ve televizyon programlarına katılındı.
- Lisans, yüksek lisans öğrencileri ile staj ve gönüllü çalışma başvurularına yönelik görüşmeler yapıldı.
- Vakfımızın başkanı Şebnem Korur Fincancı, Ahmet Nesin, Erol Önderoğlu'nun Özgür Gündem gazetesi ile dayanışmak amacıyla yaptıkları Sembolik Sorum-

lu Yazı işleri Müdürlüğü sonrası açılan davalar başta olmak üzere değişik Adliyelerde Barış İçin Akademisyenleri, Gazeteciler, İnsan Hakları Savunucularının davalarının takibi yürütüldü.

Temsilciliğimizin tüm diğer etkinlikleri aşağıda özetlenmiştir;

- 1 Haziran 2020- Avukat Ebru Timtik ve Aytaç Ünsal tutuklu buldukları hapisanelerde bir süredir devam ettikleri, Süresiz Açlık Grevi eylemini Ölüm Orucuna çevirdiler. Yaşam hakkı kutsallığı temelinde bu süreç izlendi. Ölümler olmadan sürecin sonlanması için Savunmaya Özgürlük Platformu içerisinde yer alındı. Bu nedenle hazırlanan Toplu tahliye dilekçesi Yargıtay'a gönderildi
- 5 Haziran 2020-Ölüm Orucuna devam eden Av. Ebru Timtik ve Av. Aytaç Ünsal ile ilgili hazırlanan imza kampanyasına dair bir basın açıklaması yapıldı. Ümit Efe katıldı.
- 6 Haziran 2020- 18 Baro Başkanı ile 20 şehirde "Av. Ebru ve Aytaç Yaşasın " başlıklı basın açıklamaları Adliye önlerinde yapıldı. İstanbul'da Çağlayan Adliyesi önünde yapılan açıklamaya Ümit Efe katıldı.
- 30 Mayıs 2020 İnsan Hakları Savunucuları Ağı, Hrant Dink Vakfı ve Raket Dink'e ve avukatlarına dönük baskılar ile ilgili "Hrant Dink Vakfı Yalnız Değildir" başlıklı bir basın açıklaması yayınlandı.
- 10 Haziran 2020 –HDP Yönetimi Vakfı Ziyaret etti. Ümit Efe görüştü.
- 26 Haziran 2020-İnsan Hakları Savunucular Dayanışma Ağı "Barolar Haklarımızın En kuvvetli Güvenceleri Arasındadır" başlıklı bir basın açıklaması yayınladı.
- 26 Haziran 2020 –İşkence Görenlerle dayanışma günü nedeniyle İnsan Hakları Derneği önünde İnsan Hakları Derneği ile bir basın açıklaması yapıldı. Türkiye İnsan Hakları Vakfınının 30. Yılı nedeniyle İHD nin kapısı önünde hazırlanan önlükleri giyerek ve "30 yıldır Ateşin Düştüğü Yerdeyiz ", "Görüyoruz, Susmuyoruz, Mücadele ediyoruz" yazılı dövizlerle 30 yılımızı duyurduk ve broşür dağıttık. Şebnem Korur Fincancı, Ümit Biçer, Ümit Efe, Bilal Yıldız katıldı.
- 29 Haziran 2020- İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı, BM ye gönderilmek üzere , Rosa Kadın Derneği üzerindeki baskılar ile ilgili bir mektup yayınladı.
- 8-30 Temmuz ve 27 Ağustos tarihleri boyunca Çağlayan Adliyesi Önü ve Bakırköy Sadi Konuk hastanesi önünde ölüm orucuna devam eden Av. Ebru Timtik ve Av Aytaç Ünsal için basın açıklamaları yapıldı. Ümit Efe katıldı.
- 17 Temmuz 2020 -İnsan Hakları Derneğinin Kuruluş etkinliği Sultanahmet Meydanında yapıldı. Şebnem

Korur Fincancı, Ümit Efe ve Ümit Biçer, Şükriye Bider katıldı.

- 27 Temmuz 2020 –İnsan Hakları Derneği Tarafından düzenlenen Ayşenur Zarakolu Düşünceye Özgürlük ödül töreni jürisinde yer alındı. 18. si düzenlenen törende Adnan Selçuk Mızraklı ve Gönül Öztürkoglu'na ödülleri verildi. Jüri üyesi olarak Ümit Efe, Törende Ümit Efe ve Ümit Biçer yer aldılar.
- 28 Ağustos 2020 -Av. Ebru Timtik'in ölüm orucu nedeniyle yaşamını yitirmesi nedeniyle düzenlenen cenaze törenini Ümit Efe izledi.
- 13 Ağustos 2020 -İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı Bileşenlerinde LGBT Haklarına Yönelik artan tehditler ile ilişkin bir mektup BM ye gönderildi.
- 1 Eylül 2020 –İHD kurucusu Didar Şensoy mezarı başında anıldı. Ümit Efe katıldı.
- 12 Eylül 2020 -12 Eylül Darbesinin 40. yılında Harbiye'de TRT Radyosu binası önünde İHD tarafından düzenlenen basın açıklamasına katılım sağlandı. Ümit Efe katıldı.
- 14 Ekim 2020 –İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı "Yeni Kavala İddianamesi Hukukun Reddidir" başlıklı bir basın açıklaması paylaştı.
- 3 Kasım 2020 –İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi ile ortak olarak 28-29 Ekim tarihlerinde birçok ilde başlatılan ve içlerinde insan hakları savunucuları, avukatlar, STÖ temsilcilerinde bulunduğu göz altılara ilişkin İHD toplantı salonunda bir basın toplantısı düzenlendi. Gözaltında tutulanların yaşam haklarının salgın süreçlerinde korunması gerektiğine vurgu yapılarak gözaltıların derhal serbest bırakılması talep edildi.
- 10 -17 Aralık 2020 –İnsan Hakları Haftası nedeniyle İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi ile Sultan Ahmet Meydanında bir basın açıklaması yapıldı. Bu açıklamada "Küresel Salgın, OHAL Koşullarında İnsan Hakları Nefes Aldırır" başlığı kullanıldı. TİHV'in 30. yıl önlükleri giyildi. 30. yılımız ile ilgili dövizler taşındı. Süheyla Ağkoç, Ümit Efe, Bilal Yıldız, Ümit Biçer katıldı.
- 13-19 Aralık 2020- İstanbul'da merkezi ve değişik semtlerde, 30 adet billboarda "İnsan Hakları ile İnsandır ", "Herkes Farklı Herkes eşit" sloganlarının yer aldığı görseller asıldı. Bu Billboardlar da TİHV'in 30. yılında yer aldı.
- 14-20 Aralık 2020 – 150 adet afiş otobüs ve yeraltı treni, metrobüs girişlerine asıldı. TİHV'in 30. yılı da yer aldı.
- 17 Aralık 2020 –İnsan Hakları Evrensel Beyanname-sinin 72. yılı nedeniyle düzenlenen insan hakları haf-

- tası kapanış etkinliği, İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesinin önünde ortak olarak yapıldı.
- 17 Aralık 2020- İnsan Hakları Savunucular Dayanışma Ağı Kuruluşunun 1. Yıldönümünde bir açıklama ve rapor yayınladı.
  - 22 Aralık 2020 –“Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının, Finansmanının Önlenmesine İlişkin Kanun Teklifi Anayasa ve Örgütlenme Özgürlüğüne Aykırıdır” başlıklı bir basın açıklaması yapılarak sivil toplumu hedef alan kanun tasarısının geri çekilmesi istendi. İnsan Hakları Derneği önünde gerçekleşen bu açıklamaya İHD, Hafıza Merkezi, Eşit Haklar ve birçok insan hakları ve hukuk örgütü katıldı.
  - 29 Aralık 2020 –Hapiste Sağlık Çalışma Gurubu tarafından Hapishanelerde Bütün Mahpusların Sağlıklarının korunması ve ücretsiz temizlik kitlerinin dağıtılması ile ilgili bir kampanya başlatıldı. Basın duyuruları ve sosyal medya görselleri kullanıldı.
  - 14 Ocak 2021 CHP Heyeti Vakfı Ziyaret etti. Ümit Efe görüştü.
  - 15 Ocak 2021 - Hapiste Sağlık Çalışma Grubu tarafından Hapishanelerde Bütün Mahpusların Sağlıklarının korunması ve ücretsiz temizlik kitlerinin dağıtılması ile ilgili kampanyaya devam edildi. Basın duyuruları ve sosyal medya görselleri kullanıldı.
  - 25 Şubat 2021-İnsan Hakları Savunucular Dayanışma Ağı “Buradayız, burada olacağız, hiçbir yere gitmiyoruz” başlıklı bir basın açıklaması yayınlamak İnsan Hakları Savunucuları ve STK'lara yönelik baskıları kınadı.
  - 19 Mart 2021-İnsan Hakları Savunucuları Dayanışma Ağı İnsan Hakları Derneği Eş Genel Başkanı Öztürk Türkdoğanın evinden gözaltına alınması ile ilgili “Öztürk Türkdoğan'ı Savunuyoruz“ başlıklı bir basın açıklaması yayınladı.
  - 24 Mart 2021 –İnsan Hakları Dayanışma Ağı “Cumartesi Anneleri /İnsanlarına dönük yargı tacizine son verilmelidir” başlıklı bir basın açıklaması yayınladı.
  - 2 Şubat 2021 –İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi ile ortak “Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Görevlileri ve öğrencilerinin haklı itirazları asılsız suçlamalar tutuklama ve göz altılarla örtülemez” başlıklı bir basın açıklaması yapıldı.
  - 3 Şubat 2021 - Vakfımızın eski başkanı ve hâlen Yönetim Kurulu üyesi Şebnem Korur Fincancı ve Ahmet Nesin, Erol Önderoğlu, Özgür Gündem gazetesi ile dayanışma kampanyasına katıldıkları için açılan davada beraat etmişlerdi. Bu dava bozularak yeniden yargılanmaları başlatıldı. İlk duruşma öncesi bir basın açıklaması yapıldı ve dava izlendi. Süheyla Ağkoç, Ümit Biçer ve Ümit Efe katıldılar.
  - 16 Şubat 2021 –Vakfımızın eski başkanı ve hâlen Yönetim Kurulu üyesi Şebnem Korur Fincancı ile ilgili, Cumhurbaşkanına hakaret iddiası ile Sosyal medya paylaşımları nedeniyle hakkında açılmış olan bir dava sonuçlanma aşamasına geldi. Dava ile ilgili Adliye önünde bir basın açıklaması yapıldı ve İstanbul Anadolu Adliyesi 42. Asliye Ceza Mahkemesi'nde dava izlendi. Ümit Biçer, Ümit Efe, Bilal Yıldız katıldılar.
  - 19 Şubat 2021-Tüm hapishanelerde başlayan ve Abdullah Öcalan üzerindeki tecrit uygulamasının kaldırılması talebi ile başlayan 5'er günlük dönüşümlü Açlık Grevlerini izlemek amacıyla kurulan Koordinasyon bir basın toplantısı yaptı. Marmara Tutuklu ve Hükümlü aileleri ile Yardımlaşma Derneği, ÖHD, İHD, ÇHD, SES, İHD, TİHV'den oluşan Koordinasyon süreci takip edeceğini kamuoyu ile paylaştı. Bu toplantıya Ümit Biçer ve Ümit Efe katıldı.
  - 15 Mart 2021 –İHD İstanbul Şube Başkanı Gülseren Yoleri ile Ümit Efe Artı TV Ezo Özerin programında Hapishanelerde İzolasyonu ve hapishane koşullarındaki insan hakları ihlallerini konuştu. Ümit Biçer ve Türkcan Baykal da aynı konu ile ilgili olarak aynı programa çıktı.
  - 19 Mart 2021 Milletvekili ve İnsan Hakları Savunucusu, Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun gözaltına alınmasına dair İHD İstanbul Şubesi Toplantı Salonunda bir basın açıklaması yapıldı. Ümit Biçer ve Ümit Efe katıldı.
  - 19 Mart 2021 –İHD Eş Genel Başkanı Öztürk Türkdoğan'ın evinden gözaltına alınması ile ilgili İHD önünde bir basın açıklaması yapıldı. Ümit Efe ve Ümit Biçer katıldı.
  - 19 Mart 2021 –Metin Lokumcu davası ile ilgili İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi ile birlikte bir basın toplantısı düzenlendi ve davaya katılım çağrısı yapıldı.
  - 25 Mart 2021 –Cumartesi annelerinin yargılanması ile ilgili Çağlayan Adliyesinde bir basın açıklaması yapıldı ve duruşma takip edildi.
  - 4-10 Mayıs 2021 –Marmara Bölgesinde yer alan Edirne F tipi, Tekirdağ 1 Nolu F tipi, Tekirdağ 2 Nolu F Tipi, Silivri 5 Nolu F tipi, Silivri 1 Nolu Kapalı, Bakırköy Kadın, Kandıra 1 Nolu ve 2 Nolu F tipi, Düzce T Tipi, Bolu F tipi hapishanelerinde 5 'er günlük süresiz Açlık Grevi ile ilgili Açlık Grevi İzleme heyetlerinde bulunan avukatlar ziyaretler düzenlendi. Bu ziyarete temsilciliğimiz adına Avukat Levent Pişkin katıldı.
  - 11 Mayıs 2021-Hapishanelerde devam eden 5'er günlük süresiz dönüşümlü açlık grevleri ile ilgili gözlem raporu Özgürlükçü Hukukçular Derneğinde basın ile paylaşıldı. Temsilciliğimiz adına Av. Levent Pişkin katıldı.

- 18 Mayıs 2021 –Hapiste Sağlık Çalışma Grubu “Adalet Bakanını Hapishanelerdeki COVID-19 Salgınının Boyutları hakkında Açıklama yapmaya çağırıyoruz” başlıklı basın açıklaması yayınladı.
- 25 Mayıs 2021-23 Mayıs 1980 tarihinde Mecidiyeköy’deki evinde katledilen dönemin TTB Merkez Konsey Üyesi Dr Sevinç Özgüner anısına her yıl düzenlenen, İnsan Hakları Barış ve Demokrasi Ödül Töreni ölümünün 41.yılında bir kez daha düzenlendi. 2021 yılı Ödülü, Dr Ömer Faruk Gergerlioğlu’na verildi. Jüride vakfımız adına Ümit Biçer ve Ümit Efe yer aldı.
- 28 Mayıs 2021 –Hapiste Sağlık Çalışma Gurubu, 83 yaşındaki hasta mahpus Mehmet Emin Özkan ile ilgili “Yaşlı ve ağır hasta mahpus Mehmet Emin Özkan’ın infazına ara verilmeli, Tedavisi dışında gerçekleştirilmelidir” başlıklı bir basın açıklaması gerçekleştirildi.

TİHV İzmir Temsilciliği

- 15 Haziran 2020 tarihinde adil yargılanma talebiyle açlık grevi yapan tutuklu avukatlar Ebru Timtik ve Aytaç Ünsal’ın sağlık durumlarına dikkat çekmek amacıyla Savunmaya Özgürlük Koordinasyonu’nun çağrısı sonucu “Adalet Sağlansın Ebru ve Aytaç Yaşasın” başlığı ile İzmir Adliyesi önünde yapılan basın açıklamasına, TİHV adına Türkcan Baykal, Habibe Güneş, Aytül Uçar, Aslı Davas, Serdar Tekin ve Coşkun Üsterci katılım sağladılar.
- 24 Haziran 2020 tarihinde Can TV de “Gülseren Yoleri ile İnsan Hakları Programı” na konuk olan Coşkun Üsterci, “BM 26 Haziran İşkence ile Mücadele ve İşkence Görenlerle Dayanışma Günü” kapsamında Türkiye’de işkence olgusunu ve TİHV’in çalışmalarını anlattı.
- 26 Haziran 2020 tarihinde İzmir Barosu, İzmir Tabip Odası, İnsan Hakları Derneği (İHD) İzmir Şubesi, Çağdaş Hukukçular Derneği (ÇHD) İzmir Şubesi, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD) İzmir Şubesi, İnsan Hakları Gündemi Derneği (İHGD), Hak İnisiyatifi Derneği, İmece Dostluk ve Dayanışma Derneği ve Halklar Arası Dayanışma Köprüsü Derneği ile birlikte “BM 26 Haziran İşkence ile Mücadele ve İşkence Görenlerle Dayanışma Günü” dolayısıyla ortak basın açıklaması yapıldı. Kıbrısşehitleri Caddesi Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde pandemi koşullarına dikkat edilerek gerçekleştirilen basın açıklamasına tüm vakıf çalışanları ile birlikte bazı gönüllüler ve başvurular katılım sağladı.
- 29 Haziran 2020 tarihinde İzmir Barosu tarafından hükümetin çıkarmak istediği çoklu baro yasasını protesto amacıyla yapılmak istenen yürüyüşe kolluk güçleri tarafından izin verilmemesi üzerine yapılan oturma eylemine destek ve dayanışma amacıyla TİHV adına Coşkun Üsterci, Habibe Güneş, Aslı Davas ve Aytül Uçar katıldılar.
- TİHV İstanbul Temsilciliği tarafından organize edilen ve pandemi nedeniyle çevrimiçi olarak sürdürülen “TİHV Bilgi ve Deneyim Paylaşım Programı” kapsamında Mayıs ve Haziran aylarında gerçekleştirilen farklı oturumlarda Nilgün Toker “İnsan Hakları İhlallerinin Nedenleri: Güç, Şiddet ve Ayrımcılık”, Nermin Biter “Bir Hak Talebi Olarak İklim Adaleti” ve Coşkun Üsterci de “İnsan Hakları Savunucusu Olmak” başlıklı sunumları gerçekleştirdiler.
- 1 Temmuz 2020 tarihinde İzmir Şakran Kapalı Cezaevinde tutuklu bulunan ve 134 gündür açlık grevinde olan Özgür Karakaya ile Didem Akman’a zorla müdahale girişiminde bulunulmasını protesto etmek ve yetkilileri tıbbi etik ilkelere uymaya davet yanı sıra Diyarbakır’da Sevil Rojbin Çetin isimli kadına ev baskını sırasında polis köpekleriyle işkence yapılmasını protesto etmek amacıyla ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İHD İzmir Şubesi ve TİHV İzmir Temsilciliği tarafından ortak basın açıklaması yapıldı. Basın açıklamasına TİHV adına Coşkun Üsterci ve Habibe Güneş katılım sağladılar.
- 8 Temmuz 2020 tarihinde baroların yapısında değişiklik yapmayı ve çoklu baro sisteminin önünü açmayı amaçlayan düzenlemeye karşı İzmir Barosu’nun çağrısıyla Gündoğdu Meydanı’nda gerçekleştirilen oturma eylemine destek ve dayanışma amacıyla TİHV’i temsilen Coşkun Üsterci katılım sağladı.
- 20 Temmuz 2020 tarihinde Suruç katliamının yıldönümünde yapılan basın açıklaması ve anma etkinliğine Coşkun Üsterci, Aytül Uçar ve Habibe Güneş destek ve dayanışma amacıyla katılım sağladılar.
- 5 Ağustos 2020 tarihinde hükümetin İstanbul Sözleşmesi’nden çekilme girişimini protesto için kadın grupları tarafından organize edilen basın açıklamasına Habibe Güneş ve Aytül Uçar katılım sağladı. Polisin açıklama yapanlara müdahalesi sonucu çok sayıda kişi gözaltına alındı.
- 7 Ağustos 2020 tarihinde adil yargılanma talebiyle açlık grevi yapmakta olan avukatlar Ebru Timtik ve Aytaç Ünsal’ın sağlık durumlarına dikkat çekmek üzere ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İHD İzmir Şubesi ve TİHV İzmir Temsilciliği tarafından ortak basın açıklaması yapıldı. Kıbrısşehitleri Caddesi Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde gerçekleştirilen basın açıklamasına TİHV adına Coşkun Üsterci, Habibe Güneş ve Aytül Uçar katılım sağladılar.
- 17 Ağustos 2020 tarihinde adil yargılanma talebiyle açlık grevi yapan ve sağlık durumları kritik bir sürece giren avukatlar Ebru Timtik ve Aytaç Ünsal için İzmir

Barosu, ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İHD İzmir Şubesi ve TİHV İzmir Temsilciliği tarafından ortak basın açıklaması yapıldı. Açıklamaya TİHV adına Coşkun Üsterci, Habibe Güneş ve Aytül Uçar katılım sağladılar.

- 26 Ağustos 2020 tarihinde Hak İnisyatifi tarafından gerçekleştirilen “Pandemi Döneminde Sağlığa Erişim Hakkı” başlıklı çevrimiçi olarak yapılan ve canlı yayınlanan söyleşide Feride Aksu Tanık konuşmacı oldu.
- 1 Eylül 2020 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından “Dünya Barış Günü” nedeniyle Gündoğdu Meydanı’nda yapılan kitlesel basın açıklaması ve barış zinciri eylemine TİHV çalışanları katılım sağladı.
- 8 Eylül 2020 tarihinde Kürt mevsimlik tarım işçilerinin Sakarya’da maruz kaldıkları ırkçı ve nefret içerikli saldırıları protesto etmek amacıyla ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İHD İzmir Şubesi ve TİHV İzmir Temsilciliği tarafından ortak basın açıklaması yapıldı. Kıbrısşehitleri Caddesi Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde gerçekleştirilen basın açıklamasına TİHV adına Coşkun Üsterci, Habibe Güneş ve Aytül Uçar katılım sağladılar.
- 8 Eylül 2020 tarihinde ESP parti binasına yönelik polis baskını ve gözaltıları protesto için yapılan basın açıklamasına gözlemci olarak Coşkun Üsterci, Habibe Güneş ve Aytül Uçar katılım sağladılar.
- 8 Eylül 2020 tarihinde, Tunceli’de kaybolan ve kendisinden 248 gündür haber alınamayan üniversite öğrencisi Gülistan Doku için “Gülistan Doku İçin Adalet Komisyonu” çağrısıyla kadınların yaptığı oturma eylemine Habibe Güneş ve Aytül Uçar katılım sağladılar.
- 9 Eylül 2020 tarihinde, adil yargılanma ve hapis hane koşullarının düzeltilmesi talebiyle İzmir Şakran Kapalı Cezaevi’nde 205 gündür açlık grevi yapan Didem Akman isimli mahpusun sağlık durumu ile ilgili ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İHD İzmir Şubesi ve TİHV İzmir Temsilciliği tarafından ortak basın toplantısı yapıldı. İHD İzmir Şubesi binasında yapılan basın toplantısına TİHV adına Coşkun Üsterci katıldı.
- 11 Eylül 2020 tarihinde 207 gündür açlık grevi yapmakta olan ve sağlık durumu ağırlaştığı için 3 Eylül 2020 tarihinde İzmir Atatürk Devlet Hastanesine kaldırılan Didem Akman’ın eyleminin sonlandırılması için ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İHD İzmir Şubesi, İmece Der, İzmir Barosu ve TİHV İzmir Temsilciliği’nden temsilcilerden oluşa bir heyet İzmir Cumhuriyet Başsavcılığı’na bir dilekçe verdi ve görüşme yaptı. Görüşme sonrası adliye binası önünde ortak bir basın açıklaması yapıldı. Bu girişimlerin ardından

Didem Akman aynı gün içinde açık grevini sonlandırdı. Söz konusu heyette TİHV adına Coşkun Üsterci ve Habibe Güneş yer aldı.

- 18 Eylül 2020 tarihinde İzmir Tabip Odası tarafından pandemi koşullarında yaşanan olumsuzlukları ve çok sayıda sağlık çalışanının yaşamını yitirmesini protesto amacıyla yapılan “Yönetemiyorsunuz, Tükeniyoruz!” başlıklı basın açıklamasına dayanışma ve destek için TİHV adına Habibe Güneş, Türkcan Baykal, Aslı Davas, Aytül Uçar ve Coşkun Üsterci katılım sağladılar.
- 2 Ekim 2020 tarihinde, düzenlenen Van’ın Çatak ilçesinde gözaltına alınan iki kişinin işkence ve diğer kötü muameleye maruz kalmaları, daha sonra helikopterden atılmaları ve bu kişilerden birinin yaşamını yitirmesi üzerine Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İHD İzmir Şubesi tarafından ortak yapılan basın açıklamasına dayanışma ve destek amacıyla Coşkun Üsterci katılım sağladı. Helikopterden atılan kişilerden biri TİHV başvurusu olduğu için etik kaygılar nedeniyle imzacı olunmadı.
- 10 Ekim 2020 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından gerçekleştirilen 10 Ekim Ankara Gar Katliamı anmasına TİHV çalışanları katılım sağladı.
- 3 Eylül - 10 Kasım tarihleri arasında, 11. THV İnsan Hakları Belgesel Film Günleri kapsamında gerçekleştirilen afiş yarışmasının organizasyonunda Coşkun Üsterci ve Hanifi Kurt görev aldılar. Ayrıca Coşkun Üsterci ve Nilgün Toker Seçici Kurul’da görev aldılar.
- 7 Kasım 2020 tarihinde Artı TV de İnsan Hakları Ajandası adlı programın konuğu olan Coşkun Üsterci TİHV Dokümantasyon Merkezi tarafından hazırlanan “1 Ocak İle 31 Ağustos 2020 Tarihleri Arasında İfade, Toplanma ve Örgütlenme Özgürlükleri İhlal Raporu” hakkında söyleşi yaptı.
- 11 Kasım 2020 tarihinde İzmir Depremi sonrasında sürdürülen yardım çalışmalarında yaşanan ayrımcılık ve olumsuzlukları eleştirmek amacıyla İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından yapılan basın toplantısına TİHV’i temsilen Coşkun Üsterci katılım sağladı.
- 20 Kasım 2020 tarihinde, Diyarbakır’da aralarında TİHV çalışanları ve gönüllülerinin de olduğu çok sayıda insan hakları savunucusu, hekim ve hukukçunun gözaltına alınmasını protesto etmek amacıyla ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İHD İzmir Şubesi ve TİHV İzmir Temsilciliği tarafından ortak olarak İzmir Adliyesi önünde yapılan basın açıklamasına TİHV’i temsilen Coşkun Üsterci, Aytül Uçar ve Habibe Güneş katılım sağladılar.
- 10 Aralık 2020 tarihinde İnsan Hakları Günü nedeniyle İHD İzmir Şubesi, ÇHD Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi,

İnsan Hakları Gündemi Derneği, Hak İnisyatifi Derneği, Halklar Arası Dayanışma Köprüsü Derneği, Ege TUHAY FED ve TİHV İzmir Temsilciliği tarafından Konak'ta ortak bir basın açıklaması gerçekleştirildi. Pandemi nedeniyle sınırlı sayıda katılımcı ile yapılan basın açıklamasına TİHV'yi temsilen Coşkun Üsterci ve Habibe Güneş katıldı.

- 12 Aralık 2020 tarihinde insan hakları haftası vesilesiyle TİHV adına İzmir'den gerçekleştirilen "Salgınlaşan Olağanüstü Hâlde Yalan, Ölüm ve İtiraz" başlıklı çevrimiçi canlı söyleşide Tanıl Bora, Nilgün Toker ve Serdar Tekin konuşmacı oldular. Kolaylaştırıcılık ve organizasyon görevini Coşkun Üsterci, çevrimiçi canlı yayının teknik sorumluluğunu ise Hanifi Kurt üstlendi.
- 12 Aralık 2020 tarihinde insan hakları haftası vesilesiyle İzmir Kent Konseyi tarafından gerçekleştirilen, İzmir'de faaliyet yürüten insan hakları örgütlerinin temsilcilerinin yer aldığı çevrimiçi canlı söyleşide TİHV adına Habibe Güneş konuşmacı oldu.
- 12 Aralık 2020 tarihinde Artı TV de Odak Programına konuk olan Coşkun Üsterci 10 Aralık İnsan Hakları Günü vesilesiyle verilerle Türkiye'de İnsan haklarının durumunu anlattı.
- 15 Aralık 2020 tarihinde insan hakları haftası vesilesiyle Diyarbakır Barosu, İHD Diyarbakır Şubesi, TİHV Diyarbakır Temsilciliği, Diyarbakır Tabip Odası ve Hak İnisyatifi tarafından gerçekleştirilen "Covid -19 Salgını Sonrasında Dünya ve Türkiye" başlıklı çevrimiçi canlı söyleşide Nilgün Toker konuşmacı olarak yer aldı.
- 10 - 17 Aralık 2020 tarihleri arasında çevrimiçi olarak gerçekleştirilen "11. TİHV İnsan Hakları Belgesel Film Günleri" nin organizasyonunda TİHV İzmir temsilciliği çalışanları farklı düzeylerde aktif olarak görev aldılar.
- 18 Aralık 2020 tarihinde, "Hayata Dönüş" olarak adlandırılan operasyon sonucu 32 kişinin yaşamını yitirdiği 19 Aralık 2000 cezaevi katliamının yıl dönümü nedeniyle İHD İzmir Şubesi, ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İnsan Hakları Gündemi Derneği, Hak İnisyatifi Derneği, Halklar Arası Dayanışma Köprüsü Derneği, Ege TUHAY FED, İmece Dostluk ve Dayanışma Derneği ve TİHV İzmir Temsilciliği tarafından ortak bir basın açıklaması gerçekleştirildi. Basın açıklamasına TİHV'yi temsilen Coşkun Üsterci, Aytül Uçar ve Habibe Güneş katılım sağladılar.
- 23 Aralık 2020 tarihinde, başta ifade ve örgütlenme özgürlüğü olmak üzere kazanılmış müktesep haklara ciddi kısıtlamalar getiren "Kitle İmha Silahlarının Yayılmasının Finansmanının Önlenmesine İlişkin

Kanun Teklifi" nin TBMM Genel Kurulundan geri çekilmesi talebiyle İzmir'de faaliyet yürüten aralarında TİHV İzmir Temsilciliğinin de olduğu 43 STK tarafından ortak basın açıklaması gerçekleştirildi. Basın açıklamasına TİHV'yi temsilen Coşkun Üsterci, Aytül Uçar ve Habibe Güneş katılım sağladılar.

- 28 Aralık 2020 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından yapılan Roboski Katliamı anmasına Coşkun Üsterci katılım sağladı.
- 8 Ocak 2021 tarihinde İzmir Barosu, ÇHD İzmir Şubesi, ÖHD İzmir Şubesi, İHD İzmir Şubesi ve TİHV İzmir Temsilciliği tarafından Melih Bulu'nun Cumhurbaşkanı tarafından Boğaziçi Üniversitesi'ne rektör olarak atanmasına tepki gösteren öğrencilerin barışçıl gösteri hakkının engellenmesi ve üniversitenin kapısına kelepçe vurulmasıyla ilgili ortak bir basın açıklaması yapıldı. Açıklamaya TİHV çalışanları katılım sağladı.
- 19 Ocak 2020 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından düzenlenen Hrant Dink anmasına TİHV çalışanları katılım sağladı.
- 1 Şubat 2021 tarihinde İzmir Üniversite Dayanışması tarafından Boğaziçi Üniversitesi Öğrencileri ile dayanışma amacıyla Kıbrısşehitleri Caddesinde yapılmak istenen onur yürüyüşünü polis engelledi ve çok sayıda kişiyi gözaltına aldı. Habibe Güneş, Aytül Uçar ve Coşkun Üsterci gözlemci olarak etkinlik alanında bulunarak öğrencilerin keyfi ve orantısız güç kullanılarak gözaltına alınmalarını, gözaltına alınanların işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarına maruz kalmamaları için çaba harcadılar.
- 3 Ocak 2021 Tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından Boğaziçi Üniversitesi Öğrencileri ne yönelik polis şiddetini protesto etmek için #AşağıyaBakmayacağız şiarıyla Kıbrısşehitleri Caddesinde yapılmak istenen basın açıklamasına Habibe Güneş, Aytül Uçar, Coşkun Üsterci ve Serdar Tekin gözlemci olarak katıldılar. Polisin keyfi ve orantısız güç/şiddet kullanarak basın açıklamasına müdahale etmesi sonucu çok sayıda gözaltı oldu. Aytül Uçar gözaltına alındı, aynı akşam ifade işlemlerinden sonra serbest bırakıldı.
- 5 Şubat 2021 tarihinde İzmir Üniversite Dayanışması tarafından Boğaziçi Üniversitesi Öğrencileri ile dayanışmak ve 3 Şubat 2021 tarihinde polisin yaptığı gözaltı uygulamalarını protesto etmek amacıyla Kıbrısşehitleri Caddesinde yapılmak istenen basın açıklamasına polis engel oldu, çok sayıda kişi gözaltına alındı. Habibe Güneş, Aslı Davas, Aytül Uçar, Türkcan Baykal ve Coşkun Üsterci gözlemci olarak etkinlik alanında bulundular ve öğrencilerin keyfi ve orantısız güç kullanılarak gözaltına alınmalarını, gözaltına alınanların işkence ve diğer kötü muamele uygulamalarına maruz kalmamaları için çaba harcadılar.

- 11 Mart 2021 tarihinde sağlık meslek örgütlerinin oluşturduğu İzmir Sağlık Platformu tarafından 14 Mart Tıp Bayramı Haftası etkinlikleri çerçevesinde Kemeraltı çarşısı girişinde yapılan basın açıklamasına Habibe Güneş ve Coşkun Üsterci katıldılar.
- 11 Mart 2021 tarihinde valilik talebi üzerine İzmir Büyük Şehir Belediyesi tarafından işten çıkarılan ve belediyeye ait Çetin Emeç Sanat Merkezi önünde direniş yapan işçilerle dayanışma amaçlı olarak Habibe Güneş ve Coşkun Üsterci tarafından ziyaret edildi. Açlık grevi yapan bir işçinin sağlık kontrolleri Habibe Güneş tarafından yapıldı, öneri ve tavsiyelerde bulunuldu.
- 13 Mart 2021 tarihinde 14 Mart Tıp Bayramı kapsamında İzmir Sağlık Platformu tarafından Cumhuriyet Meydanında yapılan, görevi başında öldürülen sağlık çalışanlarını anma ve denize karanfil bırakma etkinliğine Habibe Güneş, Ashı Davas ve Coşkun Üsterci katılım sağladı.
- 18 Mart 2021 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından HDP milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun milletvekilliğinin düşürülmesini protesto amacıyla yapılan basın açıklamasına TİHV'yi temsilen Coşkun Üsterci ve Aytül Uçar katıldılar.
- 9 Nisan 2021 tarihinde yapılan İHD İzmir Şubesi Genel Kurulu'na TİHV'yi temsilen Coşkun Üsterci katıldı.
- 21 Nisan 2021 tarihinde İzmir Adliyesi önünde İHD, TİHV, ÖHD, ÇHD ve Ege Tuhay Der tarafından cezaevlerinde sürmekte olan açlık grevlerine dair yapılan ortak basın açıklamasına Habibe Güneş, Coşkun Üsterci, Aytül Uçar ve Nehir Bilece katıldı.
- 26 Nisan 2021 tarihinde HDP eski Eş Başkanları, yönetici ve üyelerine yönelik açılan Kobane davasını protesto etmek amacıyla Türkan Saylan Kültür Merkezi önünde yapılan basın açıklamasına Aytül Uçar ve Coşkun Üsterci katıldılar.
- 11 Mayıs 2021 tarihinde Pozitif Yaşam Derneği ve UNFPA İnsani Yardım Programı temsilciler ile online tanışma toplantısı gerçekleştirildi ve işkence gören LGBTİ+ mültecilerin tedavisi konusunda nasıl işbirliği yapılabileceği konuşuldu. Toplantıya Habibe Güneş ve Coşkun Üsterci katıldı.
- 18 Mayıs 2021 tarihinde İzmir Emek ve Demokrasi Güçleri tarafından İsrail Devletinin Filistin halkına yönelik saldırılarını protesto etmek amacıyla yapılan basın açıklamasına Coşkun Üsterci katılım sağladı.
- 16 Haziran 2020 tarihinde HDP milletvekilleri temsilciliğimizi ziyaret etti.
- 23 Haziran 2020 tarihinde Baro Başkanları'na yapılan saldırı sonrası dayanışma için Van Baro Başkanlığı ziyaret edildi.
- 24 Haziran 2020 tarihinde HDP kadın koordinasyonu "İnfaz Yasası ve Kadın Cinayetlerine" dair fikir ve dayanışma için vakfımızı ziyaret etti.
- 26 Haziran 2020 tarihinde "İşkenceye Karşı Mücadele ve İşkence Görenlerle Dayanışma Günü" için İHD ile ortak basın açıklaması yapıldı.
- 2 Temmuz 2020 tarihinde Star Kadın Derneği vakfımızı ziyaret etti.
- 15 Temmuz 2020 tarihinde Tuhay-Der vakfımızı ziyaret etti.
- 26 Ağustos 2020 tarihinde Van SES Şubesi vakfımızı ziyaret etti.
- 4 Eylül 2020 tarihinde Van Barosu, Van Hakkâri Tabip Odası, ÖHD, Çevder, Tuhayder ve KESK şubeler platformu ile birlikte "Van' da 1400 gündür devam eden Eylem Yasaklarıyla" ilgili yapılan toplantıya katılım sağlandı.
- 14 Eylül 2020 tarihinde Demokrasi Platformunun sivil toplum örgütleriyle yaptığı toplantıya katılım sağlandı.
- 9 Ekim 2020 tarihinde HDP İpekyolu İlçe Örgütü vakfımızı ziyaret etti.
- 6 Kasım 2020 tarihinde HDP İl Örgütü vakfımızı ziyaret etti.
- 14 Kasım 2020 tarihinde Mülteci Dayanışma Ağı vakfımızı ziyaret etti.
- 15 Kasım 2020 tarihinde Mülteci Dayanışma Ağı ve Van'daki STK'larla birlikte Kimsesizler Mezarlığı ziyaret edildi. Van' da tekne faciasında hayatını kaybeden mültecileri anmak için mezarlık ziyareti sonrası yapılacak istenen basın açıklaması kolluk kuvvetlerinin müdahalesi sonucu gerçekleştirilemedi.
- 1 Aralık 2020 tarihinde "Dr. Şehmuz Gökalp'in tutuklanmasına" ilişkin Van-Hakkâri Tabip Odası tarafından düzenlenen basın açıklamasına katılım sağlandı.
- 8 Aralık 2020 tarihinde cezaevlerinde başlatılan açlık grevlerine ilişkin Van'daki STK'lar ile ortak basın açıklaması gerçekleştirildi.
- 9 Aralık İnsan Hakları Haftasına ilişkin Temsilcilik sekreterimiz tarafından röportaj verildi.
- 21 Aralık 2020 tarihinde "Dernek ve Vakıflara Kayyum Ataması Yasasına" ilişkin Van-Hakkâri Tabip Odası,

TİHV Van Temsilciliği

- 15 Haziran 2020 tarihinde "Avukat Ebru TİMTİK ve Avukat Aytaç ÜNSAL'ın ölüm orucuna" dair Van Barosunun yaptığı basın açıklamasına katılım sağlandı.

- KESK şubeler platformu, ÖHD, Çevder, Star Kadın Derneği ile ortak basın açıklaması gerçekleştirildi.
- 23 Aralık 2020 tarihinde “Dernek ve Vakıflara kayyum atanması yasasına” dair 12 STK’nın imzacı olduğu basın açıklaması gerçekleştirildi.
  - 15 Ocak 2021 tarihinde HDP il örgütü temsilciliğimizi ziyaret etti.
  - 22 Ocak 2021 tarihinde Van Barosu, Van-Hakkari Tabip Odası, İHD, ÖHD, SES ve TUHAYDER ile birlikte Van ve Patnos hapishaneleri açlık grevi izlem raporu basın ve kamuoyuyla paylaşıldı.
  - 29 Ocak 2021 tarihinde devam eden süresiz dönüşümlü açlık grevi eylemlerine ilişkin temsilcilik sekreterimiz tarafından röportaj verildi.
  - 4 Şubat 2021 tarihinde HDP kadın meclisi vakfımızı ziyaret etti.
  - 8 Şubat 2021 tarihinde devam eden süresiz dönüşümlü açlık grevi eylemlerine dair Van Barosu, Van-Hakkari Tabip Odası, İHD, ÖHD, SES ve TUHAYDER ile toplantı gerçekleştirildi. Toplantı sonrası konuya dair ortak basın açıklaması yapıldı.
  - 20 Şubat 2021 tarihinde Van T tipi kapalı ceza infaz kurumunda, çıplak arama işkence ve diğer kötü muameleye dair Van Barosu Cezaevi Komisyonu, Van-Hakkari Tabip Odası ve ÖHD ile ortak basın açıklaması gerçekleştirildi.
  - 19 Mart 2021 tarihinde İHD eş genel başkanı Öztürk Türkdoğan’ ın gözaltına alınmasına dair STK larla ortak basın açıklaması gerçekleştirildi.
  - 19 Mart 2021 tarihinde HDP milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu’ nun milletvekilliğinin düşürülmesine ve HDP ye yönelik kapatma davasına dair STK’lar ile ortak basın açıklaması gerçekleştirildi.
  - 19 Mart 2021 tarihinde Van’da bulunan STK’lar ile HDP’ye ortak ziyaret gerçekleştirildi.
  - 20 Mart 2021 tarihinde İstanbul sözleşmesinin tek taraflı fesih edilmesine dair Van Barosu Kadın Komisyonu, Van Hakkari Tabip Odası Kadın Komisyonu, ÖHD Kadın Komisyonu, Star Kadın Derneği, Yaka Koop, KesK Kadın Komisyonu, Feminist Kadınlar, ve yerelde kadın çalışması yürüten bağımsız aktivist kadınların katılımıyla ortak basın açıklaması gerçekleştirildi.
  - 6 Nisan 2021 tarihinde İnsan ve Özgürlük Partisi temsilciliğimizi ziyaret etti.
  - 16 Nisan 2021 tarihinde ÖHD Avukatları tarafından hazırlanan Karadeniz Bölgesi Hapishaneleri İzlem raporu, Van Barosu, Van - Hakkari Tabip Odası, İHD, ÖHD, SES ve TUHAYDER ile birlikte basın ve kamuoyuyla paylaşıldı.
  - 21 Nisan 2021 tarihinde Türkiye hapishanelerinde devam eden süresiz dönüşümlü açlık grevi eylemlerine dair 19 STK ile ortak basın açıklaması gerçekleştirildi.
  - 28 Nisan 2021 tarihinde Van BASK-DER temsilciliğimizi ziyaret etti.

TİHV Genel Merkezi

Mithatpaşa Caddesi No: 49/11 6. Kat
06420 Kızılay/ANKARA
Telefon : +90 (312) 310 66 36
Faks : +90 (312) 310 64 63
E-posta : tihv@tihv.org.tr

TİHV Diyarbakır Temsilciliği

Lise Caddesi Eyyüp Eser Apartmanı No: 11/12
Yenişehir, DİYARBAKIR
Telefon : +90 (412) 228 26 61
Faks : +90 (412) 228 24 76
E-posta : diyarbakir@tihv.org.tr

TİHV İstanbul Temsilciliği

Bozkurt Mah. Türkbeyi Sokak Ferah Apt. No:113/6
Kurtuluş-Şişli İSTANBUL
Telefon : +90 (212) 249 30 92
Faks : +90 (212) 293 43 33
E-posta : istanbul@tihv.org.tr

TİHV İzmir Temsilciliği

1471. Sokak No: 1/1-210
Alsancak, İZMİR
Telefon : +90 (232) 463 46 46
Faks : +90 (232) 463 91 47
E-posta : izmir@tihv.org.tr

TİHV Cizre Referans Merkezi

Dicle Mahallesi, Nurullah Caddesi No: 63 / 1
Cizre, ŞIRNAK
Telefon : +90 (486) 616 86 07
Faks : +90 (486) 616 86 10
E-posta : cizre@tihv.org.tr

TİHV Van Referans Merkezi

Şerefiye Mahallesi, Santral 6. Sokak Haydaroğlu İş Merkezi
B – Blok No: 24/25 İpekyolu/VAN
Telefon : +90 (432) 214 11 37
Faks : +90 (432) 215 12 61
E-posta : van@tihv.org.tr